

Novotny Júlia
Nagy Ágnes

FELSŐFOKON **MAGYARUL**

I. rész

szövegek
gyakorlatok
nyelvtan
külföldieknek

ELŐSZÓ

Ez a tankönyv olyan nem magyar anyanyelvű nyelvtanulóknak készült, akik felsőfokú magyar nyelvvizsgát akarnak tenni, ill. akik meglévő magyar tudásukat bővíteni szeretnék. A könyv szerzői leginkább olyan tanulókra számítanak, akik már kezdő és haladó nyelvkönyvekből tanultak, így nyelvtani ismereteik és szókincsük a középfokú nyelvtudásnak felel meg. A tankönyv szövegei adaptálás nélküli, eredeti szövegek különböző nyelvi stílusrétegekből válogatva. Így vannak szépirodalmi, sajtónyelvi, tudományos, köznyelvi stb. olvasmányok. Ezek szókincse igen változatos, de azt gondoljuk, hogy ezen a szinten már mindenre szükség van, és ez az eddigi ismeretek birtokában nem okoz megoldhatatlan nehézséget.

A nyelvtani fejezetek azokat a témákat dolgozzák fel, amelyek az eddigi tankönyvekben nem, vagy csak igen érintőlegesen fordultak elő.

Az egyes leckék összefoglaló feladatokkal zárulnak, melyek egyrészt ismétlő jellegűek, másrészt komplex gyakorlatok. A gyakorlatok, feladatok egy része a nyelvvizsga feladattípusait mutatja be, ezzel is segítve a készülést.

A könyvet a Megoldások c. fejezet zárja. Arra gondoltunk, hogy ezen a szinten már lehetnek önállóan tanulók, nekik elengedhetetlen ez a támasz.

A könyvben azokat a gyakorlatokat, amelyekhez tanári segítség javasolt: jellel emeljük ki. Ez azt is jelenti, hogy órai munkára ajánljuk a feladatot.

Jó munkát kívánunk mindazoknak, akik könyvünket forgatják.

Kérjük, hogy megjegyzéseiket, kifogásaikat, tanácsaikat juttassák el a szerzőkhöz, hogy tökéletesíthessük a tankönyvet.

a szerkesztő e-mail címe: sino@vnet.hu

TARTALOM

Előszó

1. Nyelv, nyelvtanulás

Kosztolányi Dezső: A tíz legszebb szó	5
Szövegfeldolgozó feladatok	7
Bárczi Géza: A magyar nyelv életrajza	9
Szövegfeldolgozó feladatok	11
Lomb Kató: Nyelvtelhetségtelenség nincs	17
Szövegfeldolgozó feladatok	18
Lázár Ervin: Pávárbeveszévéd	22
Szövegfeldolgozó feladatok	22
Nyelvtan: Hangok, betűk	23
Betűrend	25
Elválasztás	29
Összefoglaló feladatok: Vonzatok	30
Ellentétek	32

2. Család

Arany János: Családi kör	33
Szövegfeldolgozó feladatok	36
Nagy N. Péter: A család politikai titkai	40
Szövegfeldolgozó feladatok	41
Herman Ottó	46
Szövegfeldolgozó feladatok	47
Nyelvtan: Hangutánzó szavak	50
Régi családnevek	54
Összefoglaló feladatok: Párbeszéd	55
Kifejezések	56

3. Lakóhely

Ottlik Géza: Buda	57
Szövegfeldolgozó feladatok	58
Lengyel Péter: Cseréptörés	59
Szövegfeldolgozó feladatok	60
R. Székely Julianna: Házak – új cipőben	62
Szövegfeldolgozó feladatok	63
Tüskés Tibor: Vallomás a városról. Nevek	65
Szövegfeldolgozó feladatok	67
Preisich Anikó: Otthon a lakásban	69
Szövegfeldolgozó feladatok	70
Nyelvtan: Névelők	72
Összefoglaló feladat: Lát/néz, hall/hallgat	77

4. Munka

A Magyar Köztársaság Alkotmánya (részlet)	82
A Munka Törvénykönyve (részlet)	83
Szövegfeldolgozó feladatok	83
Szabó Magda: Az ajtó	86
Szövegfeldolgozó feladatok	87
Vidra Szabó Ferenc: Szakmát kap a gyerek	89
Szövegfeldolgozó feladatok	90
A kézműves család	92
Szövegfeldolgozó feladatok	93

Nyelvtan: A mondatról	99
A tranzitív és az intranszitiv igékről.....	101
Összefoglaló feladatok:	327
birtoklás kifejezése	105
Tegezés, magázás.....	108
Rejtvények	109
5. Étkezés	
Monspart Éva, Salamon Magda: Levesek.....	111
Szövegfeldolgozó feladatok.....	112
Esterházy Péter: Hrabal könyve.....	114
Szövegfeldolgozó feladatok.....	117
Korszerű multivitaminok (Dr. Magyarné Németh Rozália)	119
Szövegfeldolgozó feladatok.....	121
Egyéb feladatok.....	123
Nyelvtan: A határozott tárgyról	125
Sajátos szavak	127
Összefoglaló feladatok: Alanyi és tárgyas ragozás	132
Magyar ételreceptek	133
6. Szolgáltatások	
Ottlik Géza: A szájsebész.....	135
Szövegfeldolgozó feladatok.....	136
Janikovszky Éva: Nem vagyunk itthon!	139
Szövegfeldolgozó feladatok.....	140
TeleBankCenter	143
Szövegfeldolgozó feladatok.....	143
Kezelési útmutató	144
Szövegfeldolgozó feladatok.....	145
Mióta létezik kukacjel?.....	146
Szövegfeldolgozó feladatok.....	147
Haszna is lehet a korrupciónak?.....	149
Szövegfeldolgozó feladatok.....	149
Nyelvtan: Rövidítések	152
Összefoglaló feladat: Kiegészítés.....	156
Megoldások.....	159

1. Nyelv, nyelvtanulás

Kosztolányi Dezső¹

A tíz legszebb szó

Egy francia folyóirat azt az oktondi-bájos kérdést intézi az irodalom jeleseihez, hogy melyik a tíz legszebb szó. Erre komolyan nem lehet felelni. Olyan, mintha azt kérdeznék tőlünk, hogy melyik a zongora legszebb hangja. Minden a hangok viszonyától és pillanatnyi lelkiállapotunktól függ. Ha azonban játéknak fogjuk föl a kérdést, akkor válaszolhatunk rá, játékosan. Ezt tette Paul Valéry is, aki az alábbi tíz szó mellett döntött:

– *Pure, jour, or, lac, pic, seul, onde, feuille, mouille, flûte.*

Ez a szócsokor így hangzik nyelvünkön:

– *Tiszta, nap, arany, tó, hegyfok, egyedül, hullám, levél, csermely, fuvola.*

Minthogy azonban a költő a szavaknak nemcsak jelentését tekintette, hanem nyilvánvalóan zenei idomát is, a lehetőleg hű és pontos hangtani fordításuk ez:

– *Ür, ur, szór, csak, csik, föl, mondd, főjj, mülj, süit.*

Tanulságos ez a két lajstrom, s érdemes kissé eltűnődnünk rajta. Mit veszünk észre?

Először is azt, hogy ez a tíz szó a maga lazaságában is olyan, mint egy költemény. Úgy látszik, a költő akkor se tagadhatja meg magát, amikor egy szótárt állít össze. Ebben már ott van Paul Valéry költészete, a könnyűség és tisztaság lebegő szelleme.

Az első, fogalmi fordítás szintén nem hat rosszul fülünkre, de be kell vallanunk, hogy a hangzók egymásmellettsége bennünket már nem bűvöl el annyira, mint a

¹ Kosztolányi Dezső (1885–1936) Nyelv és lélek c. kötetéből Budapest, 1971. (először : Pesti Hírlap, 1933.nov. 19.)

francia költőt. Ez természetes. Minden nyelv egy külön hangszer. A hangzók elosztása és aránya más a franciában, mint nálunk. Aztán bármennyire is hangsúlyozzák a költészet öncélúságát és zeneiségét, kimutatható, még Paul Valéry esetében is, hogy mindig olyan dallamos szavakat választott, melyek jelentésük szerint is emelkedettek és kellemesek, s hangzásukkal végzetesen kapcsolódik a fogalmi háttérük, ez pedig még a hangzásuknál is döntőbb. Egy szó nem élhet külön a takaró fogalma nélkül. Ha valaki nem tud magyarul, esetleg gyönyörűnek és légiesnek érezheti ezt a szót is: *disznó*, s holmi tündéri hullámmást képzelhet bele, mindaddig, míg nem értesül arról, hogy a disznó csak disznó.

Egy új világ kezdődik minden nyelv küszöbén, a szépség új birodalma, új értelmi és érzelmi törvényekkel. Mi tehát a tíz legszebb magyar szó? Ezt felelném abban a tudatban, hogy válaszom merőben önkényes, és éppúgy jellemez engem, mint nyelvünket:

– *Láng, gyöngy, anya, ősz, szűz, kard, csók, vér, szív, sír.*

SZÖVEGFELDOLGOZÓ FELADATOK

1. Szótárhasználat²

oktondi mn *kedvesk* Naiv, együgyű. [←ok]
 melléknév   kedveskedő   az **ok** szóból származik

e.: eposz
Műv: művészet

naiv I. mn 1. Kevés élettapasztalattal bíró, jóhiszemű, gyak. hiszékeny. | Ilyen emberre jellemző. ~ *kérdés*. 2. *Irod*t: ~ *eposz*: verses népi elbeszélésekből alakult e. 3. *Műv* 20.sz.-i primitív irányzatú (autodidakta) ösztönös <festő>. | *Műv* Ilyenektől származó. ~ *művészet*. II. fn *Műv*: A ~ok v. ~ak: naiv festők. [nk:fr]

gyak: gyakran
*Irod*t: Irodalom-
 tudomány
 |: jelentésárnyalatot
 választ el
 < >: szűkebb jelen-
 tés
 [nk:fr]: nemzetközi,
 francia szó

bájos mn Akinek az egyéniségében báj van. Bájt tükröző, kifejező. ~ *arc*.

vál: választékos

báj fn 1. Megnyerő külsővel párosult kedvesség, szeretetreméltóság. 2. *gúny*: *Vkinek a ~ai*: (nő) testének azok a részei, amelyeket nem szokás fedetlenül hagyni. 3 *vál* Szelíd, üde (természeti) szépség. *A lankák ~a*. 4. *elav* Bűbáj. [tör]

gúny: gúnyos

elav: elavult, napjainkban már nem használják

ts: tárgyas (tranzi-
 tív) ige

elbűvöl ts ige 1. *vál* Vonzó hatásával nagyon elbájol. *Szépsége ~t*. 2. *rég* Varázslattal eltüntet. ~**ő** mn (mn-i ign is) *vál túlzó* Különlegesen megnyerő, elbájoló. ~ *modor*

rég: régies

mn-i ign: melléknévi ige-
 név

² Magyar Értelmező Kéziszótár, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1972.

2. *Keresse meg a dallamos és a holmi szavakat az Értelmező Szótárban! Állapítsa meg, hogy melyik jelentésükben használja itt Kosztolányi!*

3. *Válasszon ön is 10 szót a magyar nyelvből, ami a legjobban tetszik!*

4. *A szövegben vannak alápontozott szavak, kifejezések. Írja őket a megfelelő helyre!*

a legfontosabb tulajdonságaimat mutatja be: .....

azt tudva: .....

bizonyítható: .....

derűsen, könnyeden: .....

egy kicsit: .....

figyelembe vette: .....

fontosabb: .....

hasznos ismeretet adó: .....

hogyan érezzük magunkat éppen most: .....

kérdez: .....

nem készlet csodálatra: .....

őszintén meg kell mondanunk: .....

szerkeszt vmit: .....

teljesen: .....

vminek gondoljuk, értelmezzük: .....

vmit választott, határozott: .....

A magyar nyelv életrajza (részlet a Zárószóból)

Hangzásában a magyar nyelv változatos, színes. Mind magánhangzói, mind mássalhangzói – a helyes kiejtésben – tisztán artikuláltak. Magánhangzó-rendszere a legváltozatosabbak közé tartozik, s e változatosságot és a vele kapcsolatos színes kifejezőképességet növeli a hosszú és a rövid magánhangzók éles szembenállása. (...) Mássalhangzó-rendszerünk ugyancsak a leggazdagabbak közé tartozik. Körülbelül hasonló csak szláv nyelvekben található, de a magyarban itt is fontos szerepe van az egyszerű és a kettős (hosszú) mássalhangzók éles megkülönböztetésének. – Még a magánhangzó-illeszkedés fenyegető egyhangúságát is ki tudja a nyelv használni finom árnyalatok megkülönböztetésére, a mélyhangú és a magashangú formák szembeállításával (*kever ~ kavár, tompa ~ tömpe, forgatag ~ fergeteg* stb.).

A magánhangzók és a mássalhangzók aránya kedvező, a mássalhangzók jó része zöngés, azaz zenei elemet is tartalmaz. Eloszlásuk is kedvező. Kettőnél több mássalhangzó torlódása viszonylag ritka, két mássalhangzó azonban eléggé gyakran találkozik, s így az egy magánhangzó – egy mássalhangzó kissé egyhangú sorozata igen kedvezően meg-megtörik. Nyelvünk azon igen kevés számú élő nyelvek közé tartozik, melyekben az időmértékes verselés lehetséges, sőt e verselés a magyarban éppoly tökéletességre emelkedett, mint a görögben vagy a latinban.

A szó első szótagjára eső hangsúly, mely szavakat, szólamokat, mondatszakaszokat élesen elhatárol, előnyös; főleg a kissé mindig torzító gépi beszéd (mozi, rádió, magnetofon stb.) megértését könnyíti. A magyar mondat hanglejtése nem nagy kilengésű ugyan (idegenek a magyar beszédet csekély modalitásúnak találják), azonban eléggé változatos, és még változatosabbá volna tehető, ha lehetne egyes nyelvjárási hanglejtésformákat köznyelvi, színpadi szintre emelni.

Nyelvünk szóalkotása elsősorban rendkívül gazdag képzőanyagon és az összetételek változatos lehetőségein alapszik. Főleg a képzők tartoznak nyelvünk legnagyobb értékei közé; jelentős részben nekik köszönhető nyelvünk sejtető, finom árnyaltsága és sok tekintetben tömörsége is. (...) Finom értelmi árnyalást tesznek lehetővé az igekötők (pl. *megfagy, lefagy, elfagy, befagy, kifagy, átfagy*,

³ Bárczi Géza (1894–1975) A magyar nyelv életrajza c. művéből, Gondolat Kiadó, Budapest, 1975.

szétfagy, fölfagy stb.). Ugyancsak igen lényeges és értékes vonása szókincsünknek a kifejező szavak (hangutánzók, hangulatfestők) nagy sokasága és változatossága, melyekben értelmi jelentés és hangulati mozzanat képszerű ábrázolása együtt jelentkezik sok-sok árnyalatban. (...) – Szóalkotásunknak számos itt nem tárgyalt módja (...) mind a színes árnyaltságot szolgálja.

A mondat egybeépítésének a módja igen jellemző sajátossága egy-egy nyelvnek, mert ez a gondolkodás sajátos mechanizmusának a nyelvi vetülete. Szóragozásunkat a szintetikus tömörség jellemzi, mely egy szótestbe több funkciót épít egybe, másrészt nyelvtani szerkezeteinken szemmel látható a nyelvalakító gondolkodásnak az a törekvése, hogy az összetartozó elemeket világosan, alaki kitevővel kapcsolja egymáshoz, legtöbbször mind a két összetartozó szón jelezve az egymásrataltságot. Jellemző tömör szerkesztésmód a magyarban egyebek között a birtokos személyragozás és a külön alanyi meg tárgyas igeragozás. (...)

Igeragozásunk egyszerűsödése, látszólagos elszegényedése nyelvünk újabb kori történetének legnagyobb változása. Az egykori alakgazdagság kétségtelen csökkenését bőven kárpótolja, amint ismételten kiemeltük, a gazdag igekötőrendszer, mely sokkal rugalmasabb kifejező eszköz, mint a bonyolult igeragozási szintaxis, kisebb formai kötöttséggel sokkal változatosabb árnyalatokat tud kifejezni, mint az igeidők. (...)

Fontos tulajdonsága nyelvünknek a szórend rugalmassága. Ez igen gazdaságos eszközökkel finom értelmi és érzelmi árnyalást tesz lehetővé. Megannyi értelmi árnyalat változik a szavak egyszerű elrendezésével, például a következő egyszerű mondatban: *A vendégek megérkeztek kocsin tegnap délután. A vendégek tegnap délután érkeztek meg kocsin. Tegnap délután a vendégek érkeztek meg kocsin. A vendégek kocsin érkeztek meg tegnap délután.* Vagy milyen finom különbséget fejez ki a szórend a következő két mondatban: *Ne merj ide jönni! – Ide ne merj jönni!* stb. stb.

Természetesen nemcsak a magyarnak, de minden nyelvnek, mely magas kultúrát hordoz, megvannak a maga kiváló tulajdonságai. És nyilván megvannak a maga fogyatékségei is. Gyermekes dolog volna bármely nyelv értékeit a többiek ócsárlásával bizonygatni. Gyermekes és teljesen hamis. Nem azt akarjuk mondani, hogy egyik nyelv többet ér, mint a másik, csak azt, hogy más. És ez a más teszi értékes színné az emberi műveltség tarka képében.

Nyelvünk jellegzetes erényei tehát: színes, változatos hangzás, rendkívüli metrikai rugalmasság; tömörség, szoros logikus kapcsolás; finom árnyaltság, képszerűség; pontos fogalomalkotásra való képesség. Mindezek nyelvünk öröklött készségeinek, lehetőségeinek és sok ezer éves történetének közös eredményei. (...)

SZÖVEGFELDOLGOZÓ FELADATOK

1. Időmértékes verselés: a görög és a római költészetben használatos verselési forma. A rövid és hosszú szótagok szabályos váltakozása.

pl.:

Tóth Gyula bádogos és vízvezetékyszerelő

— | • • — | • • — | — | • • — | • • —

Weöres Sándor⁴

"Még nyílnak a völgyben a kerti virágok,
Még zöldel a nyárfa az ablak előtt,
De látod amottan a téli világot?
Már hó takará el a bérci tetőt.
Még ifju szivemben a lángsugarú nyár
S még benne virít az egész kikelet,
De, íme, sötét hajam őszbe vegyül már,
A tél dere már megüté fejemet."

Petőfi Sándor⁵

"Búvó otthoni táj! Ó, megvan-e még az az otthon?
Bomba sem érte talán? s van, mint amikor bevonultunk?
És aki jobbra nyöszörg, aki balra hever, hazatér-e?
Mondd, van-e ott haza még, ahol értik e hexametert is?"

Radnóti Miklós⁶

Olvassa fel hangosan a versrészleteket!

⁴ Weöres Sándor (1913–1989), költő

⁵ Petőfi Sándor (1823–1849) Szeptember végén c. versének első versszaka

⁶ Radnóti Miklós (1909–1944) Hetedik ecloga c. verséből részlet

2. Melyik a megfelelő? (Lehet, hogy mind a kettő használatos.)

a rántást
a kártyát
botrányt
vízzel a bort
kever(i) — a szél a port kavar(ja)
idegen szavakat a beszédébe
a kétféle módszert
maltért az építkezésnél

3. Alakváltozatok – jelentéskülönbségek

tompa *mn* **1.** Aminek a hegye v. éle kerek, ill. lapos. | Nem (elég) hegyes v. éles. ~ *a ceruza, a kés* **2.** Nem csengő, a szokottnál halkabb és mélyebb hang. **3.** Sötét, nem telt árnyalatú szín. | homályos, halvány fény. | A nyomás érzetéhez hasonló fájdalom.

tömpe *mn* **1.** Rövid, széles, kissé pisze orr. | Rövid, vaskos, lapos. végű ujj. **2.** Nem hegyes. ~ *ceruza*

forгатag — fergeteg — förgeteg

Az utca forгатagában nagyon egyedül érezte magát.
fergetegében

A délutáni forгатag teljesen tönkretette a sátrakat a kempingben.
förgeteg

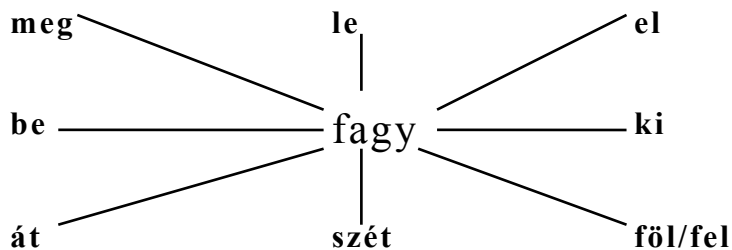
Forгатagos
Fergeteges sikert arattak a koncerten.
Förgeteges

Egy kisgyerek elvesztette szüleit az áruház forgatagában
fergetegében

A hirtelen jött forgatag
fürgeteg miatt alaposan megáztunk.
fergeteg

Mi a különbség? karom – köröm

4. Az igekötő jelentésmódosító szerepe

Egészítse ki a megfelelő igekötőkkel a mondatokat! Segítségül vegye igénybe a Magyar Értelmező Kéziszótárát!

Teljesen ...fagytam a hosszú várakozásban.

Tavaly olyan hideg volt, hogy ...fagyott a Balaton, és még korcsolyázni is lehetett rajta.

...fagytak a kajsziparackfa virágai a hirtelen lehülésben.

Az egész szőlőállomány ...fagyott a szokatlanul hosszantartó hidegben.

Valami hiba lehet a programban, mert gyakran ...fagy a számítógépem.

0 fokon ...fagy a víz.

Jaj, ...fagy a kezem ettől a hideg víztől!

...fagyott a vízvezeték csöve, ezért ki kellett cserélni egy hosszú szakaszon.

A télen ...fagyott úttestet újra kell aszfaltozni.

A hír hallatán ...fagyott arcáról a mosoly.

5. Az igekötők:

agyon-	hozzá-	rá-
alá-	ide-	szembe-
át-	keresztül-	szét-
be-	ki-	tovább-
bele-	le-	tönkre-
el-	létre-	túl-
fel-	meg-	végig-
félre-	neki-	vissza-
fenn-	oda-	
haza-	össze-	

+ megy

a. Melyik az az 5 igekötő, amelyik nem kapcsolható a megy igéhez?

b. Használja a megy igét a megfelelő igekötővel!

Elromlik: .....

Összeházasodik vele (lány):.....

Beleütközik: .....

Nagy nehezen elfogadja a felkínált alkut: .....

Ha túl meleg vízben mossa ki a pulóvert, akkor az: .....

Ha rosszul nyelt, akkor a falat: .....

A betegnek magas lett a hőmérséklete, a láza: .....

A fővárosból vidékre utazik:.....

Vidékről a fővárosba utazik:.....

Az út egyik végétől a másikig halad: .....

Ha a cipő mérete illik a lábára: .....

Ha Pestről Budára akar jutni, akkor ..... a hídon.

Ha nagyon esik az eső, akkor a víz ..... a cipőjébe.

Valameddig, pl. a hídig sétál: .....

Meghal: .....

A szülőföldjére látogat: .....

Végighalad a téren az egyik sarkától a másikig: .....

A házból a kertbe: .....

Már nem divatos: ..... a divatból.

Egy távolabbi ponthoz tart:.....

A könyv elrongyolódik, lapjaira esik: .....

Folytatja útját: .....

Valamely pontnál tovább halad:.....

Az előbbivel ellentétes irányba halad: .....

Valaminek a tetejére, felszínére lép: .....

A haladási iránnyal ellentétesen közlekedik: .....a forgalommal

Darabokra esik, használhatatlanná válik: .....

6. Az igekötőt megkettőzhetjük, ha közvetlenül az ige előtt áll. A cselekvés tartósságát vagy ismétlődését fejezzük ki vele.

pl. meg-megáll, be-benéz, ki-kiloccsan, fel-feldob, le-lemegy

a. Keressen a szövegben ilyen alakot, és magyarázza meg a jelentését!

b. Írjon a fenti példákkal egy-egy mondatot!

7. Szórend

a. Húzza alá a nyomatékos szót!

A vendégek megérkeztek kocsin tegnap délután.

A vendégek tegnap délután érkeztek meg kocsin.

Tegnap délután a vendégek érkeztek meg kocsin.

A vendégek kocsin érkeztek meg tegnap délután.

b. Az egyik tiltásban erősebb a fenyegetés. Melyikben?

Ne merj ide jönni! – Ide ne merj jönni!

8. A vázlat alapján jellemezze a magyar nyelvet és az anyanyelvét!

Lomb Kató: nyelvtelhetségtelenség nincs⁷

Lomb Kató a gimnáziumban két tárgyból nem kapott kitűnőt: matematikából és németből. Tanárai akkoriban nyelvi antitalentumnak tartották. Ő maga úgy érezte: a fizikához, kémiához van tehetsége, ezért iratkozott be a pécsi egyetem e két szakára. A diploma megszerzése után vegyészként dolgozott, elmondása szerint kevés sikerrel. Ekkor szinte mentőövként kapaszkodott az első idegen nyelvbe, az oroszba. Nem véletlenül választotta ezt a nyelvet – 1939-et írtak ekkor. Egy szerelmes regényből tanulta meg a nyelvet, önmagán dolgozva ki a Lomb Kató-módszert. 1945 januárjában ő volt az egyetlen az országban, akit cirill betűs írógép elé lehetett ültetni.

Lomb Kató tizenhat és fél nyelven beszél. Az a bizonyos fél nyelv a rettentően nehéz modern héber, amellyel immár csaknem két éve küszködik, de önmagához képest nehezen halad előre. Korábban átlag három hónap alatt ismerkedett meg egy nyelvvel... Őt kontinens ötvenegy országába jutott el tolmácsként, huszonkilenc nyelvből fordított. Ő volt az első, aki Magyarországon szinkrontolmácsolásra vállalkozott. Ha valaki, akkor ő tudja, hogyan kell egy idegen nyelvet elsajátítani.

– Ha kérdezik, mivel foglalkozom, azt szoktam felelni, a nyelvészettel, annak ellenére, hogy a kémia-fizika területén doktoráltam – jegyzi meg Lomb Kató. – Vannak, akik egyszerűen használják az adott nyelvet, és vannak, akik tanulmányozzák. A nyelvhasználók, a lingvisták a hogyan, az elemzők, a filológusok a miértet keresik. A közönség általában lingvista. A filológusnak célja a nyelv, a lingvistának viszont közlekedési eszköze, melynek segítségével a földrajzi és a szellemi világ legtávolabbi pontjaira is eljuthat.

– **Ennek a közlekedési eszköznek mi a motorja?**

– Az érdeklődés. Minél jobban érdekli az embert a nyelv, annál könnyebben megtanulja, és minél nagyobb a gátlás, azaz a fék az adott nyelvvel szemben, annál nehezebben sajátítja el. Az „érdeklődni” kifejezés az európai nyelvek többségében a latin „inter esse” – közte vagyok, benne vagyok – kifejezés leszármazottja.

– **Mi Lomb Kató módszere?**

– Szilárd meggyőződésem, hogy hetente 12-14 órát kell tanulni ahhoz, hogy az ember meghatározott időn belül az igényét kielégítő színvonalat érje el. Kinek van ma erre ideje? Iskolában képtelenség ennyi órát végigülni. Olyan formát kell tehát találni, amelyben az ember egyénisége és igyekezetének jutalma is megjelenik. Ezért vagyok az olvasás lelkes híve. Ugyan a rádió és a televízió számtalan lehetőséget nyújt – igaz, hogy nem nekem, mert nincs tévém –, hiszen számtalan csatorna között választhat az érdeklődő, de mit ér az a néhány tucatnyi műholdas adás a több százezernyi könyvhöz képest! A nyelvtanulás akkor hatásos, ha kedvvel teszi, s játékként éli meg az ember. Ekkor lehet hetente 12-14 órát tanulni.

– **Tehát ön is így tanult?**

– Abban a pillanatban, ahogy elhatároztam, na most ezt a nyelvet megtanulom, kikerestem azt a könyvet, amelyikről feltételeztem, hogy a nehézségek ellenére végigrágom. Persze, könyvnyebbséget jelent, hogy ma már nehezen talállok olyan nyelvet, ahol ne bukkannék analógiákra. Portugálul, például nem akarok megtanulni, de könnyen menne, mert nagyon hasonlít a franciához, a spanyolhoz és az olaszhoz, amelyeket viszont elég jól ismerem. Hamar eljutnék az általam megkövetelt szintre, amely azonban sohasem anyanyelvi szint. Be kell vallanom, hogy egyetlenegyben sem tudtam ilyen fokra eljutni. Szerintem a nyelvtudás három tényezéből áll: a kiejtésből, a szókincsből és a nyelvtani szabályok helyes alkalmazásából. Az utóbbi tudatos elsajátítására csak a felnőtt képes.

– **Miért?**

– Mert a nyelvtan a legelvonatbabb dolog a világon. Előbb fogok ufót látni, mint állítmányt vagy jelzőt! Ezek megértésére az „olvasmányos” könyvek a legalkalmasabbak. Az olvasmányos könyvek, és nem a nyelvkönyvek. Sok és sokféle, mai szókincsre épülő könyvet kell olvasni, amit fel tudunk használni. Én ahogy olvasni kezdek, azonnal naplót is írok a választott nyelven – képzelheti, milyen eredménnyel – és rögtön önmagammal beszélgetek. Ha marhaságot írok, na bumm, megbocsátok, de mástól félnék, hogy kinevet. A nyelvtanulásban a kudarcélmény az egyik legnagyobb visszatartó erő.

⁷ Ötvös Zoltán riportja, Népszabadság 1994. 16. szám 25. old.

– **Mit tegyen, akinek nincs tehetsége a nyelvekhez?**

– Ilyen nincs! Nem ismerem el, a nyelvtelenséget, a nyelv megtanulásának képességét. A lustaságra lehet hivatkozni, de erre nem! Sokan mondják, bezzeg, ha külföldre mehetnék, ott hamar megtanulnám az angolt! Én a nyelvismeretem nagyon kis részét szereztem külföldön, maximum tíz százalékát. Nyolcvanöt éves múltam, de ma sincs szükségem több időre az új szavak megtanulásához, mint azelőtt. Az embernek hatvanéves koráig millió más feladata van, de senki se fogja a korára, hogy nem tud egy új nyelvet tanulni. Ekkor már van idő a tudás, az érdeklődési kör szélesítésére. Mivel a nyelv híd két ember között, a holt nyelvek tanulását sohasem ambicionáltam, latinul, ógörögül alig néhány emberrel lehet kommunikálni. És még egy szempont: a nyelveket állandóan gyakorolni kell,

hiszen minél kevésbé tud valaki egy nyelvet, annál gyorsabban felejt.

– **Hol javítana a hazai nyelvoktatáson?**

– Úgy érzem, túlságosan nyelvtancentrikus az oktatás, ehelyett nagyobb teret kellene adni az önálló munkának, hogy a gyerek önmaga jöjjön rá a nyelv rejtelseire. Az olvasmányos könyvek inkább rávezetnek, mint magyaráznak. Szövegekre építeném az oktatást, a szókincs rögzítésénél az asszociációkra támaszkodva. Így mindenki önmaga találja fel a nyelvtant, s biztosan meg is jegyzi.

– **Tervek?**

– A modern héber után, arabul és görögül szeretnék tanulni. Ha lesz erőm hozzá, Mitől nehéz egy nyelv? címmel kandidátusi értekezést szeretnék írni. Noha nagyon érdekes a téma, attól tartok, a korom miatt az Akadémia nem „nyeli le” az ötletet.

SZÖVEGFELDOLGOZÓ FELADATOK

1. Feleljen a kérdésekre!

Mi a foglalkozása Lomb Katónak? .....

Mennyi idős az interjú idején? .....

Melyik volt az első nyelv, amit tudatosan, saját érdeklődése miatt tanult meg? .....

Miből szerzett doktori címet? .....

Mi a véleménye a rádió és a televízió szerepéről a nyelvtanulásban? .....

Hogyan tanult meg egy nyelvet? Milyen módszert használt? .....

Miért nem tanult ún. holt nyelveket? .....

Kiket nevez lingvistának és kiket filológusnak? .....

Milyen értelemben használja a "közlekedési eszköz" fogalmát? .....

Mivel indokolja, hogy az olvasás a legjobb tanulási módszer? .....

Mi a nyelvtanulás motorja Lomb Kató szerint? .....

.....

Megtanult portugálul? Ha igen, hogyan, ha nem, miért? .....

.....

Mi a nyelvtudás három legfontosabb eleme szerinte? .....

.....

Miért hasznos naplót írni? .....

.....

Mi a véleménye a nyelvtanról? .....

Mit kérdezne még Lomb Katótól? .....

.....

.....

Önök mi a véleménye a nyelvtanulásról?.....

.....

.....

Milyen módszereket ismer, és melyiket tartja a legeredményesebbnek? .....

.....

.....

Hogy jutott el nyelvtudásának jelenlegi szintjére?.....

.....

Mik voltak azok, amik elősegítették a tanulást? .....

.....

S mik, amik gátolták? .....

.....

Mennyi ideje foglalkozik a magyar nyelvvel? .....

Melyek azok a nyelvtanulási problémák, amelyeket nem tudott még megoldani?

.....

.....

Lomb Kató: Így tanulok nyelveket c. könyvében írja: "Azért tanuljunk nyelveket, mert a nyelv az egyetlen, amit rosszul is érdemes tudni." Egyetért ezzel a kijelentéssel?

.....

.....

.....

2. Párosítsa össze a szavakat a magyarázatokkal!

a.

1. kitűnő <i>mn</i>	a. élvezetes, szórakoztató (írásmű)
2. küszködik vmivel <i>i</i>	b. ellentétes értelmű mondatok szembeállításának nyomósítására használt szó
3. (rá)bukkan vmire <i>i</i>	c. a napi eseményeket ebbe írhatjuk, általában magunknak
4. olvasmányos <i>mn</i>	d. nagyon jó; a legjobb iskolai eredmény
5. napló <i>fn</i>	e. váratlanul, véletlenül megtalál vmit
6. kudarcélmény <i>fn</i>	f. vmiért sokáig küzd, harcol, igyekszik elérni vmit
7. bezzeg <i>hsz</i>	g. annak a megtapasztalása, hogy vmi nem sikerül, nem a terv szerint valósul meg

b.

1. analógia	a. vmiben egészen tehetségtelen ember
2. ufó	b. képzettársítás
3. szinkrontolmácsolás	c. törekszik vmire
4. antitalentum	d. eszmét cserél vkivel, beszélget
5. ambicionál (sikert)	e. a beszéd egyidőben való fordítása
6. kommunikál	f. hasonlóság
7. asszociáció	g. a magyar szóhasználatban: földön kívüli lény

3. A kifejezések magyarázatai közül válassza ki az igazit!

mentőövként kapaszkodott vmibe

- erősen megfogta a nadrágján levő bőrcsíkot
- úszni nem tudó ember fölfelé húzódkodott
- vmiben, mint utolsó megoldási lehetőségben bízott

vminek a lelkes híve

- a. vmit nagyon szeret, támogat
- b. erősen vallásos
- c. vmelyik pszichológiai irányzathoz hűséges

néhány tucatnyi

- a. 24, 36 vagy 48
- b. nem túl sok
- c. 2 vagy 4

végigragom a könyvet

- a. olvasás közben vmit eszem, pl. sárgarépát
- b. nagyon alaposan elolvasom a könyvet
- c. az elejétől a végéig gyorsan átlapozom a könyvet

vmire (rá)bukkan

- a. váratlanul a földre kerül
- b. vizsgán nem felel meg
- c. véletlenül megtalál vmit

anyanyelvi szint

- a. az Akadémia épületében az egyik emelet
- b. a nyelvtudás legmagasabb foka
- c. szüleink nyelvtudása

be kell vallanom vmit

- a. szükséges, hogy őszintén megmondjam
- b. vmi nehezét be kell vinnem a hátamon
- c. el kell fogadnom pl. a munkát

hivatkozik vmire

- a. szól vkinek, hogy jöjjön
- b. gyakran telefonál
- c. vmire mint előzményre utal

senki se fogja a korára

- a. senki se vegyen korán
- b. senki se magyarázza a dolgot azzal, hogy hány éves
- c. senki se tegyen semmit ebben az időszakban

nagyobb teret kellene adni vminek

- a. szükséges lenne több lehetőséget biztosítani
- b. szélesíteni kellene az üresen maradt helyet
- c. vminek nagyobb területet kellene adni

nem "nyeli le" az ötletet

- a. nem éhes, ezért utasítja el az ötletet
- b. nem fogadja el a hirtelen támadt gondolatot
- c. elhallgatja az új gondolatot

Lázár Ervin⁸

Pávárbeveszévéd

- Turgudsz igrigiy bergeszérgélnirgi?
- Nergem.
- Hávát ivigy?
- Ivigy seve.
- Avakkovor nevem tuvuduvunk beveszévélgevetnivi.
- Bivizovony.

SZÖVEGFELDOLGOZÓ FELADATOK

- 1. Fordítsa le magyarról magyarra a fenti szöveget!**
- 2. Állapítsa meg a szabályokat!**
- 3. Az ön nyelvében is van mód ilyen játékra? Mondja el/ írja le!**

⁸ Lázár Ervin (1936) Buddha szomorú c. kötetéből Budapest, 1973.

NYELVTAN

1. Sorolja be a 14 magyar magánhangzót a következő táblázatba!

ő   ú   o   í   ü   ö
u   á   i   é   e
a   ű   ó

MÉLY		MAGAS			
ajakkerekítéses		ajakkerekítéses		ajakréses	
rövid	hosszú	rövid	hosszú	rövid	hosszú
		—	—	—	—

2. A magánhangzók rövidségének vagy hosszúságának fontos nyelvi szerepe van. Egészítse ki a következő szópárokat egy-egy magánhangzó rövid ill. hosszú változatával, és határozza meg a szavak jelentését!

pl.:   akar = kíván, szándékozik   —   akár = bár (kötőszó)

      k_m_ny = nem puha   —   k_m_ny = ...

      b_l = táncmulatság   —   b_l = ...

      _t = azt az embert   —   _t = ...

      k_r = időszak   —   k_r = ...

      s_t_l_k = lassan megyek   —   s_t_l_k = ...

      t_r_k = népnév   —   t_r_k = ... —   t_r_k = ...

      h_z_t = épületet   —   h_z_t = ... —   h_z_t = ...

3. *A (magyar) mássalhangzók közül 17 egyjegyű, 8 kétjegyű, 1 pedig háromjegyű. Melyek ezek? .....*

.....

4. *A mássalhangzók hosszúságának is jelentésmegkülönböztető szerepe van. Egészítse ki a következő szavakat, és magyarázza meg a szavak jelentését!*

pl.: ha l _ — ha l l _

ha _ on — ha _ _ on

ese _ — ese _ _

me _ _ — me _ _ _

to _ — to _ _

ját _ _ unk — ját _ _ _ unk

ke _ — ke _ _

á _ — á _ _

5. *A magyar ábécé 40 betűből áll. A zárójelbe tett betűk csak idegen(eredetű) szavakban fordulnak elő.*

a, á, b, c, cs, d, dz, dzs, e, é, f, g, gy, h, i, í, j, k, l, ly, m, n, ny, o, ó, ö, ő,

p, (q) r, s, sz, t, ty, u, ú, ü, ű, v, (w, x, y) z, zs

A mássalhangzók kiejtése:

-é	e-	-á	egyebek
b	f	h	ly — el ipszilon
c	l	k	q — kú
cs	m		w — dupla vé
d	n		x — iksz
dz	ny		y — ipszilon
dzs	r		
g	s		
gy	sz		
j			
p			
t			
ty			
v			
z			
zs			

6. *A betűrendbe sorolás a szótárakban, lexikonokban, névsorokban, (pl. telefonkönyv) stb. fordul elő. Fontosabb szabályok⁹:*

- *az első betűk ábécébeli helye szerint állítjuk rendbe, ill. keressük a szavakat;*
- *az egyjegyű mássalhangzót elkülönítjük a két-, ill. háromjegyűtől;*
- *ha a szavak azonos betűkkel kezdődnek, a sorrendet az első nem azonos betű ábécébeli rendje határozza meg;*
- *a magánhangzók rövid és hosszú változata azonos értékűnek számít (Vannak különleges névsorok, tárgymutatók, ahol külön sorolják a rövid és hosszú magánhangzókat).*

Sorolja betűrendbe a következő szavakat!

tiszta, nap, arany, tó, hegyfok, egyedül, hullám, levél, csermely, fuvola, láng, gyöngy, anya, ős, szűz, kard, csók, vér, szív, sír, lé, angol, cukor, édes, ág

7. *Egészítse ki a megfelelő magánhangzókkal a következő kis történet szövegét!*

_p_m m_g_llt _gy k_rt _l_tt, k_v_tt _z _t_ls_

c_g_r_tt_j_t, _z _r_s d_b_zt p_d_g k_d_bt_ _z _bl_k_n.

_gy _d_s_bb n_ f_lv_tt_ _s m_gk_rd_zt_:

– M_g_n_k _z n_m k_ll?

– N_m – v_l_sz_lt _p_m.

– H_t n_k_nk s_m – k__lt_tt _z _ssz_ny _s v_ssz_d_bt_ _
d_b_zt _z __t_b_.

8. *Vizsgálja meg alaposan a következő mondatot!*

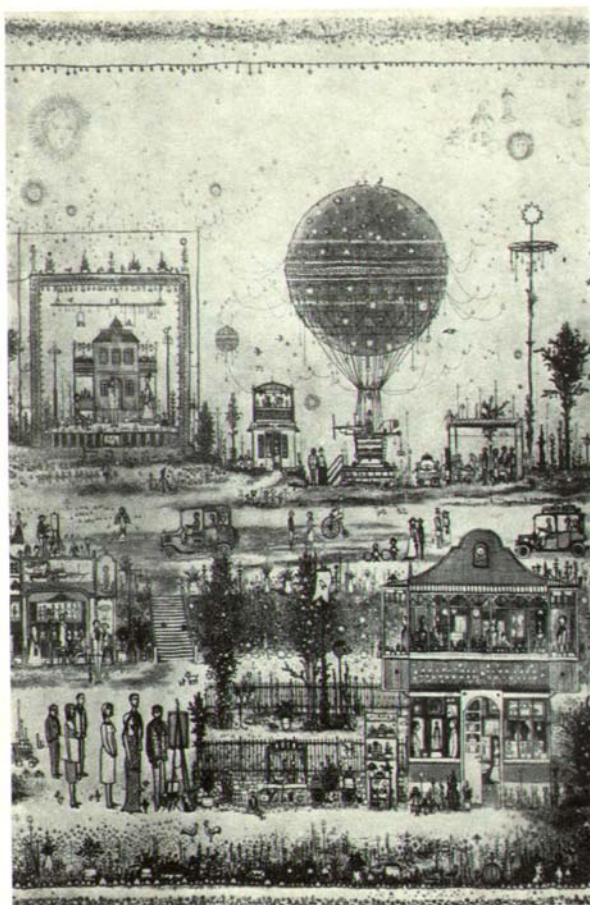
Ebben a mondatba három hiba van.

Igaz ez a mondat vagy nem igaz, tehát hibás?

⁹ A magyar helyesírás szabályai. 11. kiadás, MTA, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1984

9. A meghatározások alapján írja be a megfelelő betűket a négyzetekbe, majd olvassa össze!

1. A GY után következik:	
2. Az ábécé első betűje:	
3. Az M után következik:	
4. Az F és a H között levő egyjegyű mássalhangzó:	
5. Mély, rövid, „kerek” magánhangzó:	
6. A J után következik:	
7. Az ábécé első mássalhangzója:	
8. Magas, rövid magánhangzó az ábécé elejéről:	
9. Az SZ után következik:	
10. Magas, hosszú magánhangzó az ábécé végéről:	
11. Az L előtt van:	

Gross Arnold: A barátkozások országútján 1966 (Művészetek kertje, részlet)

10. Közmondások, szólások

a. Tegye ki az ékezeteket, ahol szükséges!

Nehez keresre nehez a válasz.

Annyit ért hozzá, mint tyúk az abecéhez.

Ajándék lonak ne nezd a fogat.

Eg a keze alatt a munka.

Egy hajszalon függ az élete.

b. Jelölje meg, ahol nem kell és ahol nem megfelelő az ékezet!

Rítkán házúdík, ákí ígázát mőnd.

Kí szélét vét, víhárt árát.

Érténék égymás nyélvén.

Áz áblákón szórjá kí á pénzt.

Á számból vétte kí á szót.

c. Válassza szét értelemszerűen a szavakat!

Mindennek megvan maga ideje.

Mifánerem?

Kikoránkel aranyatlel.

Amilyen a mester olyan a tanítványa.

Annyira szegények, sose voltak, hogy ne ígértek volna.

11. Nyelvi játék¹⁰

Hogyan lesz a VÍZből JÉG?

El kell jutnunk a hárombetűs víz szótól az ugyancsak hárombetűs jég szóig úgy, hogy a közbűlső lépcsőfokokra kerülő szavak is mind értelmesek legyenek. A magánhangzók hosszú és rövid változata két külön hangnak, ill. betűnek számít. Pl.:

RUM – RÉM – KÉM – KÉR – KOR – BOR

- a. Hogyan lesz a SÖR-ből TEJ? .....
- .....
- b. Hogyan jutunk el a LÁB-tól a FEJ-ig? .....
- .....
- c. Milyen út vezet a VÍZ -től a JÉG -ig? .....
- .....

12. A szótag

Minden szó annyi szótagú, ahány magánhangzó van benne.

A szótag vagy magánhangzóval kezdődik, vagy egyetlen rövid mássalhangzóval.

(Az első szótag kivétel: tré-fa, gra-tu-lál, mert az első szótag két mássalhangzóval is kezdődhet).

Húzzon egy a vonalat a szótaghatároknál!

Pl.: Tóth| Gyu|la| bá|do|gos |és| víz|ve|ze|ték|sze|re|lő

"Még nyílnak a völgyben a kerti virágok,

Még zöldel a nyárfa az ablak előtt,

De látod amottan a téli világot?

Már hó takará el a bérci tetőt."

¹⁰ Grétsy László: Anyanyelvünk játéka, Gondolat, 1974.

13. Az elválasztás

Ha írásban a sor végére kerülve nincs elég helye a szónak, elválaszthatjuk.

Csak több szótagú szavakat lehet elválasztani. Mindig a szótaghatárnál kell elválasztani az egyszerű (toldalékolt) szavakat. Pl.:

köl-tő, ze-ne-i, lát-szik, szel-lem, fran-ci-a, temp-lom, lajst-rom

Ha hosszú kétjegyű mássalhangzó van a szóban, akkor mindkét szótagba egy-egy kétjegyű mássalhangzó kerül. Pl.:

könnyű: könny-nyű, asszony: asz-szony,

Összetett szavakat a szóhatárnál kell/lehet elválasztani. Pl.:

még-is, tűz-ol-tó, rend-őr, leg-első, kül-ügy, fel-áll, meg-ír

a. Javítsa ki a hibákat!

A magánhangzók és a mássalhangzók aránya kedvező, a mássalhangzók jó része zöngés, azaz zenei elemet is tartalmaz. Eloszlásuk is kedvező. Kettőnél több mássalhangzó torlódása viszonylag ritka, két mássalhangzó azonban eléggé gyakran találkozunk, s így az egy magánhangzó – egy mássalhang-

zó kissé egyhangú sorozata igen kedvezően meg-megtörtik. Nyelvünk azon igen kevés számú élő nyelvek közé tartozik, melyekben az időmértékes verselés lehetséges, sőt e verselés a magyarban éppoly tökéletességre emelkedett, mint a görögben vagy a latinban.

b. Melyik helyes?

forint-ért	<i>vagy</i>	forin-tért	dé-lután	<i>vagy</i>	dél-után
fel-adat	<i>vagy</i>	fe-ladat	va-sút	<i>vagy</i>	vas-út
jobb-ág	<i>vagy</i>	job-bágy	Péte-rék	<i>vagy</i>	Péter-ék
ugyan-az	<i>vagy</i>	ugya-naz	hús-szor	<i>vagy</i>	húsz-szor

ÖSSZEFOGLALÓ FELADATOK

1. A.. Adja meg a következő szavak vonzatát!

bizonygat	kapaszkodik .....
eltűnődik	küszködik .....
fél	tartozik.....
függ	több .....
hivatkozik	van tehetsége .....

B. Egészítse ki a mondatokat!

1. Egy francia folyóirat azt az oktondi-bájós kérdés . . . intézi az irodalom jelesei . . . , hogy melyik a tíz legszebb szó.
2. Minden a hangok viszonya . . . és pillanatnyi lelkiállapotunk . . . függ.
3. Ha azonban játék . . . fogjuk föl a kérdés . . . , akkor válaszolhatunk __ __ , játékosan.
4. Ez a szócsoport így hangzik nyelvünk . . . .
5. Tanulságos ez a két lajstrom, s érdemes kissé eltűnődnünk __ __ .
6. Az első, fogalmi fordítás szintén nem hat rosszul fülünk . . . .
7. Ha valaki nem tud magyarul, esetleg gyönyörű . . . és légies . . . érezheti ez . . . a szó . . . is: *disznó*.

8. Magánhangzó-rendszere a legváltozatosabbak _ _ _ tartozik.
9. De a magyarban itt is fontos szerepe van az egyszerű és a kettős (hosszú) mássalhangzók éles megkülönböztetése . . . .
10. Még a magánhangzó-illeszkedés fenyegető egyhangúsága . . . is ki tudja a nyelv használni finom árnyalatok megkülönböztetése . . . .
11. Kettő . . . több mássalhangzó torlódása viszonylag ritka.
12. A szó első szótagja . . . első hangsúly, mely szavakat, szólamokat, mondatszakaszokat élesen elhatárol, előnyös.
13. Nyelvünk szóalkotása elsősorban rendkívül gazdag képzőanyaga . . . és az összetételek változatos lehetőségei . . . alapszik.
14. Gyermekes dolog volna bármely nyelv értékei . . . a többiek ócsárlása . . . bizonygatni.
15. *Lomb Kató* a gimnáziumban két tárgy . . . nem kapott kitűnő . . . .
16. Tanárai akkoriban nyelvi antitalentum . . . tartották.
17. A fizika . . . , kémia . . . van tehetsége, ezért iratkozott be a pécsi egyetem e két szaka . . .
18. Ekkor szinte mentőöv . . . kapaszkodott az első idegen nyelv . . . .
19. Egy szerelmes regény . . . tanulta meg a nyelv . . . .
20. Az egyik nyelv . . . immár csaknem két éve küszködik.
21. Öt kontinens ötvenegy országa . . . jutott el tolmács . . . , huszonkilenc nyelv . . . fordított.
22. A nyelvtanulás akkor hatásos, ha kedv . . . teszi, s játék . . . éli meg az ember.
23. Kikerestem azt a könyvet, amelyik . . . feltételeztem, hogy a nehézségek ellenére végigragom.
24. Ha marhaságot írok, na bumm, megbocsátok, de más . . . félnék, hogy kinevet.
25. A lustaság . . . lehet hivatkozni.
26. Nyolcvanöt éves múltam, de ma sincs szükségem több idő . . . az új szavak megtanulása . . . , mint azelőtt.
27. Szövegek . . . építeném az oktatást.

2. Mi az ellentéte?

öreg ház	←→	_____ ház
öreg ember	←→	_____ ember
finom ebéd	←→	_____ ebéd
finom anyag	←→	_____ anyag
élénk szín	←→	_____ szín
élénk gyerek	←→	_____ gyerek
komoly ember	←→	_____ ember
komoly sérülés	←→	_____ sérülés
erős paprika	←→	_____ paprika
erős férfi	←→	_____ férfi
vékony fal	←→	_____ fal
vékony nő	←→	_____ nő
csendes utca	←→	_____ utca
csendes beszélgetés	←→	_____ beszélgetés
ritka erdő	←→	_____ erdő
ritka név	←→	_____ név
képzett szó	←→	_____ szó
képzett ember	←→	_____ ember
józan ember	←→	_____ ember
józan vélemény	←→	_____ vélemény

alap-
 durva
 édes
 elfogult
 fiatal
 gyakori
 gyenge
 hangos
 könnyű
 kövér
 nyugodt
 részeg
 rossz
 sűrű
 tanulatlan
 tompa
 tréfás
 új
 vastag
 zajos

2. Család

Arany János¹
Családi kör

- Este van, este van: ki-ki nyugalomba!
Feketén bólingat az eperfa lombja,
Zúg az éji bogár, nekimegy a falnak,
Nagyot koppan akkor, azután elhallgat.
5 Mintha lába kelne valamennyi rögnek,
Lomha földi békák szanaszét görögnek,
Csapong a denevér az ereszt sodorván,
Rikoltoz a bagoly csonka, régi tornyán.
- 10 Udvaron fehérlik szőre egy tehénnek:
A gazdasszony éppen az imént fejé meg;
Csendesen kérődzik, igen jámbor fajta,
Pedig éhes borja nagyokat dőf rajta.
Ballag egy cica is – bogarászni restel –
Óvakodva lépked hosszan elnyult testtel,
15 Meg-megáll, körülnéz: most kapja, hirtelen
Egy iramodással a pitvarba terem.
- 20 Nyitva áll az ajtó; a tüzelő fénye
Oly hivogatólag süt ki a sövényre.
Ajtó előtt hasal egy kiszolgált kutya,
Küszöbre a lábát, erre állát nyujtja.
Benn a háziasszony elszűri a tejet,
Kérő kisfiának enged inni egyet;
Aztán elvegyül a gyermektársaságba,
Mint csillagok közé nyájas hold világa.
- 25 Egy eladó lyány a tűzre venyigét rak:
Ő a legnagyobb s szebb ... a hajnali csillag.
Vasalót tüzesít; új ruhája készen,
Csak vasalás híja ... s reggel ünnep léssen.
Körül az apróság, vidám mese mellett,

¹ Arany János (1817 – 1882), költő

30 Zörgős héjú borsót, vagy babot szemelget,
Héjából időnként tűzre tesznek sokat:
Az világítja meg gömbölyű arcukat.

A legkisebb fiú kenyeret kér s majszol;
Üszköt csóvál néha: tűzkigyókat rajzol.
35 Olvas a nagyobbik nem ügyelve másra:
E fiúból *pap lesz*, akárki meglássa!
Legalább így szokta mondani az apjok,
Noha a fiú nem imádságon kapkod:
Jobban kedveli a verseket, nótákat,
40 Effélét csinálni maga is próbálgat.

Pendül a kapa most, letev é a *gazda*:
Csíkos tarisznyáját egy szegre akasztja;
Kutat az apró nép, örülne, ha benne
Madárlátta kenyér-darabocskát lelne.
45 Rettenve sikolt fel, amelyik belényúl:
Jaj! valami ördög... vagy ha nem, hát ... kis nyúl!
lesz öröm: alunni se tudnak az éjjel;
Kinálják erősen káposztalevéllal.

A gazda pedig mond egy szives *jó estét*!
50 Leül, hogy nyugassza eltörődött testét,
Homlokát letörli porlepett ingével:
Mélyre van az szántva az élet-ekével.
De amint körül néz a víg csemetéken,
Sötét arcúak elsimulnak szépen;
55 Gondúzó pipáját a tűzbe meríti;
Nyájas szavú nője mosolyra deríti.

Nem késik azonban a jó háziasszony,
Illő, hogy urának ennivalót hozzon,
Kiteszi középre a nagy *asztalszéket*,
60 Arra tálalja fel az egyszerű étket.
Maga evett ő már, a gyerek sem éhes,
De a férj unszolja: „Gyer közelebb, édes!”
Jobb ízű a falat, ha mindnyájan esznek, –
Egy-egy szárnyat, combot nyujt a kicsinyeknek.

65 De vajon ki zörget? „Nézz ki fiam Sára:
Valami szegény kér helyet éjszakára:

Mért ne fogadnók be, ha tanyája nincsen,
 Mennyit szenved úgyis, sok bezárt kilincsen!”
 Visszajő a lyánka az utast behíván.
 70 Béna harcfi lép be, *sok jó estét* kíván:
 „Isten áldja meg a kendtek ételét is,
 (Így végezi a szót) meg az *emberét* is.”

Köszöni a gazda: „Része legyen benne:
 Tölts a tálba, anyjok, ha elég nem lenne.”
 75 Akkor híja szépen, hogy üljön közelébb –
 Rá is áll az könnyen, bár szabódik elébb.
 Éhöket a nagy tál kíváncsú ízzel,
 Szomjukat a korsó csillapítja vízzel;
 Szavuk sem igen van az alatt, míg esznek,
 80 Természete már ez magyar embereknek.

De mikor aztán a vacsorának vége,
 Nem nehéz helyen áll a koldus beszéde;
 Megered lassanként s valamint a patak,
 Mennél messzebbre foly, annál inkább dagad.
 85 Az idősb fiú is leteszi a könyvet,
 Figyelmes arcával elébb-elébb görnyed;
 És mihelyt a koldus megáll a beszédben:
 „Meséljen még egyet” – rimánkodik szépen.

„Nem mese az, gyermek” – így feddi az apja,
 90 Rátekint a vándor és tovább folytatja;
 Néma kegyelettel függenek a szaván
 Mind az egész háznép, de kivált a *leány*:
 Ez, mikor nem hallják, és mikor nem látják,
 Pirulva kérdezi tőle ... *testvér-bátyját*:
 95 *Három* éve múlik, hogy utána kérdez,
 Még egy esztendő vár, nem megy addig férjhez.

Este van, este van ... a tűz sem világít,
 Kezdi hunyorgatni hamvas szempilláit;
 A gyermek is álmos, – egy már alszik épen,
 100 Félrebillent fejjel, az anyja ölében.
 Gyéren szól a vendég s rá nagyokat gondol;
 Közbe-közbe csupán a macska dorombol.
 Majd a földre hintik a zizegő szalmát ...
 S átveszi egy tücsök csendes birodalmát.

1. Olvassa el a magyarázatot!

asztalszék fn **1. nép** Közös tálból v. bográcsból való étkezésre haszn. alacsony, közepén lyukas asztal. **2. ritk** Gyermekeknek való, asztalból és székből egybeszerkesztett bútordarab.²

Keresse meg az *Értelmező Szótárban* a következő szavak magyarázatát!

kapa	korsó
tarisznya	görnyed
nyájas	rimánkodik
unszol	dorombol
szabódik	tücsök

2. Kakukktojás. Melyik szó nem illik a többi közé? Miért?

lyány	koppan	csíkos	majszol
apróság	zúg	zörgős	szabódik
apró nép	rikoltoz	koldus	éhét csillapítja
csemeték	ballag	hamvas	táplálkozik
gyermek	dorombol	nyájas	eszik

² Magyar Értelmező Kéziszótár, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1972.

3. Párosítsa össze a szavakat a magyarázatokkal! (Zárójelben annak a verssornak a száma látható, ahol a szó először fordul elő.)

1. szanaszét (6)	a. az a fémből vagy műanyagból készült kiálló szerkezet, amelyet lenyomva vagy elforgatva ki lehet nyitni az ajtót, ablakot
2. hasal (19)	b. év
3. küszöb (20)	c. ritkán
4. elvegyül (23)	d. szégyenkezve, szégyellve vmit pirossá váló arccal
5. venyige (25)	e. szőlővessző, száraz ág
6. kilincs (68)	f. sokféle irányba(n)
7. pirulva (94)	g. összekeveredik
8. esztendő (96)	h. hason fekszik
9. gyéren (101)	i. az ajtókeret alsó része

4. Mit jelenthetnek ezek a képes kifejezések?

tűzkígyót rajzol

madárlátta kenyér

eltörődött test

porlepett ing

gondúzó pipa

függenek a szaván

Reich Károly: Este, 1967

5. Régies vagy nyelvjárási formák. Felismeri az alapszavukat? Hogyan mondaná napjainkban? A zárójelben annak a sornak a számát közöljük, amelyikben a szó szerepel. A szövegkörnyezet bizonyára segít a megoldásban. Lapozzon vissza a vershez!

fejé meg (11)	lyánka (77)
lészen (31)	anyjok (83)
az apjok (41)	híja (84)
letevé (46)	közelébb (84)
alunni (52)	elébb (85)
nyugassza (56)	éhöket (86)
gyer közelebb (69)	idősb (95)
fogadnók be (75)	elébb-elébb (96)
visszajő (77)	épen (111)

6. Feleljen a kérdésekre a vers alapján!

Milyen állatok láthatók vagy hallhatók az első 22 sorban, amikor közeledünk a házhoz?

Mihez hasonlítanak a békák?

Mit csinál a macska?

Milyen korú a kutya?

Mit csinál a háziasszony?

Mihez hasonlítja a költő a gyerekeket? És az anyát?

Mit jelent: "egy eladó lány"?

Mit csinál a nagylány?

Mi adja a fényt a szobában?

Mit csinál a legkisebb fiú?

Mit csinál a nagyobbik fiú?

Honnan jöhet az apa?

Mit hozott az apa a gyerekeknek?

Mit csinál az apa?

Ki fogyasztja el a vacsorát?
 Mi a vacsora?
 Hogyan fogadják a vendéget?
 Mit tudunk meg a vendégről?
 Mit gondol, miért vándorol ez a megsérült katona? Vegye figyelembe,
 hogy Arany János ezt a verset 1851-ben írta.
 Mit csinálnak vacsora után?
 Kiről érdeklődik a nagylány? Igazán a testvéréről?
 Miért teszik a földre a szalmát?
 Milyen évszak lehet?

7. *Bár Arany János korában még nem készítettek filmet, ezt a versét könnyen meg lehetne filmesíteni. Milyen utasításokat adna az operatőrnek, ha ön lenne a film rendezője? Milyen lenne a díszlet, a jelmez?*

8. *A vers rímképlete: AABBCDD.*

<i>pl.:</i>	
Este van, este van: ki-ki nyúgal <u>omba</u> !	A
Feketén bólingat az eperfa <u>lombja</u> ,	A
Zúg az éji bogár, nekimegy a <u>fálnak</u> ,	B
Nagyot koppan akkor, azután	B
<u>elhallgat</u> .	
Mintha lába kelne valamennyi <u>rögnek</u> ,	C
Lomha földi békák szanaszét	C
<u>görögnek</u> ,	
Csapong a denevér az ereszt <u>sodorván</u> ,	D
Rikoltoz a bagoly csonka, régi	D
<u>tornyán</u> .	

Próbálja emlékezetből beírni a megfelelő szót vagy szórészt! Segít, ha figyel az előző sor végének hangzására.

A legkisebb fiú kenyeret kér s majszol;
 Üszköt csóvál néha: tűzkigyókat _ _ _ _ _ .
 Olvas a nagyobbik nem ügyelve másra:
 E fiúból *pap lesz*, akárki meg _ _ _ _ _ !
 Legalább így szokta mondani az apjok,
 Noha a fiú nem imádságon _ _ _ _ _ :
 Jobban kedveli a verseket, nótákat,
 Effélét csinálni maga is _ _ _ _ _ .

A család politikai titkai

A család fogalmilag különösen unalmas jelenség. Mindenki tudja, mi az. Nincs róla mit beszélni. Igényli is a csendet, hiszen az egyik legbensőségesebb, legfontosabb fogalmunk. Mégis, az ENSZ az utóbbi években két világkonferenciát is szentelve e témának sem volt képes meghatározni, mi is az, amiről tárgyalnak a felek. Mi a család? Mi az, amit egyöntetűen oly fontosnak tartanak? Ahány kultúra, annyiféle jelentése, tartalma van ennek a szónak. Antropológusok eddig nyolcszáz családmoddelt tártak fel. Csak az a közös bennük, hogy közük van a gyerekeveléshez. Ehhez képest egy nemrég készült nyugat-európai felmérés szerint két felnőtt érzelmi alapú együttélése a család, egy szülő és egy gyerek közössége viszont csak a harmaduk szerint számít minden további nélkül annak. Még azonos közegen belül sem gondolnak ugyanarra az emberek, ha családról beszélnek, még ha gyakran úgy tesznek is, mintha ez nem így volna.

Az utóbbi évtizedek leglátványosabb családtámogatási fordulata az 1967. január elsején bevezetett gyermekgondozási segély volt. Korábban, például a Ratkó-korszakban^I egyszerű és totális abortusztilalom szolgálta a népesedéspolitikai célok megvalósítását. Az 1968-ban bevezetett új gazdasági mechanizmus szellemét előrevetítő gyes már a pénz ösztönző szerepére épített. Világviszonylatban is figyelmet keltő nagyvonalúsággal, három éven át fizetett szabadságot és biztos – a családi költségvetésben is tételt jelentő – segélyt adott az anyáknak. Ez és a terhességmegszakítás engedélyezésének megnehezítése hosszú időn át hatásosan csillapította a szülési kedv lanyhulásának hatásait. A nyolcvanas évek

közepére azonban elmúlt a gyes varázsa, további ösztönzők beléptetése vált szükségessé. A leghatékonyabbnak a gyermekgondozási díj 1985-ös bevezetése bizonyult, amelynek alapján az anyáknak gyermekük két éves koráig korábbi jövedelmük 65-75 százaléka járt. Az Antall-kormány^{II} a Kádár-korszak^{III} e nagyvonalú ellátásokat biztosító örökségét átvette. Azzal, hogy a bölcsődei hálózat leépítését eredményező intézkedéseket hozott, annyiban hangolta át őket, amennyiben az anyák számára ez a rendszer lehetőségéből kényszerré vált. Mindazonáltal a termékenységre immár nemigen volt hatással, hiszen ezek a mutatók folyamatosan romlottak. Az újabb nagy fordulatot a Bokros-csomaggal^{IV} kapcsolatos törvények hozták.

Ezek egyrészt jövedelemhatárhoz kötötték a családi pótlékra, illetve a gyesre való jogosultságot, és fokozatosan megszüntették a gyedet. (A gyes akkor és azóta is az öregségi nyugdíjminimum összegének felel meg.) Ugyanakkor 1995-től a jövedelemhatárok alatti bevételből élő családoknak már a biztosítási jogviszonytól függetlenül, alanyi jogon jár a támogatás. Az ismét kötelezővé tett önkormányzati normatíva alapján pedig megkezdődött a bölcsődei hálózat újraépítése. Az Orbán-kormány^{VI} ehhez teszi hozzá a jövedelemhatárok eltörlését, a gyermek után járó adókedvezmények visszaállítását, és tervezi a családi jövedelemadózás bevezetését.

^I Ratkó-korszak: R. Anna egészségügyi miniszter (1950-1953). Szigorú abortuszrendelet fűződik a nevéhez.

^{II} Antall József miniszterelnök 1990–1993 között.

^{III} Kádár-korszaknak nevezik az 1956 novemberétől 1989-ig tartó időszakot.

^{IV} Orbán Viktor miniszterelnök 1998-tól.

³ Nagy N. Péter cikkéből, Népszabadság 1998. augusztus 1.

Magyarországon és máshol is erősödő tendencia, hogy kevesebb a második házasság. Következésképp mind több gyerek nevelkedik egyszülős családban. Világméretben minden harmadik, negyedik gyerek. Legtöbbjük anyagiilag és érzelmiileg is hátrányos helyzetből kezdi az életet. Magyarországon a felnőtteknek alig valamivel több mint a fele él "kánonjogilag" szabályos körülmények között, tehát törvényes házastársával egy lakásban. A többiek vagy egyedül vannak, vagy más együttélési formát választottak. A változások ellenállhatatlan erejűeknek tűnnek, és nem veszélytelenek. Hogy mást ne említsek, egy

negyvenéves, nős férfi nyolc-kilenc évvel hosszabb életre számíthat, mint nőtlen, elvált vagy özvegy társai. És mégis...

Az együtt maradó családok életében is kedvezőtlen tendenciák jelennek meg. Felmérések szerint a fejlett ipari társadalmakban az apák naponta csak percekre maradnak együtt gyermekükkel vagy gyerekeikkel. (Hongkongban napi hat percet sikerült összeszámlálni.) Egyre terjed viszont a családon belüli erőszak. Becslések szerint Amerikában és Nyugat-Európában a gyerekek négy százaléka válik családon belüli szexuális, illetve egyéb erőszak áldozatává. A nők, az anyák is ott a

legvédtelenebbek, ahol biztonságban kellene lenniük: otthon. (...)

Mi sem egyértelműbb annál, mint hogy jó volna tenni valamit e jelenségek ellen. Lehet úgy dönteni például, hogy a családi támogatást csak törvényesen megesketett pár kap, de mit ér ez, ha az egyedülállók is kapják a segítséget, sőt, mint illik, többet is, mint a kétszülős család gyermekei. Majd egyedülállóként kéri az anya a segélyeket, támogatásokat. Országos besúgórendszert működtessenek az igazság érvényesítésére? És siker esetén? Büntetesként megvonják a segítyt a gyerektől? Kiegészítő szankcióként jön az esküvő?

SZÖVEGFELDOLGOZÓ FELADATOK

1. Melyik nem rokon értelmű kifejezés? Húzza ki a sorból!

egyöntetűen – egyhangúlag – egyáltalán – egységesen

totális – mindenre kiterjedő – teljes – szerencsés

immár – nem már – most már – íme, már

nemigen – nagyon ritkán – dehogy – alig

következésképp – mert – tehát – ezért

egyedülálló – magányos – akinek nincs vele együtt élő hozzátartozója – nőtlen vagy hajadon

jövedelem – a következő év – bevétel – kereset

2. Párosítsa az a. és b. oszlopban levő szavakat az újságcikk alapján. Az így született kifejezésekkel írjon egy-egy mondatot!

<i>a.</i>	<i>b.</i>
1. világkonferenciát szentel	a) tendencia
2. vmiről tárgyalnak	b) szerint
3. figyelmet	c) szabadság
4. fizetett	d) költségvetés
5. családi	e) hálózat
6. erősödő	f) helyzet
7. egyszülős	g) a felek
8. hátrányos	h) forma
9. együttélési	i) kelt
10. becslések	j) család
11. erőszak	k) áldozata
12. bölcsődei	l) a témának

3. Válassza ki a megfelelő szót!

Franciaországban csak a második gyerek után jár családi _____ . A

a. költségvetés   b. pótlék   c. kapcsolat

harmadik után több _____ kapnak a családok, mint az első kettőért együtt.

a. segélyt   b. sekélyt   c. jogosultságot

Nagy-Britanniában minden gyerek után jár segély, de csak _____ 19

a. legalább   b. legfőképp   c. legfeljebb

éves korig. (Franciaországban 16 év a(z) _____ határ, néhány más

a. alsó   b. felső   c. középső

országban az egyetemi _____ befejezése, de maximum 26–27 éves kor.)

a. tanulmányok   b. jelentkezések   c. épületek

Alkalmazottak és egyéni vállalkozók további családi _____

a. költségvetésben   b. jogviszonyban   c. támogatásban

részesülhetnek, ha gyereket nevelnek, és egy bizonyos jövedelmi _____ alatt élnek.

a. tendencia   b. szint   c. forma

Görögországban társadalombiztosítási _____ kell a családi pótlékhoz,

a. becslés   b. segély   c. jogviszony

és csak munkaviszonyban állók _____ .

a. igényelhetik   b. adhatják   c. tárgyalhatják

Dániában minden gyerek _____ jár a segély, hatéves kor alattiak után jóval

a. előtt   b. érte   c. után

több, mint a nagyobbak jogán. Érdekesség, hogy egynegyed évnyi támogatást adnak oda _____ és előre. Minden automatikusan, kérvény nélkül jár.

a. egy összegben   b. az összegben   c. összesen

4. Írja be a megfelelő szavakat a meghatározás szerint!

nagyszüleim:		
szüleim:		
testvéreim:		
házastársam:		
gyermekem:	<i>lányom</i>	
a gyermekem gyermeke:		
a házastársam apja:		
a házastársam anyja:		
a házastársam fiútestvére:		
a házastársam lánytestvére:		
a lányom házastársa:		
a fiam házastársa:		
az egyik szülőm fiútestvére:		
az egyik szülőm lánytestvére:		
a szüleim testvérének gyermeke:		

5. Készítse el a családfáját legalább 3 nemzedékre, és ennek alapján beszéljen/írjon a családjáról! Mit tud a családnevéről? Miért éppen ezt az utónevet kapta?

6. Készítsen felmérést rokonai, ismerősei és barátai körében arról, hogy számukra mit jelent a család fogalma! Számoljon be tapasztalatairól!

7. Beszéljünk az ideális családról! Ön mit gondol erről?

8. A családdal, otthonnal kapcsolatos falfirkákból⁴, ill. idézetekből⁵ gyűjtöttünk néhányat! Látott-e, esetleg írt-e maga is ilyen "bölcsséget"?

A házasságban meg lehet osztani azokat a gondokat, amelyek házasság nélkül nem is lennének.

Az otthon ott van, ahol a TV.

A gyermektelenség öröklődik.

Próbáltam megtalálni a családfámat. Sajnos a rokonságból még sokan fönn ülnek.

A serdülőkor akkor kezdődik, amikor a szülők kezdenek nehezen kezelhetők lenni.

Hol tanulták meg az anyukák mindazokat a dolgokat, amiktől úgy féltik a lányukat?

Nevettél már ma?

*

A házasság egy olyan férfi és egy olyan nő szövetsége, akik közül a férfi nem tud csukott ablaknál, a nő pedig nyitott ablaknál aludni. (*G.B. Shaw ír-angol drámaíró*)

Néha megkérdezik, mi a titka a mi hosszú házasságunknak. Minden héten kétszer időt szakítunk arra, hogy elmenjünk egy étterembe. Finom, gyertyafényes vacsora, lágy muzsikaszó, tánc. A feleségem keddenként megy, én péntekenként. (*Henry Youngman amerikai humorista*)

9. Az egyik újság vitarovatot indított Válságban a család?! címmel. Írjon a szerkesztőségnek egy olvasói levelet, amelyben kifejti a nézeteit. Térjen ki a következő gondolatokra:

- 1. A régi három generációs család előnyei, hátrányai.**
- 2. A nők munkavállalási kedve (nem) ellentétes a család érdekeivel.**
- 3. Az igények és az anyagi lehetőségek.**
- 4. A divatos életmód hatása a családalapítási kedvre.**

Victor Vasarely: Zebrák, 1959

⁴ Heikki Jokinen - Garai Péter: Finn falfirkák, Budapest, 1992.

⁵ Salamon Gábor, Zalotay Melinda: – Hány óra van? – Úgy érted, most? Biográf Kiadó, 1994.

Töltse ki a "kérdőívet" az ezt követő Herman Ottó-életrajz alapján!

Családi neve:	
Utóneve:	
Születési helye:	
Állampolgársága:	
Apja foglalkozása:	
Anyanyelve:	

Nyelvismerete:	
Iskolai végzettsége:	
Szakképzettsége:	
Katonai szolgálata- tának helye és idő- tartama:	
Foglalkozása:	
Munkahelyei:	
Lakhelyei:	
Művei:	
Egyéb tevékenysége:	
Halálának oka:	

HERMAN OTTÓ⁶

(Brezsnóbánya, 1835. jún. 26. – Budapest, 1914. dec. 27.)

A régi Magyarország északi határa közelében élő német nyelvű család gyermekeként született Herman Ottó, középiskolai tanulmányai során magyarosodott el, a miskolci evangélikus főgimnáziumban. Ugyanakkor a szülői házban, édesapja – a működő madarász, hivatása szerint "kamarai chirurgus" – példája nyomán megszerette a természetet, gyűjtött tojásokat, megtanulta az állattömést és legfőképpen, magányos kóborlásain fogékonyan figyelte az élő természet megnyilvánulásait. Közben 1848 márciusának eszméi teljessé tették magyarrá válását. A szabadságharc bukása után még tanulási kedvét is elvesztette. Lakatosinasnak ment, és végül Bécsben szerezte meg szakmunkás-képesítését. Itt már bejárta a Természettudományi Múzeumba is, amelynek gazdag gyűjteményeit tanulmányozva alapozódott meg egyik érdeklődési területe, a rovarok világának megismerése. Újabb törés életútján, amikor kényszersorozással elvitték katonának. Szerencsére a dalmát tengerparton tölthette el jó ötéves katonáskodása nagy részét, s így módja volt a tenger élővilágának megfigyelésére. Amikor kedvezménnyel leszerelték, éppen csak meglátogatta özvegy édesanyját, majd részt vett Közép- és Kelet-Európa akkori szabadságmozgalmaiban: az északolasz karbonárik szervezkedésében és az egyik lengyel felkelésben. 1863-ban rövid időre letelepedett Kőszegen mint fényképész. Az itt megismert természetkedvelő földbirtokos ajánlásával Kolozsvárra került, az Erdélyi Múzeum-Egylet meghirdetett preparátori állása betöltésére. Az itteni igazgató, a polihisztorhajlamú Brassai Sámuel (1800–1897) lemondott fizetése egyharmadáról a meghirdetett állás "költségvetésének" biztosítására. Az így kapott 300 forint évi fizetés már szerény, de mégis biztos létalapot jelentett. A munkájához szükséges önképzést lázas mohósággal, de nem kellő rendszerességgel végezte. Csak abban volt következetes, hogy tevékenységét a madarakra és a pókok világára korlátozta. Póktanulmányaival végezve kerülhetett Budapestre, ahol 1875-ben a Nemzeti Múzeum természetrajzi osztályára nevezték ki "örsegéd"-nek.

A múlt század második felében hazánkban is megnőtt a szakemberek iránti szükséglet. Tudományos pályán általában az egyetemet végzett szakemberek érvényesülhettek. Szinte egyedülálló jelenségnek számított Herman Ottó fellépése a hazai tudományos közéletben az 1870-es évek közepén. Csupán félbemaradt középiskolai tanulmányainak bizonyítványát, lakatossegédi oklevelet és a császári hadseregben kapott őrmesteri rangot mutathatta fel "előtanulmányai" bizonyítására. Viszont letette a Természettudományi Társulat főtítkárának asztalára a "Magyarország pókfaunája" c. 3 kötetes munkájának kéziratát (megjelent 1876–1879).

A szabadságharc eszméit gondosan őrző Herman életét a tudományos munka és az aktív politizálás töltötte ki. A néhány évi múzeumi szolgálatban megalapította a "Természetrajzi Füzetek" c. szaklapot. Majd fellépett ellenzéki, függetlenségi párti képviselőnek; politikai tevékenységét a személyesen megismert Kossuth Lajos, a "turini remete" – mondhatni – "távirányította". Ellenzékisége azonban nem akadályozta abban, hogy szükség esetén együtt is működjön a kormányzat konstruktív intézkedései érdekében (halászati törvény, állatvédelem, vízügyek, oktatás).

A halak népi elnevezésének tanulmányozása közben bontakozott ki néprajzi érdeklődése, és ezzel alapozódott meg legmaradandóbb munkáinak nagy része is. Az iparosodás hazai nagy korszakában szinte az utolsó pillanatban ismerhette meg és nagyvonalú gyűjtéssel mentette meg a halászat és pásztorkodás mint "ősfoglalkozások" népi szokásait és tárgyi emlékeit. Az előbbi témát részletesen megírta "A magyar halászat könyve" kétkötetes művében, 860 oldalon (1887). További munkája, a

⁶ Magyarok a természettudomány és a technika történetében. Budapest, 1992. A szócikket Lambrecht Miklós jegyzi.

pásztorok emlékeinek feldolgozása, a halászati monográfiához hasonló teljességgel már nem sikerülhetett. 1914-ben "A magyar pásztorok nyelvkincse", 812 oldal terjedelmű könyve megjelenésekor, már 80. évében járt és az év végén egy baleset következtében elhunyt.

A két "ősfoglalkozás" feldolgozása közti időszakban az 1890-es években sokoldalú egyéniségének természetbúvár-oldala érvényesült. Megszervezte a madarászok (ornitológusok) II. nemzetközi kongresszusát Budapesten, és ennek sikere nyomán alapíthatta meg 1893-ban a Földművelésügyi Minisztériumhoz tartozó Magyar Ornithológiai központot. Ez ma is működik Madártani Intézet néven, a róla elnevezett utcában. Ellenzékeségéből fakadóan csak a "tiszteletbeli igazgató" címet fogadta el, az igazgatói kinevezést nem, mert azt Ferenc József írta volna alá. Inkább forró hangulatú búcsúbeszédet tartott Kossuth Lajos temetésekor 1894-ben.

Jutott ideje másra is: felismerte néhány Miskolc környékéről feltárt kővakóban az ősember pattintott szakócait, és ezzel megindította az ősrégészeti kutatásokat. Előadásokat tartott a szőlővédelemről gazdakörökben és sikerrel népszerűsítette a tudományt a Természettudományi Társulat előadóestjein. 14 könyvben és kb. 1140 cikkben, tanulmányban és előadásban és néhány intézményben maradt fenn többirányú munkásságának úttörő jelentőségű emléke.

SZÖVEGFELDOLGOZÓ FELADATOK

1. „Fordítsa le” (mondja egyszerűbben vagy másképp) az idézett mondatot!

Pl.: Magányos kóborlásain fogékonyan figyelte az élő természet megnyilvánulásait.
= Egyedül sétálgatva érdeklődéssel nézte a növények és állatok életét

- 1. Lakatosinasnak ment, és végül Bécsben szerezte meg szakmunkás-képesítését. = ...
.....
- 2. Újabb törés (volt) életútján. = ...
.....
- 3. Így módja volt a tenger élővilágának megfigyelésére. = ...
.....
- 4. A polihisztorhajlamú Brassai Sámuel segített. = ...
.....
- 5. Az így kapott 300 forint évi fizetés már szerény, de mégis biztos létalapot jelentett. = ...
.....
- 6. A munkájához szükséges önképzést lázas mohósággal, de nem kellő rendszerességgel végezte. = ...
.....
- 7. Póktanulmányaival végezve kerülhetett Budapestre. = ...
.....
- 8. Csupán félbemaradt középiskolai tanulmányainak bizonyítványát mutathatta fel "előtanulmányai" bizonyítására. = ...
.....

9. Ellenzékisége azonban nem akadályozta abban, hogy szükség esetén együtt is működjön a kormányzat konstruktív intézkedései érdekében. = ...
10. Jutott ideje másra is. = ...
11. 14 könyvben és kb. 1140 cikkben, tanulmányban és előadásban és néhány intézményben maradt fenn többirányú munkásságának úttörő jelentőségű emléke. = ...

2. A lexikonszócikk a tömörítés kiváló példája.

Herman Ottó (1835–1914), természettudós, etnografus és politikus, a Magyar Ornitológiai Központ megalapítója. A francia becsületrend lovagja volt. Madártani munkái éppúgy, mint magyar néprajzi művei alapvetőek. A publicisztika terén is működött. Nagy érdemei vannak az ősember magyarországi nyomának felkutatásában és a pásztorélet beható megismertetésében.⁷

Készítsen Ön is ilyen lényegre törő szócikket a következő életrajzból!

SZENT-GYÖRGYI ALBERT⁸

(Budapest, 1893. szept. 16. – Woods Hole, 1986. okt. 22.)

Személye a magyarok számára már életében a szabad szellemű humanista tudós jelképe lett. Ő hozta haza Magyarországra az első Nobel-díjat. Matuzsálemi kort ért meg. Életpályája átíveli az emberiség történetének legdrámaibb évszázadát. "Az én történetemet az teheti érdekessé – vallotta – , hogy benne tükröződnek napjaink viharai."

Anyai ágon a nagyhírű sok generációs Lenhossék tudóscsalád örökségéhez kapcsolódhatott, innen kapott életre szóló elkötelezettséget a természettudomány és a művészet művelésére. Apja erdélyi származású gazdálkodó volt, akitől a gyakorlati életben való ügyes eligazodást sajátíthatta el.

Tanulmányait a Práter utcai elemi iskolában kezdte és a Lónyay református gimnáziumban, majd a budapesti Tudományegyetemen folytatta. 1917-ben végzett az orvosi karon. (Végbizonyítványában még Szent-Györgyi Albert Imre néven szerepel.) Közben kitört a világháború, amely forradalomba torkollott. Ő is megjárta a frontot, majd vándorbotot vett a kezébe. Laboratóriumok sorát járta végig: Budapest, Prága, Pozsony, Berlin, Hamburg, Leiden, Groningen a kutatóút nagy állomásai. Párhuzamosan haladt országról országra és tudományról tudományra. Kezdte a biológiával, az élettanról áttért a gyógyszerstanra, erről a bakteorológiára, majd a

⁷ Révai Kislexikona, Budapest, 1936.

⁸ Magyarok a természettudomány és a technika történetében. Budapest, 1992. A szócikket Nagy Ferenc írta.

fizikai-kémiaira és tíz év után már a molekulák szintjén tartott. Hopkins meghívta Cambridge-be. Itt izolálta a hexuronsavat és szerezte meg 1927-ben a második doktorátusát, kémiából. Majd Kendall támogatásával egy évig dolgozott az Egyesült Államokban az identifikáláshoz szükséges mennyiségű hexuronsav előállításán. 1930-ban Klebelsberg Kuno kultuszminiszter felkérésére hazajött, hogy a szegedi egyetem biokémia professzoraként segítse a kultúra, és azon át az ország felemelkedését. Iskolateremtő egyéniségével, karizmatikus személyiségével kiváló munkatársak csapatát gyűjtötte maga köré. A kutatások eredményességét az 1938-ban elnyert Nobel-díj igazolta. A díj elnyerésében szerepet kapott a C-vitamin felfedezése, amelyben segítette a magyar paprika is, mert ebből nyerte a kutatáshoz szükséges mennyiségben a kérdéses vitamint, de ez csupán egy szárnyvonalát jelentette tudományos munkásságának. A hivatalos indoklás azokat a felfedezéseket emelte ki, "melyeket a biológiai égésfolyamatok körül tett, különös tekintettel a C-vitaminra és a fumársav-katalízisre".

Egész életében az életet, az élet mikéntjét kutatta. Az élő szervezet minden működéséhez energiára van szükség, amelyet tápanyag elégetéséből nyer. Két irányzat küzdött egymással az elégetés módjának magyarázatában. A Warburg-irányzat szerint az oxigén aktiválódik, a Wieland-irányzat szerint a tápanyag hidrogénje. Szent-Györgyi egyesítette a két irányzatot, megmutatta, hogy az aktív oxigén oxidálja az aktív hidrogént. Ez bonyolult reakciók hosszú láncolata, amelyben lépésről lépésre történő átalakulások sorozatában fokozatosan szabadul fel a hidrogénatomok energiája. Ebben a folyamatban az olyan szerves dikarbonsavak, mint a borostyánkősav, fumársav, almasav, oxálecetsav katalitikusan fokozzák a biológiai égést. Az oxidációs láncszemek jelentős részének felderítése volt a Nobel-díj elnyerésének alapja.

A legrangosabb tudományos díj elnyerése után nem ült babérjain. Aki ül rajtuk, mondotta, nem jó helyen viseli. Munkatársai élén kutatásuk súlypontját az energiagazdálkodás másik végére, a biológiai égésfolyamatokban termelődött energia fogyasztására helyezte át. Kutatási filozófiájának megfelelően itt is az egyszerűbbtől halad a bonyolult felé: az energia-felhasználás formái közül az izommunkára összpontosította a figyelmet. 1940–42 volt a nagy siker ideje az izom-összehúzódság vizsgálatában. A szegedi kutatók kezében volt a miozin és az aktin, a mechanikai-kémiai átalakulás két kulcsfehérjéje. Ezek és az ATP in vitro kölcsönhatásának felfedezése a modern izom-biológia kezdete. Szaktekintélyek szerint ez Szent-Györgyi életében nagyobb eredmény, mint amiért a Nobel-díjat kapta.

Mindezek után még további 40 éven át sietett – 1947-től már Amerikában – reggelenként a laboratóriumba. 90 éves korában is kutatta a rák titkát, amely elragadta tőle feleségét, leányát, olyan barátját, mint Neumann János. Közéleti szerepvállalása, humanista harca a demokratikus haladásért külön regény, amely túlszárnyalja a költői fantáziát. Öröksége erőt ad, előrevisz a jövőben is.

3. Írjon életrajzot egy alkotóról a vázlat alapján!

- **Születési helye, ideje**
- **Családja**
- **Tanulmányai**
- **Munkássága**
- **Érdemei**
- **Egyéb – említésre méltó – tevékenységei**
- **Halálának helye, ideje, esetleg körülményei**

NYELVTAN

Hangutánzó szavak

"Nem a kakas: az ember mondja, hogy kukurikú." Weöres Sándor

Igék

ÁLLATHANGOK	TERMÉSZETI JELENSÉGEK HANGJAI	EMBERI HANGOK	TÁRGYAK HANGJAI
a bagoly huhog	a szél fúj	ásít	cseng a telefon
a bárány béget	zúg	horkol	csikorog a fék
a béka brekeg	süvít	köhög	csörömpölnek az edények
a disznó rőfög	a víz csobog	tüsszent	nyikorog a padló
az egér cincog	csobban	csuklik	pőfög az öreg autó
a gólya kelepel	loccsan	zihál	
a kacsa hápog	cseppen	szuszog	csattog* a vonat kereke
a kakas kukorékol	fröccsen	suttog	csattan* az ostor
a kakukk kakukkol	a falevél susog	sikít	dobog a szív
a kecske mekeg	zizeg	dörmög	megdobbán a szíve
a kutya ugat	zizzen	dünnög	
	az ég dörög	mormol	durrognak a degyverek
	az eső zuhog	hahotázik	durran a pezsgősüveg
a kígyó sziszeg		vihog	
a légy zümmög		jajgat	kattog a gép
a liba gágog		hüppög	kattan a zár
a ló nyerít		(fel)szisszen	kocog elég gyorsan lépeget
		kortyol	koccan a kés a tányérhoz
a madár csiripel		szürcsöl	
		csámcsog	kopog az ajtón
a macska nyávog		dúdol	koppan a leesett kő
		fütyül	pufog a motor
		pisszeg	puffan a párna a földön
a medve brummog			recseg a szék
a tehén bög			reccsen (egyed) a padló
a tyúk kotkodácsol			
a varjú károg			

*csattog, kattog, recseg, kopog, kocog – *ismétlődő hang*
csattan, kattan, reccsen, koppan, koccan – *egyszeri hang*

Egyéb szavak

bumm	– erős, tompa hang	durr	– robbanásszerű hang (Durr, bevágta az ajtót.)
puff	– ütődés hangja		
bimbam	– a harang hangja	tiktak	– az óra hangja
reccs	– töréskor keletkező hang		
csitt, pszt!	– csendet parancsoló szó		
jaj!	– fájdalmat kifejező szó		

1. Keresse meg Arany János versében azokat a sorokat, amelyekben a következő hangutánzó szavak szerepelnek! Állapítsa meg, mi adja a hangokat!

az éji bogár.....	zúg	.....	pendül
.....	koppan	.....	sikolt
.....	csapong	.....	zörget
.....	rikoltoz	.....	dorombol
.....	zörgős	.....	zizeg

2. Az emberi hangok közül melyik felel meg a meghatározásnak?

- aki nagyon halkán beszél: .....
- aki nagyon álmos: .....
- aki nemrég még nagyon sírt, most: .....
- aki alig kap levegőt: .....
- aki magában beszél: .....
- aki megfázott: .....
- akinek azt mondjuk: egészségedre! : .....
- aki "hangosan" iszik: .....
- aki csendet akar: .....
- aki hangosan vesz levegőt: .....
- aki "hangosan" alszik: .....
- aki halkán, magában énekel: .....
- aki mély hangon, halkán beszél: .....
- aki a félelemtől vékony hangon kiált: .....
- aki csendben, magában imádkozik: .....
- aki hirtelen fájdalmában hangot ad: .....
- akinek nagy és hosszan tartó fájdalma van: .....

3. Hogyan nevet, aki

hahotázik:	1. nevetgél
kacag:	2. fojtottan, befelé
heherész:	3. bántón, élesen, idétlenül
vihog:	4. harsány hangon
nyerít:	5. hangosan, szívből jövőn
kuncog:	6. bántóan éles hangon (főként kamasz fiúk)

4. Írja be a megfelelő hangutánzó igét!

"Trombita ① _____ , dob ② _____ ,
 Kész a csatára a sereg.
 Előre!
 ③ _____ a golyó, ④ _____ a kard,
 Ez lelkesíti a magyart.
 Előre!"

Petőfi Sándor: Csatadal

- ① harsog, kattog, pattog
- ② recseg, zizeg, pereg
- ③ sikít, süvít, kopog
- ④ peng, cseng, zeng

5. Melyik jó?

pl.: koccan, loccsan

a kavics az üvegen: koccan
 a kavics a vízben: loccsan

a. dörög, zörög, csörög

a száraz falevél: .....
 viharban az ég: .....
 zsebemben az aprópénz: .....

b. lobban, csobban, megdobban, koppan

az evező a vízben: .....
 a cipőnk sarka az üres folyosón: .....
 a szívünk a meglepetéstől: .....
 a tűz egy fuvallattól: .....

c. kattan, csattan, pattan

a pofon az arcomon: .....
 a zár, ha elfordítom a kulcsot: .....
 a labda a földön: .....

d. kattog, csattog, pattog

a sín, amikor a vonat halad rajta: .....
 a szükségesnél nagyobb papucs: .....
 a száraz fa, amikor ég: .....

e. csikorog, nyikorog

éles kanyarban az autó kereke: .....

az öreg szék, ha ráülök: .....

f. sikít, süvít, ásít

a szél a kéményben: .....

álmosan önkéntelenül nagyra nyitja a száját, hogy levegőt vegyen: .....

egy kislány félelmében, amikor meglát egy egeret: .....

6. A kifejezések közül 3 valódi hanghatást érzékeltet. Jelölje meg!

1. kattog az agyam

2. kopog a szemem

3. korog a gyomrom

4. cseng a fülem

5. sípol a tüdőm

6. zúg a fejem

A másik 3 jelentését találja ki!

a. nagyon fáradt vagyok, nem tudok figyelni, túl sok inger ér

b. nagyon éhes vagyok

c. erősen gondolkozom

7. Milyen állatok beszélgetnek a következő versben? Írja a sorok mellé!

– Kot - kot - kot, nagy titkot mondhatok! .....

– Csip - csip - csip, ugyan mit? .....

– Háp - háp - háp, mondjad hát! .....

– Gá - gá - gá, esküdj rá! .....

– Kár - kár -kár, halljuk már! .....

– Mek - mek - mek, ne ijessz meg! .....

– Be - be - be, ki vele! .....

– Vak - vak -vak, nékem csak! .....

– Mú - mú -mú, szomorú! .....

– Kot - kot - kot, leltem egy kukacot! .....

Szilágyi Domokos: Kot - kot - kot

Régi családnevek írása és kiejtése

Régi, ma már egyébként nem használatos magyar betűkkel családneveinkben találkozunk. Ezek a többnyire kétjegyű betűk magánhangzókat és mássalhangzókat jelölhetnek⁹:

aa	= á	Gaal	(ejtsd: Gál)
aá	= á	Gaál	(e.: Gál)
eé	= é	Veér	(e.: Vér)
eö	= ö	Eötvös	(e.: Ötvös)
ew	= ö	Thewrewk	(e.: Török)
oó	= ó	Soós	(e.: Sós)
y	= i	Kölcsey	(e.: Kölcsei)
ch	= cs	Madách	(e.: Madács)
cz	= c	Rákóczi	(e.: Rákóci)
s	= zs	Jósika	(e.: Józsika)
th	= t	Csáth	(e.: Csát)
ts	= cs	Takáts	(e.: Takács)
w	= v	Wesselényi	(e.: Veselényi)
ss	= s	Kiss	(e.: Kis)

1. Írja le mai helyesírással az alábbi régi családneveket!

Batthyányi	.....	Zichy	.....
Cházár	.....	Tartsay	.....
Dessewffy	.....	Eördögh	.....
Egressy	.....	Batsányi	.....
Kossuth	.....	Kazinczy	.....
Thököly	.....	Széchenyi	.....

2. Gyűjtsön az utcanévtáblákon vagy a telefonkönyvben régies helyesírású neveket!

⁹ A magyar helyesírás szabályai. 11. kiadás, MTA, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1984. 12. pont

ÖSSZEFOGLALÓ FELADATOK

1. Képzeld el azt a helyzetet, amiben ön riporter. Egy híres magyar családról akar minél többet megtudni. A válaszokból következtessen a riporter kérdésekre!

- _____ ?
- Egy nagy fizikusról és az édesapjáról.
- _____ ?
- Eötvös Loránd.
- _____ ?
- 1848-tól 1919-ig.
- _____ ?
- Budapesten, Königsbergben és Heidelbergben folytatta tanulmányait.
- _____ ?
- 1875-től a kísérleti fizika tanára az egyetemen.
- _____ ?
- Azon az egyetemen, amelyet később róla neveztek el ELTE-nek.
- _____ ?
- Eötvös Loránd Tudományegyetem.
- _____ ?
- Nem. Az Akadémia elnökeként is tevékenykedett 16 éven át.
- _____ ?
- Igen. Közoktatási miniszternek is kinevezték.
- _____ ?
- Nem. Édesapja író és államférfi volt.
- _____ ?
- Eötvös Józsefnek.
- _____ ?
- 1813-ban született és 1871-ben halt meg.
- _____ ?
- Ifjú korában bejárta egész Nyugat-Európát.
- _____ ?
- Többek között Victor Hugoval, Lamartine-nel és Chateaubriand-nal.

- _____ ?
- Ő már 22 éves korától tagja a Magyar Tudományos Akadémiának.
- _____ ?
- 1848-ban Kossuth mellé szegődött.
- _____ ?
- Persze. Vallás- és közoktatásügyi miniszter lett.
- _____ ?
- Nem. A szabadságharc idején külföldön élt.
- _____ ?
- Igen. 1867 után ismét átveszi a miniszteri tárcát.
- _____ ?
- Írói munkássága is jelentős a magyar irodalomban. Ma is kitűnő olvasmány pl. a Falu jegyzője című regénye .

2. Az egyik válasz (reakció) nem megfelelő. Ezt jelölje meg!

Kopognak.

- a) "Vajon ki zörget?"   b) – Tessék!   c) – Lépjen közelebb!   d) – "Ki lehet az?"

Milyennek tartod a szomszédodat?

- a) Nyájas asszony.   b) Egyöntetű.   c) Ő egy polihisztor.   d) Igen szerény.

Hallod?

- a) Az egér dorombol.   b) Valaki hüppög.   c) Zuhog az eső.   d) Valaki jajgat.

Akarsz valami harapnivalót?

- a) Igen, korog a gyomrom.   b) Igen, kopog a szemem.
c) Nem, tele vagyok.   d) Igen, kortyolnék.

Mivel foglalkozott az édesapja?

- a) Államférfi volt.   b) Iskolateremtő volt.   c) Gazdálkodó volt.   d) Özvegy volt.

Ezt az ösztönzési formát bevezetik?

- a) Minden további nélkül.   b) Becslésem szerint.   c) Alanyi jogon.   d) Egyértelmű.

3. Lakóhely

Ottlik Géza¹

Buda (részlet)

...A tény csak annyi, hogy (...) visszakerültünk Budára, oda, ahol valamikor az életünk legelső ilyen értelmes homlokzatát megpillantottuk.

Az ember felnézett, tudomásul vette, hogy ez van, elraktározta a térképében, amit gépiesen, gyakorlattan mindig készített magának, szobáról, házról, városról, utcáról, világról. Szóval Fővámház (ha neve is volt, vagy Piarista gimnázium – de neve rendszerint nem volt, tájékozása¹ volt, ami fontosabb: a hídon túl, Lenke nagynénédhez kell arrafelé menni) és szép se volt, se érdekes, csak egy árnyalattal különbözött² az eddigi homlokzatoktól. Máskülönben ügyet se vetettél volna rá³. Így se sokat. Másféle, többféle ügyeid voltak. A rend kedvéért⁴ azonban bele kellett rajzolni a térképedbe. Azért is, hogy a legközelebb ellenőrizhesd, megvan-e? Sőt, hogy megvan-e és ugyanott van-e akkor is, ha nem Lenke nénédékhez mentek. De nemcsak ezért. Hanem, hogy ha megvan is, ugyanott, de ugyanolyan-e? A szoba, ahol aludtál; az ágyad; az ebédlő, a lakások; benne anyád, Júlia, Terka néni; a ház, lépcsőház; lent a Fehérvári út: ezek már olyan sokszor és folyamatosan voltak kipróbálva, hogy elfogadod: vannak és ugyanolyannak is vehető⁵. De észrevetted, hogy tulajdonképpen nem mindig ugyanolyanok: csak amit láatsz, hallasz, felmérsz⁶, az stimmel⁷ (nagyjából ugyanaz megvan éjszaka is, másnap is), de a látványnak mindig van egy kis láthatatlan többlete, amit érzel tisztán és biztosan, és ez a milyensége⁸ néha változik, és ettől másféle lesz az egész. Észrevetted, hogy a Fehérvári úton végigmenve, a Gellért tér, a híd, vagy még tovább Budán, a másik híd előtti kút-vízesés, sokkal gyakrabban és határozottabban váltogatja a látott képének ezt a többletét, kis ráadását, vagyis ha ugyanúgy megvan is és ott van, ahogy a térképedre festetted, nagyon sokszor egyáltalán nem ugyanolyan. A térképedet ki kell egészíteni, így fenét ér⁹, a neked leglényegesebbek nélkül. Dehát nincs nevük. A dolgok érezhető tartalma, a láthatón-hallhatón kívül? Hangulatuk? Légkörük? Kedvük? Levegőjük? Zenéjük? Színhatásuk? Akármijük, de a kézzelfogható voltuknál¹⁰ biztosabban meglévő valami, ami ráadásul¹¹ nem is az övék, sokkal inkább a saját létezésedé. Ezért figyeltél gondosan, lelkiismeretesen¹² egy-egy újfajta homlokzatra, ahogy jártál-keltél még ismeretlen utcákon, tereken, és raktároztad el a pontatlan érzésedet a szerkesztődő térképén életednek.

¹ Ottlik Géza(1912–1990): Buda , Európa Könyvkiadó, Budapest, 1993. 76-77. 1.

1. Ottlik írásában aláhúztunk és megszámoztunk szavakat, kifejezéseket. A következő meghatározások mellé írja a megfelelő számot!

a szokás érdekében, a szabályok miatt	
azonfelül, még hozzá	
egy kicsit más volt, csekély eltérést mutatott	
egyezik, egybevág, rendben van	
egyformának is gondolhatók	
az égtájakhoz viszonyított elhelyezkedése	
felbecsülsz, alaposan áttekintesz, megvizsgálász	
felelősséggel, a felelősség érzetével	
figyelemre se méltattad volna, nem törődteél volna vele	
minősége, jellege	
nincs értéke, semmire sem jó	
érzékelhető, kétségtelen létük	

2. Milyen jelentésben használja az író a térkép szót?

3. a. Keressen szinonimákat a következő igékhez! (A Magyar Szókincstár² c. szinonimaszótárt ajánlom figyelmébe!)

- visszakerül.....
- megpillant.....
- tudomásul vesz .....
- elraktároz.....
- ellenőriz.....
- váltogat.....

b. Írjon a fenti megadott szavakkal egy többszörösen összetett mondatot, vagy egy kis történetet!

² Kiss Gábor főszerk., Magyar Szókincstár, Tinta Könyvkiadó, 1998.

Cseréptörés (részlet)

Reggel tízkor elment Óbudára. Árnyékos budai utcán indult le a budagyöngyei megállóhoz, és fölszállt az ötvenhatos villamosra, amelynek a számozását húsz évvel ezelőtt változtatták meg nyolcvanegyesről, egy külföldi politikus miatt, annak a hetvenedik születésnapján, egy december huszonegyedikén indult meg Budapesten a hetvenes trolibuszjárat. A következő trolivonal hetvenegyes lett, azután hetvenkettes és így tovább, bár talán nem kellett minden új járat beindításával a következő december huszonegyedikéig várni. Mindenesetre szentségtörés lett volna, ha Budán megmarad a nyolcvanegyes villamos, gyilkosságra (...) való felbujtás – feltételezte volna, hogy a politikus esetleg nem fog élni nyolcvanegy éves korában. Ezért nem volt Budapesten száznyolcvanegyes villamos sem, ezért nincs egyáltalán hetvenen felüli számozású villamosjárat a városban: kettestől hatvannyolcasig a villamosok, hetvenestől hetvenkilencesig a trolibuszok, kész. Jó, ha az ilyet tudja az ember a városáról. Az ötvenhatoson utazott befelé.

Átszállt a tizennyolcasra, kiállt a peronra, feltette a lábát a rácsajtóra. Így volt rendjén, a tizennyolcas villamoson így kellett utazni. Ismert minden megállót. Minden házát ismert ezen a vonalon, minden kövirózsát a törökfürdő melletti kertben.

A Kolosy téri piacnál szállt le, ahol negyvenkilencben a barna Adler autónak menet közben levált a hátsó kereke (végignézte: a koci bukfencezett egyet, azután mindenki épségben kiszállt belőle).

Percek alatt ért el a Dereglye utcához. Három utcából áll a környék: Dereglye utca, Uszály utca, Evező utca. Valamikor fűrészmalom volt itt a Duna-parton, a Margitsziget közepével szemben, harminchatban vagy harminchétben leégett, és helyet adott a Kolosy tértől északra fekvő modern háztömböknek. Így maradhattak meg Báránnak a saját utcái később is, amikor a régi Óbudát eltolták a földgyaluk, hogy helyet csináljanak a hideg magasházaknak.

A sarkon még az Uszály utcából felnézett a házra. Egy kéz porrongyot rázott a sarokablakból, az ő valamikori szobája alatt – Bognárék laktak ott. Az is lehet, hogy Borika keze, gondolta, ahogy a Dereglye utcába befordult, hiszen ő otthon lakik most is.

Tudta, hogy rövid lesz az utca, de arra nem volt felkészülve, hogy nem kell számolnia a házakat. Kettő az Uszály utca sarkától jobbra, kettő balra. Az egy cé most sima egyes volt, mellette közben felépítettek egy új házat. Rom volt a helyén, csak a földszinti téglá támoszlop maradt meg, arról ejtőernyőzött nyitott esernyővel negyvenhétben egy álló vasárnapon át; rom volt, később pedig, a rend korában üres telek. Az Árpád Fejedeleme útjánál egymás felé kanyarodott a két járda, zsákba zárta az utcát lekopott szegélyköveivel. Autók parkoltak most az utcán, főleg kétütemű keletnémet autók, és a régi, meghajlott drótvázát mutogató betonoszlop, amelyiket tízezerszer fogott meg a Kisparkba vagy a Dunára menet, most az is más volt, idegen, a másfajta utcákra való autók mögött. A házat magát pedig halványzöldre vakolták időközben. Eredetileg más volt; soha sehol még egy olyan házfal: bordó vakolatban parányi Mária-üvegdarabok csillantak, nyárszínűen.

Személyes kapcsolatban maradt a házzal az évek alatt, míg máshol lakott, egy kisvárosban a Dunántúlon, majd a saját városa idegen kerületeiben. Álmodott róla, ahogy a boldog szerelméről.

³ Lengyel Péter (1939): Cseréptörés Szépirodalmi Kiadó, Budapest, 1978. 107-108.l.

SZÖVEGFELDOLGOZÓ FELADATOK

1. Helyezze a táblázat megfelelő oszlopába a következő szavakat Lengyel Péter regényrészlete alapján!

-tömbök, a sarkon, árnyékos, betonoszlop, drótváz, egy cé, járda, megálló, parkol, porrongy, rom, sarokablak, szegélykő, támoszlop, tégl, trolivonal, vakol vmit, vakolat, villamos, zsák-

UTCA (11)	HÁZ (7)	LAKÁS (2)

2. A színek, színárnyalatok kifejezésére gazdag a kínálat nyelvünkben. Idézz fel a színneveket, amiket tud (legalább tízet)!

Mit jelent a

halványzöld

mélykék

vérvörös

fűzöld

égszínkék

tojáshéjszínű ?

Melyik lehet PIROS és melyik VÖRÖS?

alma

-hagyma

szőnyeg

alsó (kártyalap)

kréta

tojás (húsvéti)

pont (kisiskolásoknak)

lámpa (közlekedési)

toll

bor

paprika

zászló

ceruza

pipacs

–fehér–zöld

festék

zokni

-kereszt

haj

szakáll

posztó

az arc

a. hőtől, erőfeszítéstől, indulattól:

a szem

a. kialvatlanságtól:

b. egészséges, nem sápadt:

b. a húsvéti nyuszié:

a fül

a. ha nem mondunk igazat:

az orr

a. a bohócé:

b. ha nagyon fázunk:

b. a sok bortól:

3. A színnevekből is képezhetünk igéket. Figyelje meg a jelentéskülönbségeket!

fehér   fehérlik *i**
               "Udvaron fehérlik szőre egy tehénnek"
               (el)fehéredik *i*
               Elfehéredett (az arca), amikor a rossz hírt meghallotta.
               fehérít *t***
               Bizonyos mosóporok nemcsak tisztítják, hanem fehérítik is a ruhákat.

kék   kéklik *i*   bekékül *i*   megkékül *i*   elkékül *i*
 Nem kap levegőt, az arca egészen   .
 A völgyben egy kis tó   .
 Biztos, hogy az ütés helye holnapra   .

szürke   szürkül *i*   megszürkül *i*   elszürkül *i*
 Hamarosan itt az este, már   .
 A sok mosástól a fehér ruha   .
 Ő régen igazi művész volt, de idős korára   .

sötét   elsötétül *i*   sötétedik *i*   besötétedik *i*   elsötétedik *i*   besötétít *t*   elsötétít *t*
 Télen korán   .
 Hamarosan elered az eső, hirtelen   az ég.
 Ha nappal akarunk aludni,   a szobát.
 Lámpát kell gyújtanunk, már   .
 A betegek szobáját gyakran   .
 Kezdődik az előadás,   a nézőtér.

tarka   tarkállik *i*   tarkít *t*
               ____ a rét a sok virágtól.
 Előadását sok apró történettel   .

fakó (fénytelen, bizonytalan színű)   (el-, ki-, meg-) fakul *i*   (ki-, meg-) fakít *t*
 Nagyon sokszor mostam már ezt a blúzt, csúnyán   .
 Az erős napfény   a színes ruhát.
 Ahogy múlik az idő, az emlékeim egyre jobban   .

* *i* intranszítív ige ** *t* tranzitív ige

Házak – új cipőben

Mondják, észrevették már maguk is, hogy Budapest házai olyanok, akár az öreg csavargó, aki a lábára új cipőt talált? Nem a bankokról, üzletközpontokról beszélek persze, nem is a budai új villákról. Azokról a régi bérházakról, amelyekből Pesten s talán minden magyar városban a legtöbb van. A régi rongyosokról, amiket nem volt még pénze kifesteni a társasháznak, a kényszerből lett új háziuraknak.

Tessék csak gondolatban végigsétálni a Podmaniczky vagy a Király utcán, de méginkább az Erzsébet-, a Teréz-, a Józsefváros kis mellékutcaiban, síkátoraiban. Ha fölpillant az ember, látja a feketéllő, romos házfalakat, a hálókkaal védett, leomolni készülő stukkót, a téglát a hajdanvolt vakolat alatt. De ha nem felelőtlenül bámészkodik, hanem célirányosan előre szegezi tekintetét, akkor mintha egy másik városban járna. Sok koszos ház ugyanis bokáig új cipőt húzott: színeset, vidámat, gazdagat. Nyílnak a boltok, a kapitalizmus virágai, és úgy kell tenniük, mintha minden virágozna. A vállalkozó renovál, festet, új portált rakat – persze szigorúan csak a bolt tetejéig. Néha olyan szépet és fantáziadúsat, hogy ha a járókelő szigorúan lesütött szemmel jár, azt hiheti, Bécsben vagy Londonban van.

Az első emeletig már nagyjából kapitalizmus van nálunk. A baj csak az, hogy e földszinti vállalkozóknak mégiscsak az emeletekből kéne megélniük. Az egykori IKV*-házak lakóiból, akik viszont rég repkényt futtattak már a rogyadozó gangok fadúcaira. Akik a kapun kilépve a legritkább esetben mennek az új butikba shoppingolni, vagy bekapni valamit a szendvicsbárban. Uticéljuk inkább a lengyel, a kínai piac, ahol az esztétikai érzékükkel persze senki nem törődik, sőt, alaposan át is vágják őket, de legalább meg tudják fizetni és otthonosan érzik magukat. Koszos gangról, hűgyszagú kapualjból kilépve az ember még sokáig nem képes ráhangolódni a sarki égszínkéék Blue Country farmerpalotára. S pár percig maga sem érti, hogy akkor most melyik világ az igazi. Az, amelyik, saját magával együtt egyre strapáltabb és vigasztalanabb, vagy a makulátlan, műköborítású, földszinti komputerszaküzlet? A naponta lemosott kirakatú, villogó játékbárlang, vagy a saját harmadik emeleti bárlangjának ablaka, amit két hete képtelen beüvegeztetni?

De ez már demagógia. Lenne. Ha nem tapasztalnánk, hogy nincs ellentét, diszharmónia. A butik, a komputeres, holnapra becsuk. Jön helyette fagyaltos, zöldséges, aztán annak is befellegzik. A földszinti friss meszelés fakul, az új tulaj már csak új cégtáblát tesz, mert csodák nincsenek. Vagy egyszerre kijavítunk egy házat, vagy ha ez lehetetlen, akkor a díszlet, a Patyomkin-homlokzat a többihez rohad.

* IKV = az 1989 előtti Ingatlan Kezelő Vállalat feladata volt az állami épületek karbantartása

⁴ R. Székely Julianna Házak – új cipőben, Filum Kiadó, Budapest, 1998. 295–296.1.

SZÖVEGFELDOLGOZÓ FELADATOK

1. Hány van az aláhúzott szóhoz hasonló jelentésű szóból, kifejezésből a kupacban (= rakásban)? Segít az eligazodásban a Magyar Szókincstár.

<u>néz</u>	bámul, báméskodik, előre szegezi tekintetét, kíváncsiskodik, lesütött szemmel jár, (fel)pillant, szemlél, tarkít, tekint, vél
<u>tiszta</u>	átlagos, átlátszó, derűs, hamisítatlan, higiénikus, makulátlan, mosakodó, mosott, ragyogó, tudott, világos
<u>piszkos</u>	csavargó, koszos, makulátlan, mocskos, mosdatlan, retkes, rongyos, poros, sáros, szennyes, szennyezett, vigasztalan
<u>régi</u>	antik, egykori, hajdanvolt, korai, letűnt, néhai, ósdi, ősi, sarki
<u>rossz</u>	csúcs, haláli, kedvezőtlen, komisz, remek, ócska, pocsék, vacak
<u>azonnal</u>	haladéktalanul, hamar, ideig-óráig, közben, legott, máris, menten, mostanában, nemsokára, nemigen, nyomban, rögtön, tüstént
<u>kellene</u>	elkelne, hajnalodik, jó volna, jól jönne, kelkáposztát vásárolna, kéne, nem ártana, szükséges, tartozik
<u>becsap vkit</u>	átvág, belevág, bevág, bever, csöbe húz, elbolondít, felültet, lóvatesz, rászed, vizet ereszt

2. Mi lehet a jelentésük a következő idegen szavaknak?

1. stukkó <i>fn</i>	a) nagyon keskeny, szűk utca, köz
2. sikátor <i>fn</i>	b) tataroz, építményt rendbe hoz, felújít
3. portál <i>fn</i>	c) bérházban függőfolyosó
4. renovál <i>t</i>	d) gipszből mintázott díszítmény falon, mennyezeten
5. komputeres <i>fn</i>	e) hamis, ál, csalóka homlokzat
6. Patyomkin-homlokzat <i>fn</i>	f) divatüzlet
7. demagógia <i>fn</i>	g) tetszetős, de hazug ígéretés
8. diszharmónia <i>fn</i>	h) az összhang hiánya; egyenetlenség,
9. gang <i>fn</i>	i) kirakat, az üzlet utcai része
10. butik <i>fn</i>	j) agyonhasznált
11. shoppingol <i>i</i>	k) számítógépszakember vagy számítógépüzlet-tulajdonos
12. strapált <i>mn</i>	l) vásárol, vásárolgat

3. Válassza ki azt a kifejezést vagy magyarázatot, ami az eredetinek megfelel!

Ha a járókelő szigorúan lesütött szemmel jár, azt hiheti, Bécsben vagy Londonban van.

1. csak lefelé nézve
2. csukott szemmel
3. napozás után leburnulva

A lakók rég repkényt futtattak már a rogyadozó gangok fadúcaira.

1. növényt ültettek	1. romos folyosók fából készült támaszaira
2. növényt gyorsan tettek	2. düledező folyosók fadiszítéseitere
3. növényt vezettek fel	3. roskadozó folyosók galambfészkeire

Melyik az igazi? A naponta lemosott kirakatú, villogó játékbarlang, vagy a saját harmadik emeleti barlangjának ablaka, amit két hete képtelen beüvegeztetni?

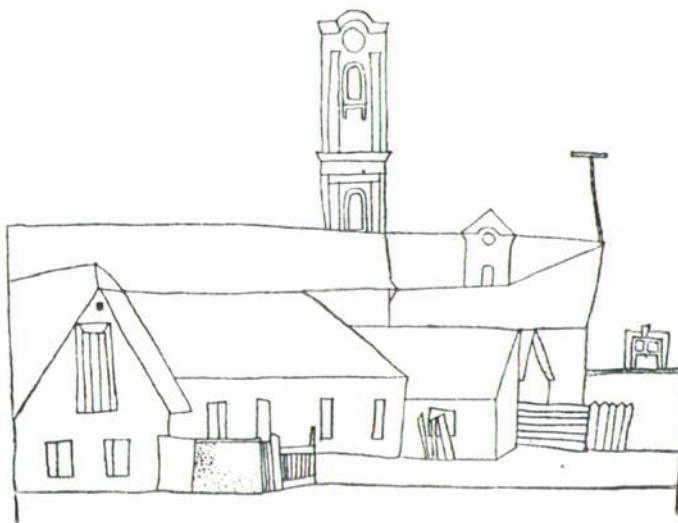
1. lakásának	1. az üvegbe tenni
2. szobájának	2. megcsináltatni az üveggel
3. konyhájának	3. meginni az üvegből

Jön helyette fagyaltos, zöldséges, aztán annak is befellegzik.

1. lesz oka félni
2. vége lesz
3. sokat fizetnek

4. Beszélgessünk!

1. Hol lakott eddig élete folyamán?
2. Mi a véleménye arról, hogy vidéken kellemesebb élni, mint nagyvárosban?
3. Mik az előnyei és a hátrányai a belvárosi lakásnak?
4. Mit gondol arról a tendenciáról, hogy az emberek egyre nagyobb számban kiköltöznek a városból a város környéki településekre?

Vajda Lajos: Szentendre

5. Mi a véleménye a nagy bevásárló központokról?
6. Ön szerint is meg kellene tiltani a bevásárló központok építését? Miért?
7. Mit tapasztalt: a magyar családokban hány nemzedék él együtt?
8. A szociológusok megállapítása szerint egyre növekszik az egyedül élő emberek száma. Ezért kisebb lakások építésére nagyobb igény van. Mit szól ehhez?
9. A magyar lakótelepeken élők sokat panaszkodnak amiatt, hogy az emberek nem ismerik egymást, nem alkotnak közösséget. Mik az ön tapasztalatai?

10. Mi a szerepük ön szerint a növényeknek a településeken?
11. Városban/lakásban kegyetlenség állatot tartani. Egyetért ezzel a kijelentéssel?
12. A városban nagyobb veszélyek leselkednek az ottlakókra, mint vidéken. Gondolja, hogy ez igaz? Miért?
13. A gyorséttermek teljesen ki fogják szorítani a kínálatból a hagyományos vendéglőket. Ön is így látja a jövőt?
14. A mozik látogatottsága a nagyvárosokban minden várakozást felülmúlóan növekszik. Mi lehet ennek az oka?
15. Ha megválaszthatná lakóhelyét, a világ mely pontján lakna legszívesebben?
16. Melyik az a hely, ahol nem lakna semmi pénzért? Miért?
17. Magyarország mely településén érezné/érzi magát a legjobban? Miért?
18. Milyen kérdések merültek fel önben a fenti kérdésekre való válaszadás során? Fogalmazza meg és írja le őket!

Tüskés Tibor⁵

Vallomás a városról

Nevek

Amikor hajdan valaki fölhúzott egy házat, és beköltözött oda, a ház nevet kapott. A ház megőrizte nevét akkor is, amikor már új lakók éltek benne. Aztán amikor több ház fölépült egymás mellett, a házak sorfala, az utca kapott nevet, s a házak homlokára számokat szögeztek. A nagyvárosokat pókhálószerűen átszövő utcahálózatot kerületekre osztják. A kerületek számokat viselnek. A világvárosokban viszont már annyi az utca, hogy a kerületeknek van nevük, s az utcákat kell számozni.

Pécsett jóformán minden típusa föllelhető a városi névadásnak. Vannak házak, amelyeknek még nevük van: *Vasváry ház*, *Elefántos ház*, *Hattyú*, *Bazár*, *Ditz-malom* ... S van három kerület a városban; bár nem oly sok még az utca, hogy ne lehetne tájékozódni köztük, s a postások, taxisofőrök ne tudnák megjegyezni őket ... (...)

A legutolsó pécsi utcajegyzék 592 adatot tartalmaz. Ennyi út, utca, tér, köz, útja, körút, sor és dűlő van a városban. (...)

Az utcanevekben benne van a város története.

Egy 1722-ből származó pécsi térképről ezeket a neveket olvasom le: *Kapucinus*, *Posta*, *Iskola utca*... A XIX. század eleji pécsi utcajegyzék nevei: Óposta, Nepomuki, Akadémia ... (...) Néha elég egyetlen utcát, teret megváltatni, s a névadás körülményeit ismerve – a város hajdani életének egy darabja néz vissza ránk. A belváros egyik leghangulatosabb tere, a *Jókai tér*, 1893-ban kapta mai nevét. Akkor ünnepelte az ország Jókai ötvenéves írói jubileumát, és Pécs is ki akart tenni magáért. Mint a városi

⁵ Tüskés Tibor (1930) Vallomás a városról. Magvető kiadó, 1970. 31–37.

községi jegyzőkönyv tanúsítja, Jókait Pécs díszpolgárává választották, "együttal maradandó emlékül a *Kis tért* Jókait térnek nevezték el". Változnak az idők, változnak az utcanevek. A Széchenyi teret a Flórián térrel összekötő utcában kétszázötven év alatt négyszer cserélték ki a táblákat. A legelső városi térkép *Magyar* utca néven említi. A XIX. század végén *Mária* utcára változott. Egy ideig *Molotov* utca volt. Ma *Déryné* utcának hívják.

Néhány utcanév régi mesterségek, egy-egy utcába tömörülő, azonos foglalkozást űző emberek emlékét őrzi. Sajnos, kevés az ilyen patinás utcanév: *Harangöntő, Tímár, Felsőmalom, Malomszeg* ... (...)

Pécsett sok utca, akár az újszülött, a naptárból kapta a nevét. A jámbor városatyák hol itt, hol ott ütötték föl a kalendáriumot, ráböktek egy névre, s a házak homlokára szögezték. Most aztán, ha a kövek névnapot tudnának ülni, szinte az esztendő minden napján valahol utcahosszat állna a vigalom.

Szeszélyes sorrendben nyílnak, ágaznak egymásból a különféle férfi és női keresztnemekre hallgató utcák. Csupán az ábécé egyetlen betűjével kezdődők: *Ágoston* (köz is, tér is), *Ágota, Alajos, Álmos, András, Anna, Antal, Antónia, Árpád, Attila, Auróra* ... Egyik-másikhoz a csintalan képzelet apró történeteket fűzött. Azt mondják, a *József utca* a legszerencsésebb hely a városban. – Miért? – csodálkozik az idegen. – Mert az *Anna* és a *Mária* között fekszik.

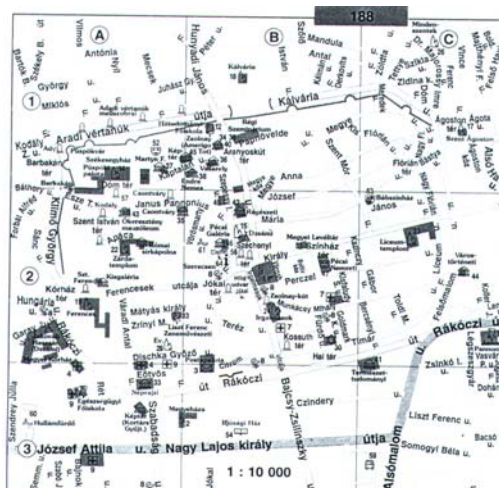
Sok a virág nevű utca: *Árvácska, Búzavirág, Gyopár, Gyöngyvirág, Hóvirág, Ibolya, Jácint, Jázmin, Nárcisz* ... A madárnevek is a természet szeretetére buzdítanak: *Csalogány, Fácán, Fecske, Fülemüle, Galamb, Gólya* ...

A legtöbb utca személyek nevét viseli. Az utcajegyzék személynevei ironikus párosításra is alkalmat adnak. Pécsett utcát kapott *Bartók Béla és Dankó Pista, Ady Endre és Pósa Lajos, Derkovits és Csók István, Kossuth Lajos és Görgey Arthur, Berzsenyi és Kölcsey* ... Kortársak, de különböző szemléletű emberek, eltérő ars poeticát valló művészek, politikai ellenfelek – Most mégis békésen megfér egymás mellett nevük az utcai zománcablán. (...)

Mit válaszolnék, ha valaki azt kérdezné, melyik a legszebb három pécsi utcanév? *Árnyas út, Aranyoskút tér, Édesanyák útja* ... És melyik a három legfurcsább? *Boszorkány út, Muskotály út, Kénes út* ... (...)

Az 592 pécsi utca között van egyetlen *Névtelen utca*. Nem azért, mert még nem adtak neki nevet. Ezt az utcát *így hívják*. Borbálatelepet és Újhegyet köti össze.

Mivel nem rokonszenvezünk azzal, hogy élő emberekről nevezzenek el utcákat, tereket, ez írás szerzője szükségesnek tartja kijelenteni, hogy a Balokány alatti rétet és dűlőutat – hiteles térképek bizonyítják – előbb hívták *Tüskésnek*, semmint ő megszületett ...

Pécs térképe

1. a. Párosítsa össze a két oszlop szavait Tüskés Tibor írása alapján!

azonos foglalkozást űző	élet
csintalan	emberek
hajdani	emlék
írói	jegyzőkönyv
jámbor	jubileum
közgyűlési	képzelet
leghangulatosabb	sorrend
maradandó	tér
szeszélyes	városatyák

b. Keressen a jelzőkhöz egyéb főneveket a felsoroltak közül!

adó, április, előterjesztés, határozat, időjárás, kávé, kölyök, óhaj, tehén, utazás, viselkedés

közgyűlési	_____	vagy	_____
jámbor	_____	vagy	_____
szeszélyes	_____	vagy	_____
csintalan	_____	vagy	_____

2. a. Adjon magyarázatot a következő kifejezésekre!

fölhúznak egy házat.....
vmi pókhálószerűen átsző vmit.....
vki/vmi vall vmiről.....
vki kézbesít vmit vkinek.....
vki ki akar tenni magáért.....
vki vhol fölüt vmit.....
ráböktek egy névre.....
vki/vmi buzdít vmire.....
vki rokonszenvez vkivel, vmivel.....

b. Feleljen a kérdésekre úgy, hogy a fenti kifejezéseket használja!

Véletlenül választották őt a névsorból? Igen, ...

Tetszik neked az a kollégám, akivel tegnap beszélgettél? Igen, ...

Hosszú ideig tartott az építkezés? Ellenkezőleg, két hónap alatt.....

Te vitted el a levelet az irodába? Igen, ...

Csak a tényekről beszélt a riportalany? Nem, az érzései . . . is .....

Sokat dolgozott a sikerért? Igen, ...

Pécs utcahálózata hasonlít New Yorkéhoz? Nem, egy központi térből indulva .....

.....

Ellenezték a szüleid a tervedet? Dehogy, nagyon is .....

Tudtad, hol kell keresni azt a verset? Dehogy,.....

3. Írja le szülővárosának/falujának utcanévadási szokásait! Mennyiben hasonlít és miben különbözik Pécs városáétól?

4. Feleljen a következő levélre, melyet egy barátjától kapott. Térjen ki minden kérdésre, írja le véleményét és adjon tanácsot! A válasz terjedelme 17-20 sor legyen!

Budapest, 2000. március 1.

Kedves barátom!

Elegem van a városból. Napi egy óra utazás oda, egy óra vissza, három átszállással. A levegő szörnyű, mindenki rohan, ideges. Nagyon rosszul érzem itt magam. Arra gondoltunk a párommal, hogy esetleg eladnánk a lakásunkat, és vidéken vennénk egy kis házat. Mivel te már néhány éve megtetted ezt, most hozzád fordulok tanácsért.

Lehet, hogy túl ideálisnak látom azt az életet, ezért kérem, hogy írd le részletesen, mik az előnyei és a hátrányai.

Tudod, hogy szívesen sportolnék szabad időmben, és szívesen megismerkednék új emberekkel is.

Nagyon jó lenne, ha ott a környéketeken lenne egy megfizethető ház. Kérlek, nézz körül!

Válaszodat várva szeretettel ölel

Gabi

Otthon a lakásban

Milyen lakásokban élünk?

A mai magyar lakásállomány legnagyobb részét a **családi házak** teszik ki. A régi, hagyományos falusi házzal szemben az 50-es, 60-as években tömegesen terjedtek el a 2–3 szobás, összkomfortos, ún. sátoztetős családi házak, majd a 70-es évek végétől egyre inkább divatba jöttek a többszintes, általában a tetőteret is kihasználó épületek. Jellemzőjük a nagy alapterület, ami nem feltétlenül jelent több szobát, hanem túlzottan sok közlekedőterületet. A legtöbb újonnan épült családi házhoz fürdőszoba, nagyméretű konyha vagy lakóelőtér is tartozik. A kisvárosi vagy a nagyobb városok külső övezeteiben épülő családi házak legfeljebb abban térnek el a vidéki családi házaktól, hogy kisebb telekterületen, helyenként zárt sorban épülnek. Városok zöldterületi övezeteiben az utóbbi években a szerényebb épületek mellett mind nagyobb számban létesülnek reprezentatív családi házak. Ezek jellemzői: a nagy alapterület, a nagyméretű szobák, mellékhelyiségek és gyakran a használati értékkel arányban nem álló pazarló kivitel.

Jellegzetes lakástípusa korunknak az előre gyártott **házgyári** panelből épült, **lakótelepi lakás**. Ezek a lakások mind gazdasági, mind technológiai kötöttségekből adódóan a berendezésben erősen korlátozott lehetőségeket nyújtanak. A tömeges igények kielégítése racionálisan átgondolt alaprajzokat eredményezett, de az alapterületi kötöttségek miatt a szobák többnyire kis alapterületűek, a háztartási helyiségek minimális méretűek. Előnyük a teljes felszereltség (központi fűtés, meleg víz, beépített bútorok). A kivitelezés minőségét gyakran a tömeggyártásból adódó hiányosságok jellemzik.

A többlakásos épületek másik jellemző lakástípusa a **társasházi lakás**. Ezeket telepszerűen elhelyezhető többszintes (3–4 szint) épületekben, sorházakban vagy más korszerű beépítési formákban (láncház, átriumház) találjuk. A lakások átlagos alapterülete többnyire nagyobb, mint a házgyári lakásoké. A szervezéstől függően, a tervezéskor kisebb-nagyobb mértékben az egyéni igények is érvényesülhettek. Az alaprajz valamivel több lehetőséget nyújt az alternatívákra, habár a háztartási helyiségek, a házgyári lakásokhoz hasonlóan többnyire minimális méretűek. A lakosság jelentős része – elsősorban a fővárosban – ma is **régi épületek bérlakásaiban** (századforduló) lakik. Ezek egykor részben 5–6 szobás, sok esetben teljes emeletet elfoglaló lakások voltak, ma azonban többnyire megosztva, átalakított lakásokként működnek. Másik formájuk függőfolyosóra néző szoba-konyhás lakás volt. Egy részükbe ma már fürdőszobát építettek. Mindkettőre jellemző a nagy belmagasság, és a reprezentatív, nagyméretű helyiségek keveredése az átalakítás különféle kényszermegoldásaival.

Az **1920-as 30-as években** elsősorban a fővárosban sok épület, sőt több kisebb városrész épült az akkori **modern építészet** stílusában. A lakásokra a használati funkciókat messzemenően figyelembe vevő alaprajz, az egyszerűség, a kivitel jó minősége jellemző. Egy részük eredeti formájában, más részük megosztott lakásként átalakítva ma is jó minőségű lakásnak számít.

A lakáshiány következtében az utóbbi években sok régebbi épület tetőterét építették be lakás céljára. A **tetőtérbe épített lakásokra** jellemző a tetőtér alaprajzi és szerkezeti adottságainak kihasználása, beillesztése a lakáshasználatba és a belső tér látványába.

⁶ Preisich Anikó: Otthon a lakásban Bútorker – IKEA kiadó, 1989. 21. L.

SZÖVEGFELDOLGOZÓ FELADATOK

1. Jellemezze a fentiek és a saját tapasztalatai alapján a lakástípusokat!

családi ház	
lakótelepi lakás	
társasházi lakás	
régi bérlakás	
20-as, 30-as évekbeli modern lakás	
tetőtéri lakás	

2. Magyarázza meg ezeket a kifejezéseket!

1. összkomfortos	
2. többszintes	
3. közlekedőterület	
4. háztartási helyiségek	
5. mellékhelyiség	
6. minimális méretű	
7. függőfolyosó	
8. funkció	
9. a lakás kivitele	
10. pazarló	

3. Mi az ellentéte?

1. szerény épület	
2. összkomfortos	
3. a város külső övezete	
4. földszintes ház	
5. korlátozott lehetőség	

4. Írja le/mondja el, hogy ön milyen típusú lakásokban lakott!

5. Olvassa el a szöveget!

A háziállatoknak védelmet nyújtó építmények

"A magyar nyelv eredetileg a legtöbb ilyen építményt a honfoglalás előtti ótörök eredetű ól szóval nevezte meg. Ezt háttérbe szorította a szláv eredetű akol és az újabb olasz-német származék: az istálló. Az általános szóhasználat a lábasjószággal kapcsolatban az utóbbit használja, míg az ólat csak a sertéssel és aprójószággal kapcsolatban lehet hallani."⁷

Reich Károly: Galambdúc

a) Hol lakik?

- a tyúk .....
- a ló .....
- a juh .....
- a kacska .....
- a disznó .....
- a tehén .....
- a kecske .....
- a kutya .....

b) Keresse meg az állatok lakóhelyét!

1. gólya	a. háló
2. egér	b. barlang
3. pók	c. lyuk
4. medve	d. fészek
5. róka	e. odú
6. mókusz	f. lyuk

⁷ Balassa Iván-Ortutay Gyula: Magyar néprajz, Corvina, 1980.

NYELVTAN

A névelők

A, AZ	EGY
<p>1. Meghatározott, már említett v. ismert személyt, dolgot jelentő köznév előtt: a levél; a szoba közepe</p> <p>2. Meghatározott időszakot jelölő időhatározó előtt: a héten (= ezen a héten) a múlt évben a jövő hónapban</p> <p>3. Állítmányként (v. alanyként) használt birtokos névmás előtt: Ez a toll a tiéd.</p> <p>4. Elvont fogalmat jelölő köznév előtt: az egészség</p> <p>5. Fajtát v. csoportot jelölő többes számú főnevek előtt: az indiánok, a fiatalok</p> <p>6. Az <u>ez</u>, <u>az</u>, <u>mind</u> névmás és jelzett szava között: az a ház; azt a képet; mind a hárman</p> <p>7. Birtokos ragos szó előtt: Hol a kalapom?</p> <p>8. Birtokos jelzőként álló személyes névmás előtt: az én apám</p> <p>9. -nak, -nek ragos birtokos jelző után: a szobának a sarkában; Kati szobájának a sarkában</p> <p>10. Némely határozószó előtt, amely jelen v. közeli múlt időt jelöl: a minap</p>	<p>1. Meghatározatlan, még nem említett v. ismeretlen személyt, dolgot jelentő köznév, ill. ezzel alakult szó szerkezet előtt: vett egy táskát; egy rokonom képe; egy újabb rendelet szerint</p> <p>2. Időhatározó előtt a meghatározatlanság kifejezésére: egy este; egy időben</p> <p>3. Határozatlan mennyiséget jelentő szó(szerkezet) előtt: egy kevés víz; egy (kis) ideig</p> <p>4. Némely határozatlan nagyságra, fokra utaló tárgy, ill. határozószó előtt: sóhajt egy nagyot; egy kicsit; egy kissé</p> <p>5. Általános fogalmat jelölő köznév, ill. ezzel alakult szó szerkezet előtt: Egy kisgyermektől ezt ne kívánd!</p> <p>6. Vkihez, vmihez mint típushoz, fajtahoz való hasonlítás esetén: Olyan, mint egy virágoskert.</p> <p>7. Érzelmileg színezett mondat kiemelő szavaként a jelző és a jelzett szó között: Ravasz egy fickó!</p>

A, AZ	
NÉVELŐS	NÉVELŐTLEN
<ul style="list-style-type: none"> csillagászati nevek a Föld, a Tejút tájegységnevek az Alföld, a Ruhr-vidék utcák, utak, terek neve a Kossuth Lajos utca, a Móricz Zsigmond körtér földrajzi alakulatok neve a Duna, a János-hegy, a Földközi-tenger, a Balaton, a Tihanyi-félsziget, a Feröer-szigetek intézménynevek a Magyar Tudományos Akadémia irodalmi, film-, újságcímek A három testőr, az Élet és Tudomány, a HVG épületek, építmények neve a Big Ben, a Notre Dame többesszámú tulajdonnév előtt a Hunyadiak, az Andok szószerkezetben álló tulajdonnév előtt a szószerkezet köznévi tagjára vonatkózóan a Szabó család, az Adyt követő nemzedék bizalmas — személynév előtt a Peti 	<ul style="list-style-type: none"> ♦ földrészek neve Európa, Ázsia <i>De!</i> az Antarktis, a Déli sarkvidék ♦ égtájakkal szűkített földrajzi nevek Észak-Magyarország, Dél-Amerika, Kelet-Európa, Nyugat-Dunántúl ♦ országnevek Magyarország, Anglia <i>De!</i> a Dán királyság, a Vatikán ♦ államrésznevek Alabama, Bajorország, Baranya, Erdély ♦ város és községnevek Budapest, Pécs, Szentendre ♦ városrészek neve Kispest, Zugló, Óbuda ♦ személynevek, vallási, mitológiai nevek Kati, István Buddha, Mohamed, Isten, Zeus

FELADATOK

1. Egészítse ki, ha szükséges, határozott névelővel!

Tükörsima _ _ _ tengeren áll _ _ _ hajó, mi pedig _ _ _ fedélzetről figyeljük azt _ _ _ sötét csíkot, amely _ _ _ Isztriai-félsziget irányából közeleg felénk. Sem _ _ _ hegyek mögül lezúduló bóra, sem _ _ _ keleties jugo nem jöhet arról, csak _ _ _ csendben meginduló parti _ _ _ szél borzolja _ _ _ Adria hullámain. _ _ _ arcomon érzem _ _ _ szél hűvös _ _ _ érintését, s mikor megzizzennek _ _ _ fedélzetre eresztett _ _ _ vitorlák, szinte automatikusan tesszük, amit kell. Elöl _ _ _ árbocnál _ _ _ Józsi _ _ _ kezében surran _ _ _ felhúzókötel, magam pedig _ _ _ kormánynál lassan _ _ _ távoli part felé fordítom _ _ _ Szent Jupát _ _ _ orrát. Arrafelé, amerre _ _ _ Opatija _ _ _ kikötőjét sejtjük.

Figyeljük, mikor bukkan fel _ _ _ párából _ _ _ szárazföld, de azt _ _ _ hiszem, egyikünk _ _ _ szeme sem azt látja most, amit néz.

_ _ _ két évvel ezelőtt is _ _ _ fedélzetről szemléltük _ _ _ Rijekai-öböl tengeri _ _ _ táját, _ _ _ távolodó partot. _ _ _ föld körüli út _ _ _ első mérföldjeit tettük meg akkor, _ _ _ önbizalom és _ _ _ szorongás _ _ _ vegyes érzésével gondolva _ _ _ előttünk álló _ _ _ útra. Hetvenezer _ _ _ kilométer. Felfoghatatlan távolság volt ez _ _ _ akkor számunkra, s _ _ _ felkészülés éveiben bármily sokszor néztük is át _ _ _ térképeken minden mérföldjét. _ _ _ tengereken és _ _ _ óceánokon keresztül jelöltük ki ezeket _ _ _ mérföldeket, s _ _ _ világot körülölelő _ _ _ útvonal megtervezése éppoly _ _ _ izgalmas feladat volt, mint azoknak _ _ _ pillanatoknak _ _ _ elképzelése, amikor _ _ _ kis hajó _ _ _ fedélzetéről először lépünk majd _ _ _ Afrika, _ _ _ Ausztrália és _ _ _ Dél-Amerika földjére ...

Fa Nándor (1953) A szent Jupát 700 napja, Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1988.

2. Mi a különbség?

- a. – Ott jön egy gyerek.
– Ott jön a gyerek.

Melyik mondatban beszélnek a szülők a saját gyerekeükről?

- b. Egy asszony lett az üzlet vezetője.
Asszony lett az üzlet vezetője.

Magyarázza meg a mondatok jelentését!

3. Melyik jó?

Egyszer ^{egy}
az ember és ^{egy}
a fia elindultak ^{egy}
a vásárba. Vezettek ^{egy}
a

szamarat, hogy eladják. Nagy meleg volt, nagy ^{egy}
a hőség, ^{egy}
a gyermek alig

tudott menni. Ahogy mennek, megpillantanak ^{egy}
a földön ^{egy}
a krajcárt.

Azt mondja ^{egy}
az édesapa:
0

– Egy ^{egy}
Az fiam, ahol van ^a
0 krajcár, gyorsan vedd fel!

Egy ^{egy}
A fiú nem akarta felvenni, azt mondta, hogy neki nem kell, ő nem hajol ^a
0 le 0

krajcárért ilyen melegben. Az édesapja ^{egy}
a krajcárt, és mentek tovább.
0 felvette

Egy ^{egy}
A fiú felült ^a
0 szamar hátára, fáradt volt. Ahogy mennek, szembejön ^{egy}
az 0

asszony ^{egy}
a kosár cseresznyével. Azt kérdi tőle ^{egy}
az ember:
0 0

– Hogy adja ^{egy}
a cseresznyét?
0

– Egy ^{egy}
A kiló ^a
0 krajcár.
0

Na, mindjárt vett is ^{egy}
az ember ^{egy}
a kiló cseresznyét, ^{egy}
az asszony kitöltötte
0 0 0

egy a zacskóba, és mentek tovább. Egy A gyermek szeretett volna egy a cseresznyé-
0 0 0

ből enni, de egy az apja nem adott neki, nem is egy a fiára. Közben ledobott
0 nézett 0

egy a földre egy a szem cseresznyét. Ahogy visszapillantott, látta, hogy egy a fiú
0 0 0

leszállt egy a számárról, felvette egy a cseresznyét, és befalta. Megint ledobott egy a
0 0 0

szem cseresznyét, egy a fia azt is fölvette. Úgyhogy egy a kiló cseresznyét egy a
0 0 0

szemenként egy a földre ejtette, és egy a fiú mindannyiszor lehajolt, és felvette.
0 0

Annyiszor, ahány egy a szem cseresznye volt egy a kilóban. Akkor azt mondja neki
0 0

egy az apja: – Látod, egy a fiam, egy a krajcárért lusta voltál lehajolni, de
0 0 0

százszor lehajoltál egy a szem cseresznyéért.
0

Mint tudjuk, a határozatlan névmás és az 1 számnév azonos alakú szó.

Jelölje meg a mesében, hogy melyik esetben van a számnévről szó!

ÖSSZEFOGLALÓ FELADATOK

1.

LÁT

Mit látsz?
Nem lát a szemétől.
Nem láttam, nem hallottam semmit.
se lát, se hall
álmot lát
Láttad a filmet?
világot lát
Nem látja a lényegét.
jónak látnám, ha ...
Mikor látjuk egymást?
napvilágot lát
vendégül lát vkit
szívesen lát vkit
Mindent rózsaszínben lát.
hasznát/kárát látja vminek
soha nem látott csoda
nem láttam már napok óta
akkor lássam, amikor a hátam közepét
látni sem bírom
elérkezettnek látja az időt
időszerűnek látja
Legokosabbnak látom, ha hazamegyek.
Tégy, ahogy jónak látod!
úgy látom, hogy ...
ezt a saját szememmel láttam
sötéten látja a jövőt
a fától nem látja az erdőt
az orráig se lát

NÉZ

képeket néz
jobbra/balra nézz!
farkasnak nézte a kutyát
cipőt néz magának
állás után néz
a mélyére néz a dolognak
kicsire nem nézünk
Nézd, jobb, ha elmegy!
anyai örömök elé néz
utcára néz az ablakunk
néz vkire/ egymásra néztek
nagyot néz
mereven néz
húszévesnek nézem

a. Párosítsa a két oszlop kifejezéseit!

1. Nem lát a szemétől.	a) a környezetére nem figyel, mert egy dologra koncentrálnak
2. se lát, se hall	b) A legfontosabb dolgot nem veszi észre.
3. világot lát	c) aktuálisnak tartja
4. Nem látja a lényegét.	d) az a véleményem, hogy ...
5. jónak látnám, ha ...	e) csak a kis dolgokra figyel, a nagy összefüggéseket nem veszi észre
6. Mikor látjuk egymást?	f) Csináld úgy, ahogy te akarod!
7. napvilágot lát	g) megjelenik (pl. egy könyv)
8. vendégül lát	h) Mikor találkozunk?
9. hasznát/kárát látja vminek	i) nagyon rosszkedvű, pesszimista
10. nem láttam már napok óta	j) nagyon utálok
11. akkor lássam, amikor a hátam közepét	k) nem mástól hallottam, én voltam ott és tapasztaltam
12. látni sem bírom	l) nem találkoztam vele már egy ideje
13. érkezettnek látja az időt	m) Nem veszi észre, ami előtte történik.
14. időszerűnek látja	n) soha sem akarok vele találkozni
15. Legokosabbnak látom, ha hazamegyek.	o) Szerintem az a legjobb, ha az otthonomba térek.
16. Tégy, ahogy jónak látod!	p) szerintem jó lenne, ha
17. úgy látom, hogy ...	q) úgy gondolja, hogy most jött el az ideje vminek
18. ezt a saját szememmel láttam	r) utazik
19. sötétben látja a jövőt	s) otthonában fogad vkit, enni és/vagy szállást ad neki
20. a fától nem látja az erdőt	t) vminek az előnyét élvezzi, vagy a hátrányát érzi

b. Egészítse ki a mondatokat!

Kislányom, mielőtt lelépsz a járdáról, jobb . . . is és bal . . . is nézz!

Nagyon sötét lehetett, ha farkas . . . nézték a kutya . . . .

Ma délelőtt ráérek cipő . . . nézni magam . . . .

Már nem bírom tovább ezen a munkahelyen, másik állás _ _ _ _ _
nézek.

Ha komolyan akarunk beszélgetni erről a problémáról, akkor a mély . . . kell néznünk a dolog . . . .

A barátnőm tavaly ment férjhez, és nemsokára anyai örömek _ _ _ _ néz.

Sajnos ez a lakás nem nagyon csendes, mert a Körút . . . néz az ablaka.

Nem mertem az apám . . . nézni, mert nagyon szégyelltem magam.

Nagy . . . néztek, amikor meglátták, hogy mekkora.

Ült a képernyő előtt, és merev . . . nézte a táblázatot.

Nem tudom, hány éves lehet az a bemondónő, de én húszéves . . . nézem.

c. Melyik jó?

1.

Nagyon kíváncsiak voltak a tűzijátékra, ezért megnézni
elmentek meglátni .

2.

Nagyon néztem a filmből, mert későn értem haza.
keveset láttam

3.

Megnézni és megszeretni egy pillanat műve volt.
Meglátni

4.

Mutatok egy képet. Mit látsz rajta?
nézel

5.

Már régóta álltok a kirakat előtt. láttok ?
Mit néztek

6.

Látom , hogy ezt nem könnyű megérteni.
Nézem

7.

Mielőtt lelépsz a járdáról, láss körül!
nézz

8.

Nem volt meglátni a tegnap esti filmet.
ideje megnézni

9.

Láttam , hogy jössz, ezért megvártalak.
Néztem

10.

Láttam , hogy jössz-e már.
Néztem

11.

A nappalink ablaka a kertre lát
néz .

12.

Nem látták értelmét ennek a dolognak, ezért nem is szavazták meg.
nézték

13.

Valami baj lehet a szememmel, mert látom tisztán a betűket.
nem nézem

d. Lát vagy néz?

A Kolosy téri piacnál szállt le, ahol negyvenkilencben a barna Adler autónak menet közben levált a hátsó kereke (végig_ _ _ _ _ /ő/).

A sarkon még az Uszály utcából fel_ _ _ _ _ a házra.

A város hajdani életének egy darabja _ _ _ _ _ vissza ránk.

Csak amit _ _ _ _ _ , hallasz, felmérsz, az stimmel.

Egyikünk szeme sem azt _ _ _ _ _ most, amit _ _ _ _ _ .

Ha fölpillant az ember, _ _ _ _ _ a feketéllő, romos házfalakat.

Másik formájuk függőfolyosóra _ _ _ _ _ szoba-konyhás lakás volt.

2. HALL vagy HALLGAT?

Melyik jó?

1. Már ezer éve nem hallottam
hallgattam róluk semmit.

2. Érzem, hogy a barátom hall
hallgat valamiről.

3. Attila jogot hall
hallgat az egyetemen.

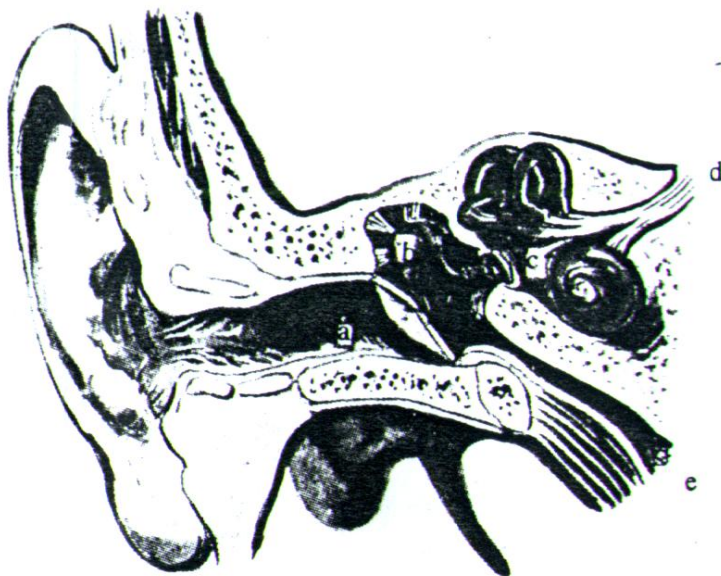
4. Furcsa zajokat hallottam
hallgattam a pince felől. Félek.

5. Kati soha nem hall
hallgat a mamájára, mindig mást csinál, mint amit a mamája tanácsol.

6. Hallj
Hallgass ide! Mondani szeretnék valamit.

7. Az apja nem akar ^{hallani} hallgatni semmiféle esküvőről.
8. Rossz ez a telefon. Semmit sem ^{hallok} hallgatok .
9. Hall
Hallgat , mint a sír.
10. Kár, hogy az egész vita alatt te csak ^{hallottál} hallgattál , igazán megmondhattad volna a véleményedet.
11. Milyen névre ^{hall} hallgat a kutyád?
12. Hallottátok
Hallgattátok , hogy jövőre adócsökkentés lesz?
13. Gábor egy baleset következtében a jobb fülére nem ^{hall} hallgat .

A fül részei: fülkagyló, a: külső hallójárat, b: dobhártya a hallócsontokkal, c: félkörös ívjáratok és a csiga, d: a belső fül idegei, e: belső hallójárat

4. Munka

A Magyar Köztársaság Alkotmánya (részlet)

70/B.§

- (1) A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a munkához, a munka és a foglalkozás szabad megválasztásához.
- (2) Az egyenlő munkáért mindenkinek, bármilyen megkülönböztetés nélkül, egyenlő bérhez van joga.
- (3) Minden dolgozónak joga van olyan jövedelemhez, amely megfelel végzett munkája mennyiségének és minőségének.
- (4) Mindenkinek joga van a pihenéshez, a szabadidőhöz és a rendszeres fizetett szabadsághoz.

70/C.§

- (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy gazdasági és társadalmi érdekeinek védelme céljából másokkal együtt szervezetet alakítson vagy ahhoz csatlakozzon.
- (2) A sztrájkjogot az ezt szabályozó törvények keretei között lehet gyakorolni.
- (3) A sztrájkjogról szóló törvény elfogadásához a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.

70/D.§

- (1) A Magyar Köztársaság területén élőknek joguk van a lehető legmagasabb szintű testi és lelki egészséghez.
- (2) Ezt a jogot a Magyar Köztársaság a munkavédelem, az egészségügyi intézmények és az orvosi ellátás megszervezésével, a rendszeres testedzés biztosításával, valamint az épített és a természetes környezet védelmével valósítja meg.

A Munka Törvénykönyve (részlet)

Mt. 103. § (1) A közalkalmazott köteles

- a) az előírt helyen és időben munkára képes állapotban megjelenni és a munkaidejét munkában tölteni, illetőleg ez alatt munkavégzés céljából a munkáltató rendelkezésére állni;
- b) munkáját az elvárható szakértelemmel és gondossággal, a munkájára vonatkozó szabályok, előírások és utasítások szerint végezni;
- c) munkatársaival együttműködni és munkáját úgy végezni, valamint általában olyan magatartást tanúsítani, hogy ez más egészségét és testi épségét ne veszélyeztesse, munkáját ne zavarja, anyagi károsodását, vagy helytelen megítélését ne idézze elő;
- d) munkáját személyesen ellátni.

(2) A közalkalmazott köteles a közalkalmazotti jogviszonyra vonatkozó szabályban vagy a kinevezésben megállapított, a munkaköréhez kapcsolódó előkészítő és befejező munkákat – a törvényes munkaidőn belül – elvégezni. Ha ez csak a munkaidején túl végezhető el, a túlmunkára vonatkozó szabályok szerint ellenérték illeti meg.

(3) A közalkalmazott köteles a munkája során tudomására jutott üzemi (üzleti) titkot, valamint a munkáltatóra, illetve a tevékenységére vonatkozó alapvető fontosságú információkat megőrizni. Ezen túlmenően sem közölhet illetéktelen személlyel olyan adatot, amely munkaköre betöltésével összefüggésben jutott tudomására, és amelynek közlése a munkáltatóra, vagy más személyre hátrányos következménnyel járna.

(4) A közalkalmazott – illetményének és költségeinek megtérítése mellett – köteles a munkáltató által kijelölt tanfolyamon vagy továbbképzésen részt venni, és az előírt vizsgákat letenni, kivéve, ha ez személyi vagy családi körülményeire tekintettel reá aránytalanul sérelmes.

SZÖVEGFELDOLGOZÓ FELADATOK

1. Jelölje meg a felsorolt stíluselemek közül azokat, amelyek a jogi nyelvre jellemzőek!

avult (régies) formák
használata

bonyolult mondatok

elvont tartalmú névszók

felkiáltó mondatok

fokozás

hangutánzó szavak

hatásos címek

idézetek

képszerűség

kérdő mondatok

kijelentő mondatok

konzervativizmus

rokon értelmű szavak

szóhalmaz

szólások

2. Jelölje meg a törvények szövegében azokat az elemeket, amelyeket a fenti gyakorlatban kiválasztott!

3. Mi a különbség: a munka és a foglalkozás;
a bér és a jövedelem;
az épített és a természetes környezet **között?**

4. Fejtse ki, hogy mit jelent: munkavédelem,
egészségügyi intézmények,
orvosi ellátás,
rendszeres testedzés.

5. Válassza ki a helyes értelmezést!

A közalkalmazott köteles

c) munkatársaival együttműködni és munkáját úgy végezni, valamint általában olyan magatartást tanúsítani¹, hogy ez más² egészségét és testi épségét³ ne veszélyeztesse, munkáját ne zavarja, anyagilag károsodását⁴, vagy helytelen megítélését⁵ ne idézze elő⁶.

1

- ☐ úgy viselkedni
- ☐ azt bizonyítani
- ☐ azt igazolni

2

- ☐ nem ilyen, hanem más
- ☐ másik
- ☐ másik ember

3

- ☐ pont a testét
- ☐ a teste sértetlenségét
- ☐ az egész testét

4

- ☐ a ruhája tönkremenését
- ☐ pénzügyi veszteségét
- ☐ a tulajdonában levő dolgok megrongálódását

5

- ☐ hibás értékelését
- ☐ téves véleményét
- ☐ kedvezőtlen ítéletét

6

- ☐ ne okozza
- ☐ ne mondja el
- ☐ ne hozza ide

Az értelmezett mondatot bontsa részekre, és írja le újra a saját szavaival!

6. A következő mondatok értelmezéseiből válassza ki azokat, amelyek nem felelnek meg a törvényben megfogalmazottaknak!

(2) A közalkalmazott köteles a közalkalmazotti jogviszonyra vonatkozó szabályban vagy a kinevezésben megállapított, a munkaköréhez kapcsolódó előkészítő és befejező munkákat – a törvényes munkaidőn belül – elvégezni. Ha ez csak a munkaidején túl végezhető el, a túlmunkára vonatkozó szabályok szerint ellenérték illeti meg.

- a) A munkaidőben dolgozni kell.
- b) Csak azokat a munkákat kell megcsinálni, amit leírtak.
- c) Ha nem tudja befejezni a feladatát, akkor tovább kell dolgoznia.
- d) Törvényben határozzák meg a munkaidőt.
- e) Ha valaki a munkaidejénél tovább dolgozik, akkor a fizetésén felül, külön pénzt kell kapnia.
- f) A munkaidőn felüli munkával kapcsolatban is vannak szabályok.
- g) Ellenértéknek nevezzük azt a megbecsülést, amivel szembeszáll a közalkalmazott.
- h) A munkaidő alatt mindig be kell fejezni a munkát.
- i) A közalkalmazottnak pontosan kell tudnia, hogy mi a munkája, ezért leírják.
- j) Ez a leírás lehet szabályban, vagy kinevezésben is, amelyben pontosan közlik a feladatait.

(3) A közalkalmazott köteles a munkája során tudomására jutott üzemi (üzleti) titkot, valamint a munkáltatóra, illetve a tevékenységére vonatkozó alapvető fontosságú információkat megőrizni. Ezen túlmenően sem közölhet illetéktelen személlyel olyan adatot, amely munkaköre betöltésével összefüggésben jutott tudomására, és amelynek közlése a munkáltatóra, vagy más személyre hátrányos következménnyel járna.

- a) A titkot meg kell tartani.
- b) Üzemi (üzleti) titkot a munkavégzés idején tudhat meg a közalkalmazott.
- c) Nemcsak a titkot nem szabad kiadni, de a nagyon fontos információkat sem.
- d) A munkáltató az az ember, aki munkát ad.
- e) A munkáltató tevékeny.
- f) Illetéktelen személy az az ember, aki nem úgy viselkedik, ahogy illik.
- g) A titkok és az információk mellett, bizonyos adatokat sem szabad kiadni.
- h) Semmilyen adatot sem mondhat el a közalkalmazott.
- i) Akkor, ha az adat hátrányos bárkire, titokban kell tartani.
- j) Ha előnyös mindenkinek, akkor el lehet mondani az adatot.
- k) Adat az a dolog, amit a közalkalmazott valakitől kapott.

Szabó Magda¹

Az ajtó

(regényrészlet)

Rózsahegyi György írókarikatúrája, 1973.

Hogy Emerenc mennyi időt tölt otthonunkban, éppúgy nem szabályozta megegyezés, mint érkezései időpontját. Elképzelhető volt, hogy nem látjuk egész nap, éjjel tizenegykor viszont megjelenik, be ugyan nem jön, de hajnalig konyhát, kamrát takarít, az is megeshetik, hogy másfél napig nem használhatjuk a fürdőszobát, mert a kádba beáztatta a szőnyeget. Szeszélyes munkaideje elképesztő teljesítménnyel párosult, az öregasszony úgy dolgozott, mint egy robot, önmagának sem irgalmazva emelgetett emelgethetetlen bútordarabokat, volt a munkabírásiában és erejében valami emberen túli, már-már riasztó, annál is inkább, mert voltaképpen szüksége se volt arra, hogy annyit vállaljon, Emerenc szemmel láthatólag a munkában élte ki magát, szeretett dolgozni, nem tudott mit kezdeni az üres órákkal. Mindent, amit csinált, hibátlanul végzett, járt-kelt a helyiségekben többnyire némán, nemhogy bizalmaskodó nem volt, vagy kíváncsi, de került minden felesleges beszédet. Sokat kért, többet, mint képzeltem, de sokat is adott. Ha vendégeket jeleztem, vagy váratlanul beállított valaki, megérdeklődte, óhajt-e, hogy segítsen, ilyenkor többnyire kivédtem az ajánlkozását. Nem óhajtottam baráti körünkkel tudatosítani, hogy a saját otthonunkban nekem nincs nevem, Emerenc csak a férjem számára talált megszólítást, én nem voltam sem írónő, sem asszonyom, nem szólított sehogy sem addig, míg végképp el nem tudott helyezni az életében, míg rá nem jött, neki, az ő viszonylatában, ki vagyok, mi az a hívószó, ami rám illik. Persze ebben is neki volt igaza, mert valamifajta indulat nélkül bármely definíció pontatlan.

Emerenc, sajnós, tökéletes volt minden tekintetben, néha nyomasztóan az, félénk elismerő szavaimra nem titkolta, nem kívánja az állandó visszajelzést, ne dicsérgessük, ő nagyon is tisztában van a teljesítményével. Mindig szürkét viselt, csak ünnepnapon vagy különleges alkalommal feketét, naponta váltott melles köténnyel védte a ruháját, a papírzsebkendőt megvetette, recsegőre keményített hófehér vászonkendőket használt helyette. Valósággal boldoggá tett a felfedezés, mikor felfedeztem, mégiscsak vannak gyöngéi is, például olykor minden indoklás nélkül vagy egy fél napig bármit kérdeztem tőle, hallgatott, dörgés-villámláskor meg észre kellett vennem: retteg a vihartól. Ha zivatar közeledett, levágta, ami volt a kezében, bejelentés és magyarázat nélkül hazarohant, és elbújt az otthonában. Öregkisasszony, nem lehet meg mánia nélkül – közöltem a férjemmel, ő rázta a fejét. Ez a rettegés több is meg kevesebb is a mániánál, mondta. Nyilván oka van, csak nem olyasmi, ami szerinte ránk tartozik, de hát közölt bármikor is valami valóban lényegest magáról? Emlékezzem csak: soha; Emerenc nem beszédes.

¹ Szabó Magda (1917) Az ajtó, Magvető, 1987.

1. Húzza alá a kötőszavakat!

- ¹ Elképzelhető volt,
² hogy nem látjuk egész nap,
³ éjjel tizenegykor viszont megjelenik,
⁴ be ugyan nem jön,
⁵ de hajnalig konyhát, kamrát takarít,
⁶ az is megeshetik,
⁷ hogy másfél napig nem használhatjuk a fürdőszobát,
⁸ mert a kádba beáztatta a szőnyegeket.

2. Válassza ki a megfelelő kötőszót a szöveg folytatásában!

Már több mint egy éve dolgozott körülöttünk, ① _____ meg akartam kérni, (②) vegyen át helyettem egy aznap délutánra jelzett csomagot, (③) a férjem vizsgáztatott, engem (④) _____ csak azon az egy napon tudott fogadni a fogorvos.

- ① a) miért   b) mivel   c) amikor   d) aki
② a) ahogy   b) hogy   c) mert   d) ahol
③ a) mert   b) hogy   c) pedig   d) ahogy
④ a) de   b) és   c) meg   d) mivel

Ajtaja meg se moccant a kopogtatásomra, ① _____ hallottam, (②) motoz odabenn, ③ a tünet, ④ _____ a kilincs béna, nem volt szokatlan élmény, Emerenc ajtaját nyitva még nem látta senki, ⑤ _____ nagy nehezen ki is lehetett imádkozni azután, ⑥ _____ egyszer hazament, azonnal bereteszelt mindent, ⑦ _____ mindenki megszokta már a környéken.

- ① a) hogy   b) de   c) és   d) mint
② a) hogy   b) de   c) és   d) mint
③ a) ugyanis   b) bár   c) s   d) noha
④ a) ahogy   b) mert   c) hogy   d) és
⑤ a) mintha   b) ezért   c) pedig   d) ha
⑥ a) aki   b) hogy   c) mert   d) amiért
⑦ a) azt   b) erről   c) ezt   d) ennek

Az egy sokkal későbbi telefonból derült ki, ① _____ használni kezdtem a nem kézbesített csomagot, ② _____ ok nélkül rostokoltam otthon egész délután, a csomag a kamrában van az alsó polc alatt, áthozta a csirkével együtt, ③ _____ kinn strázsált a kapu előtt, a kézbesítőnek betűre elmondta, ④ _____ üzentem, ⑤ _____ velem közölte volna, átvette a küldeményt, aztán visszaolvadt a lakásába.

① a) ha	b) mikor	c) akkor	d) ekkor
② a) hogy	b) mivel	c) mert	d) ezért
③ a) hogy	b) aki	c) mert	d) akinek
④ a) amiben	b) amiből	c) amit	d) amire
⑤ a) mintha	b) ha	c) aki	d) anélkül, hogy

3. A szövegben aláhúzott kifejezéseket megfelelően átalakítva használja a következő kérdésekre adott válaszokban!

1. Elfogadtad a segítségét? Nem, ...
2. Előre értesítetted őket, hogy érkezni fogsz? Nem,.....
3. Miért nem csináltattad meg azzal a szerelővel az autódat? Azért, mert .....
4. Mit csináltál, amikor meghallottad a csengőt?.....
5. Örültél, hogy végre sok szabad időd lett? Nem, mert .....
6. Tetszett a javaslatod a főnöködnek? Nem, ...

4. Melyik nem illik az oszlopba?

munka	beáztat	napfogyatkozás	vihar
feladat	mos	napkelte	eső
robot	vasal	hajnal	zivatar
meló	mosogat	alkony	felhőszakadás
dolgozat	tereget	szürkület	rettegés
tevékenység	sikál	éj	zápor
elfoglaltság	kicsavar	éjszaka	permet

Szakmát kap a gyerek

"Ötkor kelek, két-három óra az utazás – HÉV, metró, átszállások, minden van –, és ugyanennyi hazafelé is. Hatra, negyed hétre érek haza, attól függ, hogy kapunk-e sorompót, mert nincs felüljáró, és rengeteget kell várni, hogy átengedjenek. Hazaérek: Andrea vagy itthon van, vagy délutános, mint most is. Megvacsorázunk. Andrea szokott főzni, jól főz, a múltkor is csinált valami kolbászos tarhonyát, nagyon finom volt. Szokott paprikás krumplit is főzni vagy rántott párizsit rizsával, savanyúsággal. Van, amikor száraz kaját eszünk, vagy főzeléket vesz a közértben, konzervet, amit csak meg kell melegíteni. Vacsora után olvasok, rádiót hallgatok, lefekszek. Mostanában nemigen jut rá idő, hogy elmenjünk valahová. Napközben nagyon elfáradok a munkában. Később biztosan változtatni kell ezen valahogy, mert Andrea előbb-utóbb megunja ezt az egyhangúságot, hiszen ő nem fárad el annyira, és esténként biztosan szívesen elmenne szórakozni. De mostanában nagyon megfogytak bennünket, komolyan kell dolgozni, elfáradunk mostanában. Amíg meg nem szokom, nem lesz könnyű.

Vasárnap el szoktunk menni moziba, most legutóbb a *Skalpvadászok*-at láttuk, de nem volt valami jó. Régebben láttuk a *Konvoj*-t, az sokkal jobban tetszett. Vasárnap jobban van idő beszélgetni is, leülünk, elmondjuk a problémáinkat, hogy mit hogy kellene csinálni. Beszélünk a munkahelyről, hogy ott mi történik ... Szoktunk néha kártyázni, vagy elkezdünk rejtvényt fejteni. Vasárnap tovább alszunk, most vasárnap is csak olyan tíz óra felé keltem fel. Andrea már fölkel nyolckor. Megreggelizünk, Andrea nekifog a takarításnak, főzésnek, és mire végez, már két-három óra van.

Amíg ő főz, addig én többnyire unatkozni szoktam. Néha segítek neki, én szoktam például a tüzet kezelni, mert ő nem nagyon ért hozzá. Közben olvasok, vagy beszélgetünk, vagy kimegyek játszani a kutyával. Ebéd után ugyanígy folytatódik, *unalmasan*. Nem tudunk szórakozni. Jobb lenne, ha elmennénk a városba, de nem mindig csak moziba! Inkább otthon maradunk, mert az is pénzbe kerül, ha az utcára kilépünk. Inkább spórolunk.

Egyelőre csak ez van: munka, spórolás. Sok évnek el kell telni ahhoz, hogy ebből a spórolásból kilábaljunk! Közben van még a katonaság is, legalább tíz év, mire egyenesbe jövünk!

De tíz év múlva már nagyszerűen akarok élni! Addigra szeretnék egy családi házat Pest környékén vagy valahol lent vidéken. Nekem mindegy, hogy hol, csak otthonom legyen! Lenne egy családi házam, három szoba összkomfort, többet nem akarok! Ha ez megvan, akkor így fejlődhetünk fölfelé, akkor ettől már csak fölfelé lehet haladni! Lesz egy rossz kocsim, olyan hat-hét éves vagy ha nem, akkor egy motor is megfelel. De az jó motor legyen, egy olyan 350-es Zetka-Jáva, arra fáj a fogam régóta. Családi ház, gyerekek, kocsik vagy motor. Más nem kell egyelőre ... Kőműves lennék továbbra is, vagy ha kapnék egy jobb állást, akkor mondjuk sofőr lennék! Andrea maradna az állásában, mert szereti nagyon, ezért is akarja befejezni az iskolát, mert akkor nyomban több pénze lenne. Én is tanulnék még tovább. Lehet, hogy hülyeséget beszélek, de gondoltam már rá, hogy jelentkezem majd építőipari főiskolára, és akkor lehetek akár művezető is! De akkor nagy fába vágnam a fejszém, mintha óvodából akarna valaki egyből gimnáziumba menni! Az egyik gyerek is elkezdte az építőipari technikumot, szerintem nagyot ugrott előre, és nem is sikerült neki! Pedig az jófejű gyerek volt. Nappali tagozaton talán nem lenne ekkora ugrás, de estin majd meglátjuk.

² Vidra Szabó Ferenc Szakmát kap a gyerek, Magvető, 1989.

A gyerekeimnek valamivel jobb életet szeretnék, mint az enyém. Jó nevelést kapjanak, legyen meg mindenük! ... Én biztosan jó családapá leszek! A jó családapá törődik a gyerekeivel, nem szigorú hozzájuk, nem is kényezteti el őket, és türelmes. Habár én nem vagyok valami türelmes, de majd meglátjuk. És oktatja, tanítja őket. Ezért is lenne jó még iskolába járni, hogy ne hogy szégyenben maradjak a gyerekeim előtt. Nem hagyom őket szakmunkásiskolába menni, valami nagyobb szakmát kellene választaniuk, mint orvos vagy effélé. Biztosan jófejű gyerekek lesznek! Remélem, nekik hamarabb meglesz mindenük, mint nekem volt.

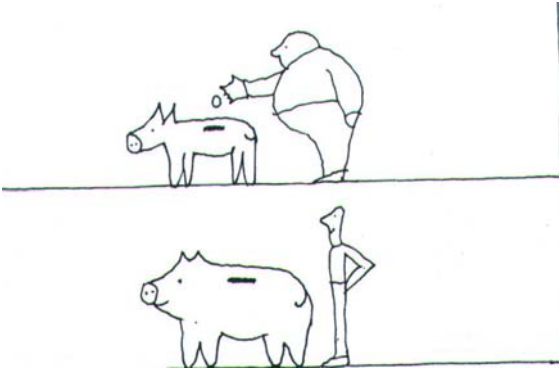
Andrea is nagyjából ugyanígy akarja, mint én, kisebb nézeteltérés abban volt, hogy én három gyereket akartam, ő meg kettőt. Jó, legyen kettő! Inkább elhallgatunk, ha vita van, nehogy veszekedés legyen belőle. Pedig jobb az, ha nagy család van, a gyerekek nem lesznek olyan magányosak, mint egy kis családban.

Én is nagy családban nőttem fel, jobban is éreztem magam gyerekkoromban, mintha nem lett volna testvérem ... Igaz, később én is magányos lettem, ahogy elkezdtem növekedni. Ha most is ott kellene élnem, biztosan nagyon magányos lennék. Nem úgy gondolkoznék, mint a többiek – vagy ők nem úgy gondolkoznának, mint én.

Először Pesten is idegennek éreztem magam, nem mertem egyedül sehová elmenni. Aztán voltak barátok, akik segítettek, akik jobban ismerték a várost. Eljárnak moziba, Vidám Parkba, aztán én is megismertem Pestet.

Úgy is mondhatnám, hogy egy kicsit megszerettem. Jobban folyik itt az élet, nem olyanok az emberek, mint vidéken ... Udvariasabbak! A múltkor is feljött velem egy gyerek a falumból, hogy majd beiratkozik ő is kőművesnek. A villamoson az egyik ember véletlenül hozzáért, és akkor az ember mindjárt mondta, hogy bocsánat! És egy másik is hozzáért, és az is mondta, hogy bocsánat! És akkor rám néz a gyerek, és azt mondja: Te, hogy itt milyen szelídek az emberek! ..."

Réber László rajza

SZÖVEGFELDOLGOZÓ FELADATOK

1. Hasonlítsa össze a saját munkarendjét, szabad idejének eltöltését a fenti munkás-emberével!

HÉTKÖZNAP		
SZABADNAP		

2. Hogyan mondaná másképp az aláhúzott kifejezést?

1. Hatra, negyed hétre érek haza, attól függ, hogy kapunk-e sorompót.....
.....
2. Andrea vagy itthon van, vagy délutános, mint most is. ....
.....
3. Van, amikor száraz kaját eszünk. ....
4. Főzeléket vesz a közértben. ....
5. Mostanában nemigen jut rá idő, hogy elmenjünk valahová. ....
.....
6. De mostanában nagyon megfogtak bennünket, komolyan kell dolgozni. ....
.....
7. Nem volt valami jó. ....
8. Most vasárnap is csak olyan tíz óra felé keltem fel. ....
.....
9. Én szoktam például a tüzet kezelni, mert ő nem nagyon ért hozzá. ....
.....
10. Sok évnek el kell telni ahhoz, hogy ebből a spórolásból kilábaljunk!.....
.....
11. Legalább tíz év, mire egyenesbe jövünk! ....
12. Arra fáj a fogam régóta.....
13. Más nem kell egyelőre ....
14. De akkor nagy fába vágnám a fejszém. ....
15. Az egyik gyerek is elkezdte az építőipari technikumot. ....
.....
16. Ezért is lenne jó még iskolába járni, hogy nehogy szégyenben maradjak a gyerekeim előtt. ....
.....
17. Eljárástunk moziba.....
18. A múltkor is feljött velem egy gyerek a falumból. ....
.....

3. Melyek azok a kifejezések, szavak, nyelvtani formák, amelyek azt mutatják, hogy egy egyszerű munkásember beszél? Jelölje meg a szövegben!

4. Fejtse ki a véleményét a következő kérdésekben!

Az élet rövid, éljünk a mának!

Mindegy mit csinál az ember a munkaidejében, csak sok pénzt fizessenek érte.

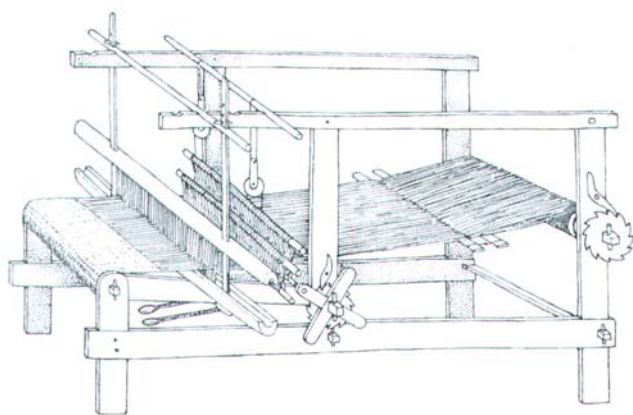
Aki nem dolgozik, ne is egyék!

Munka után édes a pihenés.

A kézműves család³

KIVÉTELES, GAZDAG ÉLETET ÉL **CSÓKOS VARGA GYÖRGYI** KÉPZŐMŰVÉSZ. ALKOTÓ EREJÉBŐL JUT TANÍTVÁNYAINAK, NYOLC GYEREKÉNEK, HARMINCKÉT UNOKÁJÁNAK, KÉT DÉDUNOKÁJÁNAK, NO MEG VÁLASZTOTT SZÜKEBB HAZÁJÁNAK, ETYEKNEK IS.

Az öreg kőház kertjéből szinte az egész falut látni. A kerítésen szobrok, a csupa üveg műteremben gyönyörű szövőszékek, színes fonalak.

A ház asszonya, akit szoktak "felfedezésre méltó polihisztorként" is emlegetni, képzettsége alapján festőművész, de a szövést választotta hivatásul. Foglalkozik néprajzzal, összegyűjtötte a növényi textilfestés, az indián, finn, román, csángó szövéstechnika mesterfogásait. Könyveiben "szövőkottákat", mesterségtitkokat tesz közkincsé. Ottjártunk napján jelent meg új könyve. Csókos Varga Györgyi erről is, de főleg családjáról mesélt.

"Negyvenhárom éve költöztünk Etyekre. Budapestiek vagyunk, de én előbb Csákváron tanítottam, mert ott kaptunk szolgálati lakást. Amikor onnan el kellett jönnünk, akkor itt találtunk üres, de romos házat. Valamikor járványkórház működött benne.

Öt gyerekkel érkeztünk ide, három már itt született. Nem volt se fürdőszoba, se vécé, se padló. Bevezettük a villanyt, ajtót, ablakot csináltunk, apránként építkeztünk.

A férjem is festő, de szobrászatot is tanult. Együtt mozaikokat készítettünk. A "pénzkereső" munkánk az volt, hogy a Képcsarnok Vállalatnak kiállításokra festettünk. Én aztán szövésre »szakosodtam«, kifejezetten azért, mert gyűjtöttem az itt élő székel szövőasztaszonyok szerszámaikat, és érteni is akartam a használatukhoz.

Nyolcból négy gyerekem Etyeken lakik. Szeretnek egymással dolgozni, egymásnak segíteni. Többen közülük fazekasok, keramikusok, egy ötvös. Mindegyik megtanulta valamelyik testvérenek a mesterségét is. Egyikük, keramikus hivatása mellett, a család fényképésze. Filmet csinált rólunk, velünk. Ő készíti a fotókat a könyveimhez, ő dokumentálja a nyári alkotótáborainkat.

Szővést tanult a legkisebbik, azzal vették fel az iparművészetire, de abbahagyta, mert férjhez ment egy francia trubadúrhoz. Kint már festőként fejezte be a főiskolát. Azt hittem, ő lesz a szövő utódom, de az egyik menyem, Lilla lett az, aki tanít is. A férje festő, de széket farag, bútort, olykor szobrot is készít. Ezt a bútort, az apjukkal együtt, többen faragták.

Öt fiam van és három lányom. A legnagyobb, Kinga, otthon sző, főállásban anya. Hat gyereke van, két unokája. Ők az Alföldön, Petőfiszálláson laknak.

Veszélyes dolog ilyen sok gyereket felnevelni, de az igazi csoda, hogy mindegyik életben maradt. Amikor a legnagyobb tizenhárom-tizennégy éves volt, már teljes felelősséggel törődött a kisebb testvéreivel.

Azért tartok ekkora házat, meg fűtöm az egészet – hiába drága –, hogy ha megjönnek a gyerekek, unokák, legyen meleg. Van, amikor váratlanul érkeznek ketten-hárman, és szétnéznek, hova vackoljanak el. Ha egyszerre mind eljönnének, ötvenketten lennének.

Azt mondhatom, életem legnagyobb ajándéka, hogy ők vannak, és hogy jó barátok, örülnek egymásnak. Egy kivételével mindenütt három, vagy annál több gyerek van. Így lett harminckét unokám és két dédunokám.

Azt akartuk, hogy a gyerekeink úgy nőjenek fel, mintha a reneszánsz korban élnének. Kicsi gyerekkoruktól műhelymunkában tanuljanak. Valami csoda történt, hogy ez szépen megvalósult. Egész pici koruktól segítettek, ki mit tudott. Ha kellett, a két éves is fogott egy kavicsot. A mostani kicsi unokák járni, meg állni tanulnak a szövőszékemnél, meg az anyjuk mellett is. Ha nem otthon, akkor itthon vannak.

A hétéves Vince unokámmal kezdtem a számítógépet megtanulni, tíz-tizenkét évvel ezelőtt. Egyik tanítványom programfejlesztő apját rávettük, hogy csináljunk számítógépes szövésjátékot. A papának voltak tervei, nekem ötleteim, amelyeket ő hol túlzásnak talált, hol lebecsült. A tévékorszakban élő unokámnak természetes volt, hogy a kilincsen lógó szalagra is azt mondja, tegyük bele a számítógépbe. Varázsolás, ahogy a számítógépben soronként szövődik a minta...

Ahogy növekedtek a gyerekek, úgy rekesztettek el maguknak külön kis zugot a házban. Először a legnagyobb lányunknak lett a fürdőszoba fölött egy kis hálókamrácskája, aztán a fiúk építettek maguknak szobát a padláson. Megcsinálták az ajtót, ablakot is, az apjuk segítségével. Hallgattak rá, ahogy később is, a házaik építésénél. A legutóbbi, etyeki kiállításunkon derült ki számomra, milyen sokan vagyunk együtt, mesterek és tanítványok, család és barátok. Elég régóta házon belül tanítok, a kézműves táborokat is a kertben csináljuk.

Nem minden álmom vált valóra, talán töredéke. De ahhoz képest, hogy mennyiféle buktató, akadály és lehetetlen helyzet adódott, megvalósult valami. A fán is mennyi a virág, mennyi lehullik, és csak kevésből lesz gyümölcs. Ha nem így lenne, leszakadnának az ágai."

³ Lejegyezte: Galambos Ágnes Népszabadság magazin, 1999. 2. sz.

SZÖVEGFELDOLGOZÓ FELADATOK

1. Mivel foglalkoznak a következő kézművesek?

szövő

kőszobrász

fazekas

restaurátor

keramikus

bőrműves

ötvös

órás

fafaragó

hangszerkészítő, javító

Kovács Margit: Fonó, 1953.

2. Hol dolgozik?

műterem	a cipész a fafaragó a fazekas a festő a keramikus a szobrász a szövő az ötvös	műhely
---------	--	--------

3. "csupa üveg műterem" = nagy ablakú, nagyon világos helyiség, ahol a művész dolgozik

Használja a csupa szót a következő kifejezésekben!

- nagyon poros a szekrény: .....
- nagyon eleven, élénk, vidám és tevékeny: .....
- nagyon figyelek: .....
- nagyon jó szívű ember: .....

4. Alakítsa át a mondatokat a felsorolt igék egyikét felhasználva! Az egyik ige kétszer fordul elő.

elvackol vhol, vkit rávesz vmire, elrekeszt vmit, hallgat vkire, vmi leszakad

1. Akkora tömeg volt a metróban, hogy elvesztettem a kabátomról az egyik gombomat.
2. Azok a kedves, kis tüskés állatok – a sünök – késő ősszel száraz levelekből készítenek maguknak egy helyet, ahol végigalhatják a telet.
3. A két papagájomat el kellett zárnom egymástól, mert állandóan csipkedték egymást.
4. Nem jól erősítettük fel a mennyezetre a csillárt, ezért egy szép nap óriási zajjal leesett.
5. Nehezen tudta rábeszélni a barátját arra, hogy elkísérje egy kellemetlen megbeszélésre.
6. Ez egy nagyon határozott fiatalember. Nem fogadja meg az idősebbek tanácsait.

5. Keresse meg a következő szavak és kifejezések szinonimáit, meghatározásait!

1. emleget vmit

2. közkinccsé tesz

3. szolgálati lakás

4. apránként

5. buktató

6. adódik

A. nyilvánosságra hoz; B. a munkáltató által nyújtott lakhely; C. vminek a megvalósítását veszélyeztető körülmény; D. gyakran beszél róla; E. kis időközökben; F. előfordul; G. akadály; H. fokozatosan; I. úgy történik; J. nehézség; K. többször szóba hoz; L. kis részletekben

6. Egy ember sokféle szerepben jelenhet meg. Pl. az étteremben lehet szakács, pincér vagy vendég. Felsorolunk több szerepet, határozza meg a helyet, helyzetet, ahol az ember az alábbi szerepben jelenik meg! Pl. a beteg: a rendelőben, a kórházban, otthon az ágyban, mentőautóban stb.

adóalany .....

állampolgár .....

alkalmazott .....

barát .....

eladó .....

ellenfél .....

ellenség .....

előfizető .....

gyalogos .....

hallgató .....

hívó .....

hívott .....

idegen .....

károsult .....

látogató .....

néző .....

olvasó .....

pályázó .....

szurkoló .....

tag .....

turista.....

utas .....

utazó .....

ügyfél .....

vendég .....

vevő.....

vezető .....

7. Mely szakmák, mesterségek leírása⁴ olvasható a következőkben?

a)

Különböző fajtájú fából és fapótló anyagokból lakberendezési tárgyakat és ablakokat, ajtókat készít és javít. Munkája végigkíséri a fa útját a nyers fűrészárútól a véglegesen kidolgozott termékig. Az előkészített fát rajz alapján feldarabolja, utána megmunkálja: gyalulja, fűrészeli, vési, csiszolja és felületkezel.

Közepesen nehéz fizikai munka. Műszaki olvasási, számolási és esztétikai érzék, valamint kezügyesség és pontosság szükséges a szakma sikeres gyakorlásához.

b)

Bőrből, műbőrből, textilből különböző használati cikkeket állít elő: táskát, pénztárcát, cigarettatárcát, szemüvegtokot. A termékek nagy része divat jellegű, ezért készítésükkel együtt gyakorta változó minták, vagy modellek szerkesztését is tanulni kell. Először kiszabja az egyes részeket, majd következik az összeállítás. Az egymásra ragasztott darabokat géppel megtűzi vagy összevarrja, majd csattal, zárral látja el őket.

A szabáshoz elsőrendű követelmény a pontosság, a jó szemmérték, a formaérzék. A munkához elegendő az átlagos kezügyesség.

A gépek, kéziszerszámok használata elsősorban figyelmet és biztos kézmozdulatokat kíván.

⁴ Iskolaválasztás előtt... Fővárosi Pályaválasztási Tanácsadó, 1998.

c)

Az egy- és kétnyári évelő virágok, üvegházi dísznövények, díszcserjék és díszfák szaporításával, nevelésével foglalkozik. Biztosítja a kellő szaporító anyagot a termesztéshez. Feladata a parkok, zöld területek kialakítása, azok gondozása, ápolása is. Ízléses és szép kivitelben formálja meg a csokrokat, koszorúkat, az élő virágdíszeket. A tevékenység bő lehetőséget kínál egyéni ötletek megvalósítására, mely igen fejlett kezűgyességet és szépérzéklet igényel.

Munkáját számtalan gép segíti: kerti traktorok, cserépbeültető gép, talajfertőtlenítő gép, kéziszerszámok, növényházi automata berendezések stb.

Fontos feladata még a környezetkialakítás, a környezetvédelem és ezen keresztül a lakosság esztétikai nevelése is.

d)

Feladata gépi és kézi eszközökkel – műszaki rajzok, technológiai utasítások alapján – alkatrészek, gépelemek, századmilliméter pontossággal illeszkedő csavarok, alátétek, csapágycsuklók készítése. A munka tárgyát esztergapadra helyezi, befogja, rögzíti és forgácsolással alakítja ki.

Munkaeszközét a forgácsolandó alapanyag – acél, alumínium, réz, ötvözetek, műanyag stb. – szerint választja.

Közepes fizikai megterheléssel járó munka. A munkavégzéshez jó szemmérték, figyelem, a matematikában és a fizikában való jártasság, valamint a műszaki rajz ismerete szükséges.

e)

A korszerű technikai és üzemszervezési eszközök felhasználásával biztosítja a lakosság áruellátásának és a kereskedelmi szolgáltatásoknak az igények szerinti mennyiségben, minőségben és választékban történő kielégítését. Irányítja, szervezi és ellenőrzi a bolt működését, az áruforgalmi, értékesítési és raktározási tevékenységet. Kapcsolatot tart a vevőkkel és a szállítókkal.

f)

A foglalkozás igen összetett. Főként olyanoknak ajánlott, akik érdeklődnek a biológia, kémia iránt, hiszen a vegyi anyagok, kozmetikai szerek és biológiai hatóanyagok pontos ismerete, sőt újabb – a vendégek igényeinek megfelelően – speciális hazai és külföldi készítmények ajánlása, esetenként összeállítása is feladata. A fizika (elektromosság) sem lehet idegen tőle, hiszen hétről hétre fejlődik a technika (szoláriumok, fogyasztógépek, alakformáló gépek stb.).

A jó szakember előbbre jár a hétköznapi és alkalmi jellegű bőr-, szemöldök-, szempilla-kikészítés divat-szakirodalmában, mint a vendégek körében.

A magatartási formát tekintve is kényes szakma, tapintattal és jó pszichológiai érzékeléssel rendelkezők válasszák.

NYELVTAN

A mondatról

1. A mondat lehet a beszélő–hallgató–valóság szempontjából *kijelentő*
felkiáltó
óhajtó
felszólító
kérdő.

1 esetben pontot (.), 3 esetben felkiáltójelet (!), és 1 esetben kérdőjelet (?) használunk. A következő mondatok végére tegye ki az írásjelet, és állapítsa meg a mondat fajtáját! Vannak mondatok, amelyek többféleképpen értelmezhetők. Melyek?

Süt a nap	Nem érted
Mit csinálsz	Jöjjön ide
Nem értem	Visszamenjünk
Bárcsak itt lennél	Jaj de jó, hogy itt vagy
Valóban ezt akarjátok	Ugye hazajössz estére
Milyen finom ez a gyümölcs	Hogyhogy nem kaptad meg
Induljunk	Szeretnék mondani valamit
Menjek	Csak jönne már

2. A mondat lehet a logikai minősége szerint állító és tagadó.

A tagadószók: nem, ne; sem, se

Kijelentő módú állítmánnyal lehet NEM, ill. SEM. Pl.: Éva nem jött el, Ádám sem.

Vannak kifejezések, amelyben a SE használatos Pl.: Se híre, se hamva.

A felszólító módú állítmány mellett a NE, SE (tiltószó) szerepel. Pl.: Ádám ne jöjjön, Éva se telefonáljon.

A feltételes módú állítmány mellett a NE, SE szerepel, ha a mondat óhajtó jellegű. Pl.: Bárcsak Mária ne menne el!; kérdve-felkiáltó pl.: Ki ne tudná?; néha akkor is, ha a feltételes mód helyébe a felszólító mód léphet pl.: Nem hiszem, hogy ne ismerné (ismerje). Egyéb esetekben a NEM, SEM szerepel. Pl.: Mária semmi pénzért nem menne el.

Vannak mondatok, amelyek tagadó változata ugyanazt fejezi ki, mint állító megfelelője, pl.: Rég nem láttam. (= Rég láttam.)

Melyik jó?

a) nem   **b)** ne   **c)** sem   **d)** se

1. Elképzelhető volt, hogy _ _ _ látjuk egész nap.
2. _ _ _ tudott mit kezdeni az üres órákkal.
3. Nemhogy bizalmaskodó _ _ _ volt, vagy kíváncsi, de került minden felesleges beszédet.
4. _ _ _ szólított sehogy _ _ _ addig, míg végképp el _ _ _ tudott helyezni az életében.
5. Amíg meg _ _ _ szokom, _ _ _ lesz könnyű.
6. Én _ _ _ voltam _ _ _ író, _ _ _ asszonyom.
7. Aki _ _ _ dolgozik, _ _ _ is egyék!
8. Ügyet _ _ _ vet rá.
9. S van három kerület a városban; bár _ _ _ oly sok még az utca, hogy _ _ _ lehetne tájékozódni köztük, s a postások, taxisoőrök _ _ _ tudnák megjegyezni őket.
10. Aludni _ _ _ tud.
11. Mért _ _ _ fogadnók be, ha tanyája nincsen?
12. Hogy mást _ _ _ említsek, egy negyvenéves, nős férfi nyolc-kilenc évvel hosszabb életre számíthat, mint nőtlen, elvált vagy özvegy társai.
13. _ _ _ merj ide jönni!
14. Senki _ _ _ fogja a korára, hogy _ _ _ tud egy új nyelvet tanulni.
15. Úgy látszik, a költő akkor _ _ _ tagadhatja meg magát, amikor egy szótárt állít össze.
16. _ _ _ volt _ _ _ fürdőszoba, _ _ _ vécé, _ _ _ padló.
17. Ha _ _ _ otthon, akkor itthon vannak.
18. _ _ _ minden álmom vált valóra, talán töredéke.
19. Ha _ _ _ így lenne, leszakadnának az ágai.
20. A fizika (elektromosság) _ _ _ lehet idegen tőle, hiszen hétről hétre fejlődik a technika (szoláriumok, fogyasztógépek, alakformáló gépek stb.).

A tranzitív és az intranszitiv igékről

*Aszerint, hogy az igének lehet-e a mondatban tárgya, megkülönböztetünk
tranzitív igét (amely alanyi és tárgyas ragozású lehet),
intranszitiv igét (amelynek csak alanyi ragozása van).*

Vannak azonban olyan igék, amelyek bizonyos jelentéseikben tranzitívok, máskor pedig intranszitivok. Pl*:

ér (vhova, vmeddig; vmi vkit; vmennyit; vmit; földet; véget, partot, rá- vmire)

kerül (vmennyibe, vhova; vkit, vmit)

kap (vhová, vmihez, vmi után; vmit vkitől)

köszön (vkinek; vmit vkinek)

lenéz (vhonnan, vhova; vkit)

nyer (Ø; vmit)

rendel (az orvos; vmit)

süt (a nap; vmit)

számít (vmire, vminek; ki- vmit)

tart (vmeddig, vhol, vmitől, vhová; vmit, vkit/vmit vminek, vmilyennek, vmit vhol)

tör (ki-, be-, fel-, el-, össze- vmit)

vezet (vmi vhova; vkit, vmit)

(*Ezek szerepeltek az IMB III., IV. kötetében.)

Figyelem! nagyot ugrik, hosszúkat lép, egy kicsit fél stb. **esetében** a nagyot, hosszúkat, egy kicsit **határozó (nem tárgy!)**. Lásd IMB 7. lecke.

Igekötő + intranszitiv ige → tranzitív ige

Vannak esetek, amikor bizonyos igekötők nemcsak a jelentést változtatják meg, hanem az intranszitiv igét tranzitívvá is teszik. Pl.:

átalussza (az éjszakát)

elállja (az utat)

átélte (a háborút)

elbeszélgeti (az időt)

átfutja (az újságot)

elsiet (a dolgot)

átjárja (a testét)

lehalássza (a tavat)

átússza (a folyót)

lejárja (a lábát)

átvitatkozták (az éjszakát)

leüli (a büntetést)

bejárja (a világot)

lekopogja (a szerencsét)

beutazza (Európát)

kialussza (magát)

kijárja (az iskolát)	túléli (a balesetet)
kipihen (magát)	végigalussza (a telet)
megállja (a helyét)	végigfutja (az utat)
megfekszi (a gyomrát)	végigjárja (a várost)
megüli (a lovat)	végigüli (az értekezletet)
rábeszél vkit vmire	

1. *Intranszítív vagy tranzitív ige? Jelölje meg a megfelelő oszlopban a betűt! Olvassa össze a megjelölt betűket!*

IGE	INTRANZITÍV	TRANZITÍV
alakít	Ú	E
csatlakozik	Z	J
rostokol	J	R
emleget	A	Ó
imádkozik	G	B
állít	O	R
értesít	N	A
tartozik	T	D
törődik	U	O
beáztat	P	L
ráz	J	Á
szakosodik	L	A
rávesz	Á	O
leszakad	K	T

2. KAKUKKTOJÁS. Keresse meg azokat a szavakat, amelyek nem illenek a sorba (mindig csak egy)!

tör	gyógyul	lemegy	számít	túlnő
kap	örül	lelép	köszön	túlmege
van	készül	leszáll	ér	túljut
süt	javul	lenéz	tart	túlé
nyer	pusztul	leszokik	tanul	túljár

3. Tegye a helyére!

a férjhez menést, a filmet, a katasztrófát, a levelet, a medencét, a pályát, az országot, a tárgyalást

végigfutja	_____	átfutja	_____
bejárja	_____	túlé	_____
átalussza	_____	elsiet	_____
átússza	_____	végigü	_____

4. A magyarázat alapján válassza ki a megfelelőt a 101-102. lapon levő kifejezések közül!

- lefekeztem este 10-kor és reggelig nem ébredtem fel:.....
- ha te pl. egy megfelelő cipőt keresel a város üzleteiben: .....
- befejeztük a tanulmányainkat: .....
- próbálja meggyőzni a barátját arról, hogy érdemes elutazni: .....
- a tó egyik partjáról átjutottatok a másik partra:.....
- egy nagy teherautó akadályozza a forgalmat:.....
- nagyon fáradt vagyok, ezért most a hétvégén csak alszom és szórakozom: .....
- nagyon jól végzed a munkádat:.....
- vasárnap addig maradunk az ágyban, amíg fel nem ébredünk magunktól: .....

5. Egészítse ki a szöveget tranzitív vagy intranszítív igével, vagy a belőlük képzett főnévvel!

(meg)gyógyul, (meg)gyógyít

Az állatorvos _ _ _ _ _ a kutyámat.

A kutyám néhány nap alatt _ _ _ _ _ .

A kutya _ _ _ _ _ alatt megjött az étvágya is.

A kutyám _ _ _ _ _ a szomszéd állatorvost bízta meg.

készül, készít

Hogyan _ _ _ _ _ ez a leves?

Együtt _ _ _ _ _ a mozaikokat.

Azért nézlek, mert meg akarom tanulni ennek a salátának a _ _ _ _ _ .

A vizsgára való _ _ _ _ _ során többször elmentem könyvtárba is.

(fel)öltözik, (fel)öltöztet

Siess, _ _ _ _ _ már, mindjárt elkészünk!

Kérlek, _ _ _ _ _ a gyereket, addig én rendbe teszem a konyhát.

csökken, csökkent

Hallottátok, hogy jövőre adó _ _ _ _ _ lesz?

A beteg fájdalma fokozatosan _ _ _ _ _ .

A gyógyszerek _ _ _ _ _ a beteg fájdalmát.

A magyar igeidők alakgazdagságának _ _ _ _ _ bőven pótolja a gazdag igeekötőrendszer.

kezdődik, kezd

Miután megismerték a játékszabályokat, döntöttek el, hogy ki _ _ _ _ _ .

Mindenről értesítettek az esküvővel kapcsolatban, csak azt felejtették el megírni, hogy hánykor _ _ _ _ _ .

Jó _ _ _ _ _ után gyenge a folytatás.

Minden _ _ _ _ _ nehéz.

nyílik, nyit

Hova _ _ _ _ _ ez az ajtó?

Ne _ _ _ _ _ be kopogtatás nélkül!

Kiárusításkor már a _ _ _ _ _ előtt sok vásárló áll az áruház előtt.

Az orgona _ _ _ _ _ általában április végére esik.

sül, süt

" _ _ _ _ _ a hús, enyhítse étvágyad!" József Attila: Óda (mellékdal)

_ _ _ _ _ közben nem érek rá beszélgetni veled.

_ _ _ _ _ közben locsolgatni kell a húst sörrel.

Tegnap két tepszi süteményt _ _ _ _ _ .

ÖSSZEFOGLALÓ FELADATOK

1. A birtoklás kifejezése

Ismételje át a birtokos személyragozást!

Nézzen utána, hogy mikor kötelező használni a -nak, -nek ragot a birtokos szerkezetben! (Lásd Kovácsi Mária: Itt magyarul beszélnek II. 18. lecke.)

a) Az aláhúzott szó helyett használjon birtokos névmást és/vagy megfelelően ragozza a szót.!

Pl. Az én autóm kicsi. Éva és Ádám autója nagy.

Éva és Ádám autóján csomagtartó is van.

Az én autóm kicsi, Évái és Ádámé nagy. Az övéken csomagtartó is van.

Igyunk kávét! Az én kávémba nem teszek cukrot. A te kávédba tegyek?

Állandóan új ötleteitek vannak A te ötleteidről már hallottam, de a barátaid ötleteiről jó lenne beszélni.

Éva és Ádám levelei az asztalon vannak. Éva és Ádám levelei tegnap érkeztek.

Éva válaszlevelei gyorsan elkészülnek, Ádám válaszlevelei viszont nagyon lassan születnek meg.

A tanár kiosztja a feladatokat. Kati feladatait nem tudnám megoldani, de István feladataival én is boldogulnék.

Az ő terveik megvalósultak. Mi újság a ti terveitekkel?

Sehol sem találom az uszodabérletemet. A te uszodabérleted megvan?

Nálunk volt Ádám. Itt maradt egy sál. Biztos Ádámé.

A ti fényképeiteket már megnéztük, most megmutatnám a mi fényképeinket.

Elintéztük a mi ügyünket, a ti ügyetek most következnek, az ő ügyükre ma már nem kerülhet sor.

b) Egészítse ki a mondatokat!

Ott van a szomszédunk (fiú) _____. Az a kutya a szomszédunk (fiú)_____.

Ott vannak a szomszédunk (fiú) _____. Azok a kutyák a szomszédunk (fiú) _____.

Arra vagyok kíváncsi, hogy a barátaidnak miért van annyi szabad (idő)_____.

A város (utcák) _____ a felújítás... lassan halad.

Nem jut eszedbe (az) _____ a film... a cím... ?

A barátnőm... szép a ruha... .

A barátaim... nincs probléma... .

A szüleim... nincsenek súlyos anyagi gond... , _____ elég nyugodt élet... van.

Hol vannak a(z én) kulcs... ?

Éva nagyon szereti az (édesanya) _____.

Az ikrek szívesen játszanak az (apa) _____.

Emil... és Róbert... van egy közös lakás... . Nekik van lakás... . Nekik vannak bútor... . A fiúk bútor... nem újak, de kényelmesek. Eredetileg Emil... volt több bútor... . Róbert... volt viszont a tévé.

Itt van két ember. Ők Róbert (szülő) _____. Nekik négy gyerek... van. A(z ő) gyerek... gyakran meglátogatják őket.

c) Válassza ki a megfelelő szót!

1. Hogy Emerenc mennyi időt tölt otthonunkban, éppúgy nem szabályozta megegyezés, mint _____ időpontját.

a) érkezésük

b) érkezései

c) érkezésünk

2. Szeszélyes _____ elképesztő teljesítménnyel párosult.

a) munkaidője

b) munkaidejét

c) munkaideje

3. Volt a munkabírásában és _ _ _ _ _ valami emberen túli.
a) erőben   b) erejükben   c) erejében
4. Persze ebben is _ _ _ _ _ .
a) neki volt igaz   b) neki volt igaza   c) ő volt igaza
5. Mégiscsak vannak _ _ _ _ _ .
a) gyöngéi   b) gyöngék   c) gyöngé
6. Jó nevelést kapjanak, legyen meg _ _ _ _ _ !
a) mindenek   b) mindene   c) mindenük
7. A jó családapa törődik a gyerekeivel, nem szigorú _ _ _ _ _ .
a) hozzá   b) hozzájuk   c) hozzák
8. Gyűjtöttem az itt élő székely szövőasszonyok _ _ _ _ _ ,
a) szerszámot   b) szerszámaikat   c) szerszámát
- és érteni is akartam a _ _ _ _ _ .
d) használatokhoz   e) használataikhoz   f) használatukhoz
9. Ezt a bútort az _ _ _ _ _ együtt, többen faragták.
a) apjukkal   b) apjával   c) apával
- *
10. Vera és István a konyhában beszélget. A kislányuk a szobájában _ _ _ _ _ .
a) játszik   b) játszanak
11. A fiúk labdázna. A labdájuk _ _ _ _ _ a pályáról.
a) kigurult   b) kigurultak
12. Most érkeztek meg az utasok. Az útleveleik a kezükben _ _ _ _ _ ,
a) van   b) vannak
- a csomagjaik még nem _ _ _ _ _ az érkezési csarnokba.
c) került be   d) kerültek be
13. A számítógépünk néha rosszul _ _ _ _ _
a) működik   b) működnek
14. A kutyátok gyakran _ _ _ _ _ éjszaka.
a) ugat   b) ugatnak
15. A várakozásaitok _ _ _ _ _ ?
a) teljesült   b) teljesültek
16. Kati és Zsuzsa barátja _ _ _ _ _ . A barátjuk elnézést _ _ _ _ _ a késői hívásért.
a) telefonált   b) telefonáltak   c) kért   d) kértek
17. Gábor és Attila szülei jó _ _ _ _ _ .
a) barát   b) barátok

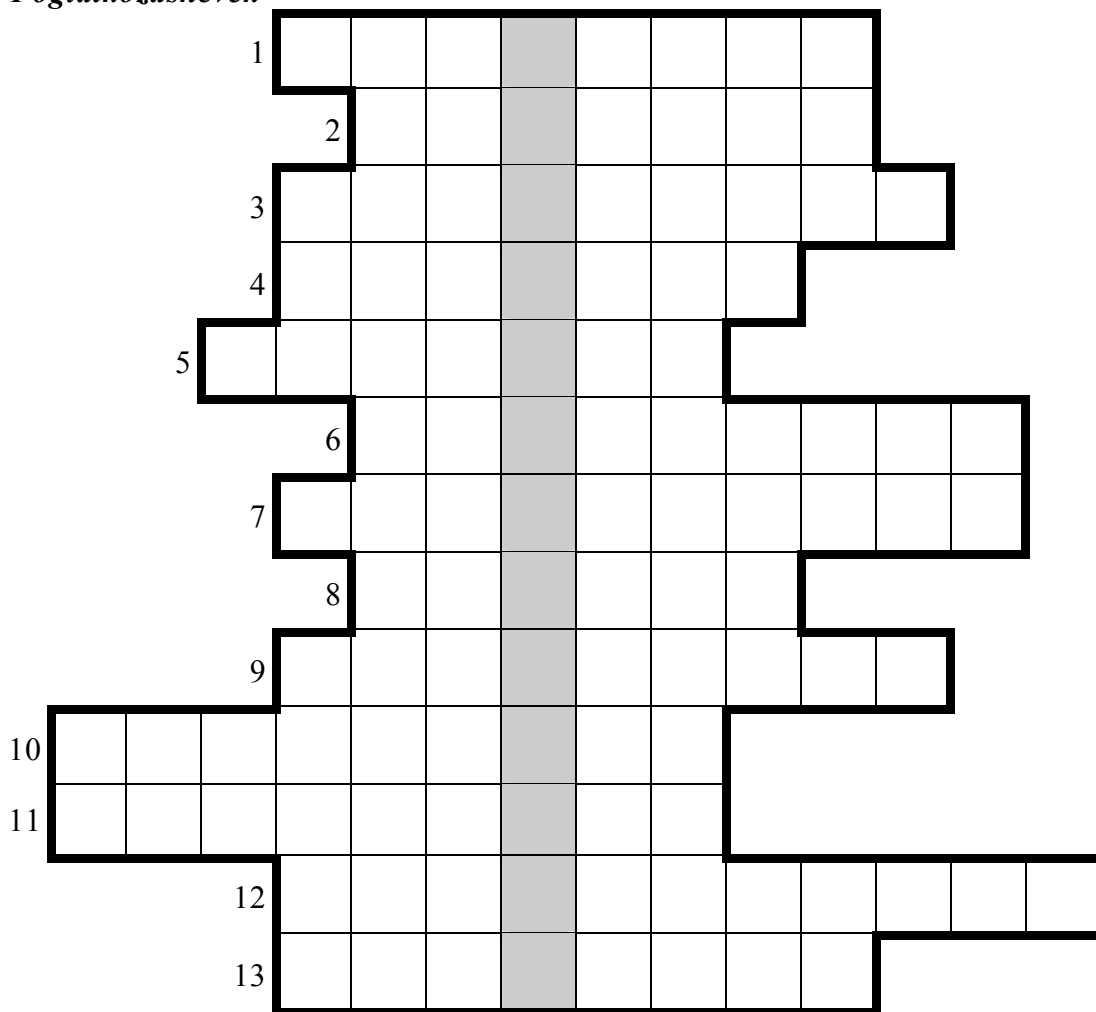
TEGEZÉS

MAGÁZÁS (ÖN, MAGA, ÖNÖK, MAGUK)

1. Szeretnék találkozni veled. ....
2. Ma este felhívhatlak? ....
3. Mikor látogat meg a testvéred? ....
4. Meglátogatnak a barátaid? ....
5. Ne haragudj rá! ....
6. Ki segít neked? ....
7. Elkísérjelek? ....
8. Ezt meg akarom beszélni veled. ....
9. Nem ezt vártam tőled. ....
10. Megengeditek, hogy rágyújtsak? ....
11. Figyeljetek rám! ....
12. Elmentetek a koncertre? ....
13. Nektek mindig sikerül. ....
14. Mi hír van a családotokról? ....
15. Kíváncsi vagyok a véleményetekre. ....
16. Gyere be! ....
17. Igyatok egy pohárral! ....
18. Egészségedre! ....
19. Megvárlak. ....
20. Megkérdezhetem, hogy hány éves vagy? ....
21. Szerinted ez elég lesz? ....
22. Van egy hely melletted? ....
23. Beszélj magadról! ....
24. Hánykor indultok? ....
25. Légy szíves, add ide! ....
26. Kérlek, olvasd el ezt a mondatot! ....
27. Itt írd alá! ....
28. Ne nevessetek! ....
29. Állj meg! ....
30. Kérdezd meg az orvosodat! ....

1. Foglalkozásnevek

1. (Nyomtatással) sokszorosított könyvek, újságok stb. készítését végző szakember. (ÉrtSz.)
2. Betegek szakszerű ellátását végző egészségügyi dolgozó.
3. Finomabb gépalkatrészeket, készülékeket, műszereket készítő iparos, szakmunkás. (ÉrtSz.)
4. Színpadi művek, filmek stb. rendezését végző művész.
5. Bűncselekmény tettesét, körülményeit felderítő rendőr.
6. A kinyomtatott lapokat könyvvé alakító szakember.
7. Fényképek készítésével hivatásszerűen foglalkozó személy. (ÉrtSz.)
8. Kalapálással formált vasalások, (vas)tárgyak készítésével, ill. patkolással foglalkozó iparos. (ÉrtSz.)
9. Vállalatokkal, magánszemélyekkel üzleti kapcsolatot létesítő személy.
10. A szülés levezetésére és az ezzel kapcsolatos teendők ellátására képesített nő. (ÉrtSz.)
11. A belépőjegyeket ellenőrző, kezelő személy (színházban, moziban, múzeumban stb.) (ÉrtSz.)
12. Megrongálódott, szennyezett műalkotások, régiségek helyreállításával foglalkozó szakember.
13. Háztető cseréppel, zsindellyel stb. való beborításával, ill. ennek javításával foglalkozó iparos.

A megjelölt mezőben egy olyan foglalkozást talál, amelyre sok kisfiú vágyott.

2. Foglalkozásnevek

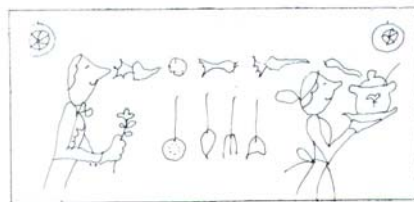
1								S
2								S
3								S
4								S
5								S
6								S
7								S
8								S
9								S
10								S

- 1. Iparos, aki ablakokba, ajtókba, bútorokba üveget tesz.
- 2. Cserépkályhák rakásával, javításával, tisztításával foglalkozó iparos. (ÉrtSz.)
- 3. Az alapozást, a falazást, a fal burkolását, vakolását végző építőipari szakmunkás. (ÉrtSz.)
- 4. Ülőbútorok textilfelületeit készítő iparos.
- 5. Gyümölcs, zöldség árusításával foglalkozó kereskedő.
- 6. Könyvtárban dolgozó szakember.
- 7. A földet saját maga művelő ember; paraszt. (ÉrtSz.)
- 8. Fából bútort, ajtót, ablakot stb. készítő iparos.
- 9. Járműn való szállítást foglalkozásszerűen végző személy. (ÉrtSz.)
- 10. Zárak és egyéb vasból való kisebb eszközök készítésével és javításával foglalkozó iparos, vagy gépalkatrészek készítésével, szerelésével és javításával foglalkozó szakmunkás.

5. Étkezés

Levesek¹

Réber László rajza

Egy kis lisztet meg sót kinn felejtettek a langyos esőn. Vannak ilyen levesek.

Elénk teszik, semmi jóra nem számítva bekanalazzuk, reménykedve a következő fogásban. És vannak jóízű levesek, amelyek érthetővé teszik a szenvedélyes nyilatkozatot: "Én leveses vagyok."

•Egyik ismerősünk 14 éve minden nap, amint hazaér a munkából, kissé ijedt szemrehányással megkérdezi a feleségét: "leves van?" Holott leves tizennégy év óta minden este van. Tanúi vagyunk annak a folyamatnak is, hogy a leves a "korszerűség" jegyében megy ki a divatból. Aki lusta levest főzni, ráfogja, hogy fölösleges. Aki cukros üdítő italokon tartja a gyerekeit, arra hivatkozik, hogy nem eszik meg a levest. Nekünk persze az a véleményünk, hogy egy jó leves ígyünknek is, gyomrunknak is csak jót tehet.

•Vannak bonyolult és egyszerű levesek, vannak szinte fő fogásnak számító masszív levesek – például egy csipetkés fejtettbab-leves, egy kolbászos lencseleves –, és vannak egy-két alapanyagból készülő könnyű levesek, amelyekből két-három dl az étkezés bevezetője.

•Levest főzni semmivel sem könnyebb, mint más ételt, de hát nem is nehéz, ha ilyenkor is gondolunk az ízekre, és arra figyelünk, amit csinálunk. A nyersanyagokkal szabadon bánunk, rögtönzésekre, változtatásokra készen vagyunk.

•Levesfőzéshez legfőbb tanácsaink:

•A liszttel és a zsírral csínján bánjunk. A legfrissebb zöldféle ízét is tönkreteszi a vastag rántás.

•A kert, a piac összes zöldféléjét tekintsük levesalapanyagnak. Nincs előírva, hogy miből lehet, miből nem lehet levest főzni. Az a fontos, hogy jó íze legyen, és hogy minél

többféle zöldséget együnk.

•Kevés olyan leves van, amelyik melegítve is jó. Minél zsemgőbb zöldséget használtunk hozzá, annál kevésbé érdemes előre megfőzni.

•A leves tálalása, terítése nem feltétlenül egy tál, egy merőkanál és "a" levesestányér. Iható, betét nélküli leveseket adhatunk csészében, gyümölcslevest gusztusos kis tálban, fő fogásnak számító "parasztos" leveseket – bab, gulyás, borscs – cseréptányérban.

•Közvetlenül a főzés befejezése után ne tegyük asztalra a levest. Jobb, ha pár percig áll, mert a tűzforró leves nemcsak a gyomornak ártalmas, de ízei sem érvényesülnek.

•Mielőtt levest főznénk, gondoljuk végig, milyen ízjellegű és milyen színű étel következik majd utána. Savanykás levest ne akkor főzzünk, amikor sóskamártást, és piros színű levest ne akkor, ha töltött paprika a következő fogás.

¹ Monspart Éva – Salamon Magda: Főzzünk másképp is, Mezőgazdasági Kiadó, Bp. 1984.

1. Keresse meg a mintának megfelelő minőségű szót!

Pl.: Ha a cukor : édesítőszer — a citrom :

- a) sárga   b) savanyú   c) gyümölcs   d) kerek

Ha

a fagylalt : jeges — a kávé :

- a) fekete   b) édes   c) langyos   d) folyadék

a fa : magas — a tó vize :

- a) alacsony   b) hideg   c) sekély   d) lágy

a leves : jóízű — a mártás :

- a) sűrű   b) langyos   c) savanykás   d) zöld

az üdítőitalt : megissza — a levest :

- a) megkóstolja   b) bekanalazza   c) kortyolja   d) megfőzi

tea : csészében — leves :

- a) cseréptányérban   b) lábosban   c) sütőben   d) hűtőben

a zöltség : zsenge — a gyümölcs :

- a) édes   b) friss   c) vastag   d) gusztusos

2. Magyarázza meg a következő kifejezéseket!

- a) szenvedélyes nyilatkozat .....
- b) szemrehányást tesz vkinek.....
- c) kimegy a divatból.....
- d) vki hivatkozik vmire.....
- e) csínján bánik vmivel.....
- f) „én leveses vagyok” .....
- g) ráfogja, hogy fölösleges.....
- h) semmi jóra nem számítva bekanalazzuk.....

3. Egészítse ki!

Sűríttem a levest...²

Rántás: a magyar konyhát jellemez... . A körülöttünk lévő országokban alig használ..., s most már mi is kezd... elhagy.... Barbár dolog, de bizonyos magyar ételek... illik. Például a paradicsomos káposzta..., kelkáposzta... vagy a szárazbaleves.... Így készít... (én):

² Polcz Alaine: Főzzünk örömmel! (Egészségesen, gyorsan, olcsón) Kalligram Könyvkiadó, Pozsony, 1998.

Kevés zsiradékot melegít..., és lisztet szór... bele állandó kavargatás mellett világos... vagy halványbarna... pirít.... A krumplileves... a világos rántás illik, a köménymagleves... a kimondottan sötét, jól megbarnított rántás, különben ragadós lesz.

A forró rántást hideg víz... enged... fel, a hideget meleg víz..., és állandóan keverget..., mert ha nem, csomós lesz. Ha már simára old..., akkor kever... az ételhez. (...)

A levesbe kevesebb rántást tesz..., főzelékbe többet. Egyes magyaros ételeket úgy készít..., hogy a fokhagymát, vöröshagymát vagy a köménymagot a piruló rántásba kever.... Így jobban érvényesül az íz.... De aztán (te, keverget) _ _ _ _ _ ám! A pirospaprikát viszont mindig az utolsó pillanatban ad... a zsiradék..., mert színe... és íze... nagyon hamar elveszti, viszont a pillanatnyi zsiradék hatására kap... meg a ragyogó színét. Egészen más, mintha főzővízbe (tesz) _ _ _ _ _ . Ez a magyar konyha egyik titka. (...)

Az ételnek a rántással 4–5 percig kell még fő..., hogy nyers ízét elveszít..., de tovább nem, mert akkor meghígul.

4. Feleljen a kérdésekre!

Mi a kedvenc étele?

Mi az, amit ki nem állhat?

Ha tud főzni, kitől tanulta?

Ha nem tud főzni, miért nem?

Meséljen egy emlékezetes reggeliről, ebédről vagy vacsoráról!

"Úgy reggelizz, mint egy király; úgy ebédelj, mint egy polgár; és úgy vacsorázz, mint egy koldus" — mi a véleménye erről a mondásról?

5. a) Gyűjtse össze az ünnepi alkalmakat, amikor nagyon fontos szerepe van az étkezésnek!

b) Állítson össze egy többfogásos ünnepi ebédet!

Réber László rajza

Esterházy Péter³

Hrabal könyve

(részlet)

"Levesben nem vagyok *igazán* jó¹. A leves szerintem türelem plusz alapanyag. Türelmem nincs, piacra utálok járni. Az igazság órája, az a húisleves, ott nem lehet csalni. Egy hagymaleves vagy zellerkrémleves – kézügyesség kérdése². Jó, legyen varázslás. Azt hiszem, én egyszerre vagyok nagyon jó és nagyon rossz háziasszony. Főként szolid nem vagyok.

Viszont húspanban, kiváltképp marhában, tehenhúsban³, s ott is a bélszínnek mondott vesepecsenyében verhetetlen⁴ vagyok. Vagy ha verhető is, annak akkor nincs jelentősége ... Azért a bélszín is kegyelem dolga⁵. (Nem annyira, mint a kocsonya, erről az uramat⁶ lehetne faggatni – amit Maga sohase hitt volna, Bohumil⁷, az uram *tud* kocsonyát csinálni, igazi, durva, jó kocsonyát, nem ám csak valami úri szulcot⁸ ... Azt mondja, megtanulhatatlan, mindent tudni kell, mindent bele kell rakni, aztán *várni* ...)

Életem legjobb bélszínét egy idegennek csináltam. Nem vadidegennek⁹, egy postásnak, egy boldogtalan postásnak. Éppen abban a pillanatban lett boldogtalan, hogy kinyitottam neki az ajtót. Ebben maga nagy profi, Bohumil. Hogy nyílik az ajtó és boldogtalan. Nyilván megfigyelte. Hát én is megfigyeltem ... Egyszer majd főzök magának. Vadasat¹⁰. És nem áttallanék¹¹ knédlt¹² föladni. Knédlt egy csehnek! De hát, édesem, kevesebbre mért vállalkozzam? Ott könyökölnének ketten az urammal a konyhában, csámcsognának, mert tán¹³ mondanom sem kell, csámcsognának, én meg nézném, ahogy esznek. Volna szilva¹⁴ is, ne féljen. Egy szót se szólnának, semmi ocsmány apa-fia irodalmi tekli-mekli¹⁵, csak ennének a zabálás határán, s néha egymásra pillantanának, aztán rám, aztán a knédltre. Persze sert¹⁶ innának, tavaszi fáradtság ellen, mégpedig Gossler'sche Gosse-t. Így képzelem.

A csöngetésre kinyitottam az ajtót, a postás azonnal óbégatni¹⁷ kezdett, szörcsögött, picsogott, hullott a könnye, és mert szégyenében vissza akarta tartani, vékony, éneklő nyöszörgés is jött belőle, mintha egy résen folyt volna ki a hang. Negyven év körül volt, olyan, mint mi most."

Ez tíz éve történt. Anna szerette azt a kis lakást, ott kezdték az életüket, azon a negyvennyolc négyzetméteren, amit mindvégig ötvenkettőnek tartottak, mert ötvenkettőnek vették, csak eladáskor mérték le, s lett negyvennyolc – amiből, hogy egy puha fordulattal éljünk¹⁸, már nem engedtek. Két gyerekkel se bizonyult szűknek, bár ideálisnak se, az író ide-oda menekülgetett dolgozni, könyvtárakba, de főként az éjszakába, mert szeretett otthon lenni és ott dolgozni, úgy szerette, ha mindenki otthon van, és halálosan¹⁹ csöndben,

¹ vki vmihez ért

² a kézügyességtől függ

³ régiesen (marhahús)

⁴ a legjobb

⁵ isteni szerencse

⁶ férjemet

⁷ B. Hrabal: cseh író

⁸ die Sulze (*német*) = kocsonya

⁹ teljesen ismeretlen

¹⁰ zöldses, mustáros mártású húsétel

¹¹ *nép* nem szégyellnék

¹² cseh tézsféle

¹³ talán

¹⁴ szilvapálinka

¹⁵ bizalmas, titkolt kapcsolatot; összejátszás

¹⁶ sört

¹⁷ fájdalmasan kiabálni

¹⁸ használjunk egy kifejezést: nem enged a negyvennyolcból = kitart az elhatározása mellett (utalás 1848-ra)

¹⁹ teljesen

³ Esterházy Péter(1950): Hrabal könyve, Magvető Kiadó, Bp. 1990.

"azt a kis neszezést, ahogy lélegeznek, azt szeretem", nagyszájúskodott, áttette a munkaidejét éjszakára, délben kelt, estig ödöngött²⁰, várva, hogy mindenki elaludjék²¹.

– Szeretsz?

– Hogyne, csak aludjatok már el.

Szerelmes férfi (hermelinnel²²) a hetvenes évek második felében... Azt lehetne hinni, azért nem volt a kicsi lakás szűk, mert jól éltek Annáék, valóban, szinte keserűség nélkül, nagy reményekkel; ha most visszagondolt az asszony erre az időre, látta magukat ott a harmincas év fordulóján, erősek, ez a nyugodt, jó érzés, terveik vannak, rengeteget dolgoznak, minden napnak ragyogása van, sokan járnak hozzájuk, nem "menők"²⁴, hanem barátaik vannak, majdnem minden este jött valaki, félidegenek "ugrottak föl"²⁵, és valahogy mindenki várt mindenkitől valamit, valami jót, hogy az is majd valami jót fog tenni a világban, Anna finomakat főzött, fiatal férfiak és nők hajlongtak a nyári estében. Szinte látták, hogy nekilódult²⁶ az életük, és ujjongás volt bennük.

A lakás tehát otthon volt, s az otthon tágas – úgy szeretjük elgondolni. Hasznos azonban, ha van egy úgynevezett panorámaablak, ha az egyik fal mondhatni üvegből van, így a falak kijelölte doboz végtelenné tágu, kiárad az ég felé, nincs vége, s aki bent ül, az a kozmosz lakója, a lakásban egy egyenrangú társ a hold sarlója és az el nem pakolt könyvkupac. "Azt hiszem, aki akkor hozzánk jött, érezhette ezt a váratlan tágasságot, ezt az esélyt.

Hallom, ahogy dörmög, Bohus²⁷, hogy hát persze hogy sírvafakadt az az árva postás, amikor ebbe a szentélybe belépett, végtelenség, csillagok, szeretet, barátság, jövő, mondjon egy postást, csillagom, akinél erre nem törik el a mécses²⁸...

De az nem ezért rítt²⁹. Nőügy, világos. Átadta a leveleket, hallgatagon szipogott és állt. Leültettem a konyhában. Néhány napja szereztem bélszínt, leraktam hagymás olajba érni. És aztán kerestünk ehhez embereket. Ezeket vártuk.

A postás megint rázendített, most komolyan zokogott, meg is ijedtem, ez a férfizokogás ijesztő tud lenni, emlékszem apámra 56-ban³⁰... Úgy nézett rám, mintha nekem kéne tudnom valamit, illetve nekem kéne adnom feloldozást³¹, mert a postás, mesélte a postás, megcsalta a feleségét, és most boldog, ám a boldogságát a felesége éppen az ő, a postás anyjával szövetkezve el akarja venni, el akarják lopni az ő boldogságát, visszacsenni, és végül is igazuk van, a gyerek az nem játék, ezért boldogtalan, mert jogtalanul boldog, viszont most, evvel a lánnyal érzi, hogy végre-valahára az, akinek lennie kell, olyan, amilyennek gondolja magát, az átutalási betétszámláról³² egy fiatal lány, egy üde lány, aki olvas az ő tekintetéből, ő soha nem ismerte eddig a szerelemnek ezt a játékosságát, hogy ő úgy csinál például, hogy megigazítja a haját, és ezt csak ő veszi észre, az a másik, és hogy nem bírt már hazugságban élni, abban a pokolban, a felesége egyébként egyetemet végzett, ő meg csak postás, de ez sose

²⁰ céltalanul, kedvetlenül ide-oda járkál

²¹ elaludjon (*régies*)

²² utalás Leonardo da Vinci Hölgy hermelinnel c. festményére

²⁴ sikeres emberek

²⁵ váratlanul meglátogatták

²⁶ hirtelen elindult

²⁷ a Bohumil becézése

²⁸ nem sírja el magát, nem kezd el sírni

²⁹ sírt (*népies*)

³⁰ 1956-ban

³¹ az egyház bűnbocsánatot ad

³² a postán azon az osztályon dolgozik

volt konfliktus köztük, igaz, hogy levelező³³ teológiát tanul, és amikor aztán egyszer megköszönte a feleségének, hogy az összehajtogatta az ingeit, akkor az ő felesége, egyébként építőmérnök, nem építész, építő, nem ugyanaz!, azt mondta nevetve, nevetve, mint egy filmben, hogy ha az én férjem megköszöni, hogy én összehajtogatom az ő ingeit, akkor az én férjemnek szeretője van, mire ő azt mondta, igen.

Képzelteri, Bohumil, hogy akkor én már hol jártam! Szépen beért a hús; már éreztem, ahogy kivettem, a hajlásából, a hús mozdulataiból. Nagyon forró olajba tettem és röviden a fedőt is rá, marhahúsnak az sose árt, a dunszt³⁴, maradt még kis savanyított tárkonyom, azt rászórtam, felelőtlenül, ahogy szoktam, felbontottam egy Villányi Burgundit³⁵, arrébb rúgtam a postástáskát és táltam. Nem kérdezett ez az ember semmit, vette a kést meg a villát, úgy kellett rákiáltanom, hogy várjon már meg engemet. Akkor még eszembe jutott az ananász, és tettem mindegyik szeletre egy fél-kört. Bohumil, ez 1979 kora őszén volt, ilyen lágy és véres, omlós és fűszeres bélszín azóta se sikerült...

Megjött a férjem, a maga kollégája, amivel nem akarnám magára hárítani a felelősséget. Akkor már a második üveg bort ittuk, és kivettem szegénykémet a loggiára³⁶, a levegőre, ne sápadjon a sötét konyhában."

Az író próbálta kitalálni, ki az idegen férfi, a táskából jött rá.

– És képzeld – mutatott Anna a postásra –, néha éjszaka csak ült a sötétben, és úgy nézett körül a saját lakásában, mint aki nem oda tartozik. – Az író bólintott, amit megérthetett, megértett. Nem jól érezte magát. Kis szünet után megkérdezte, mi lesz a levelekkel. Milyen levelekkel? A kikézbcsítendőkkkel. Hogy már csak ez az utca van vissza³⁷. Kiment a konyhába, kiszedegette a leveleket – küldeményeket – a hatalmas táskából (életében először nyúlt postástáskába). Anna kint füttyölni kezdte Sonny Boy Little John-ját.

Kicsi John / Kérdi a papát / Apa, lát a Jóisten / A sötétben? / A sötétben nem lát a / Jóisten, / kicsi John, / a sötétben / Apa lát, / Apa lát a sötétben.

Végignézett a romos asztalon³⁸, aggódott a maradék miatt. Annát és a postást, mintha függöny mögött ülnének, úgy látta, az asszony füttyölt, dúdolt, a postás meg a fejét ingatva mormolta a textust³⁹.

Dobálgatta be a levélszekrénybe a lapokat, leveleket, olykor újságot, kikézbcsített. A kis utca felkanyarodott a domb tetejére, szépen, lendületesen, ahogy a körbe, spirálba levágott almahéj. Fönt az író megállt, visszapillantott. A völgyben már kigyúltak a fények. – A sötétben nem lát a Jóisten. Apa lát, Apa lát a sötétben – dörmögte. Az apjára gondolt. A levélkihordásnak nem tulajdonított jelképes értéket, "üzenetet eljuttatni", "kiszolgálni", a jóérzését az okozta, hogy egy munkát befejezett. Hogy amit egyikünk elkezdett, azt egy másik befejezi. Visszaérve Anna már egyedül volt, mosogatott.

³³ az egyetem levelező tagozatán

³⁴ gőz

³⁵ vörösborfajta

³⁶ erkély-fajta

³⁷ van hátra, hiányzik még

³⁸ az étkezés utáni rendetlen asztalon

³⁹ a szöveget

– Kaptam borraivalót is.

– Te a valóságosnál jobb színben akarod föltüntetni magad evvel a postázással...

– Kétségtelen. Viszont látok a sötétben. Darkness, darling...

Más más miatt jókedvük volt. De Anna került az író tekintetét⁴⁰. Amikor megérkeztek a bélszínre csődített vendégek, Anna nevetve a nyakukba omolt.

– Hát... nagyon jó, hogy itt vagytok... Talán így véget ér ez a nap.

Van Budapesten azóta néhány ember, aki a nem-létezőt, az ígéretet, a majdnem bekövetkezőt, a fantasztikus lehetőséget, ami egyszermind átverés⁴¹ és öncsalás és mégis fantasztikus, így hívja: "Anna nászos"⁴² bélszín", és van két ember Budapesten, aki ezen más

⁴⁰ nem nézett a szemébe

⁴¹ hazugság, becsapás

⁴² szójáték: ananászos ill. Anna nász/a/= esküvője

SZÖVEGFELDOLGOZÓ FELADATOK

1. Összekevertük a *menő* és az *üde* szinonimáit. Válogassa szét őket!

	derűs	
	divatos	
	egészséges	
	élénkítő	
	elismert	
	fiatal	
	fiatalos	
	friss	
	hamvas	
	hűvös	
	kapós	
	kurrens	
menő	nagyhírű	üde
	nagynevű	
	népszerű	
	neves	
	pihent	
	sikeres	
	üdítő	
	ügyes	

2. Az előző feladatban levő szinonimákat használja a következő főnevekkel!

menő:	_____ szakember	_____ műsorvezető
	_____ zongoraművész	_____ rendező
	_____ cipő	_____ áru
	_____ tudós	_____ kereskedő
üde:	_____ arc	_____ őszibarack
	_____ menyecske	_____ személyiség
	_____ bőr	_____ szem
	_____ levegő	_____ illat
	_____ szellő	_____ forrásvíz

3. Feleljen a szöveg alapján a kérdésekre!

1. Hány személy meséli el a történetet?
2. Kinek mesél Anna?
3. Mikor történt az elmesélt eset?
4. Milyen lakásban éltek Annáék?
5. Hányan laktak ott?
6. Hol volt a lakásuk?
7. Hány éves volt a házaspár a történet idején?
8. Hány évvel később született az írás?
9. Hova ment vacsora után Anna és a postás?
10. Kik ettek a béli színből?
11. Ki kapott borraivalót és miért?
12. Mikor és hol dolgozott Anna férje?

4. A szöveg alapján

- keresse ki a **sír** ige szinonimáit!
- írja le, milyen nőnek képzeletben Annát!
- gyűjtse össze az **evés** kifejezésére szolgáló szavakat!
- írja le a történetet a postás szemszögéből!

A korszerű multivitaminok⁴

Egy szakszerűen összeállított, ideális étrend elvileg biztosíthatná a szervezet vitamin-, makro- és mikroelem szükségletét. A hétköznapi életben azonban az "ideális" nem létezik. Bárhogyan is törekszünk rá, táplálkozásunkat is többé-kevébé egyoldalúvá teszik a rohanó tempó által diktált kényszermegoldások, a sok gond által elterelt figyelem, a nem megfelelő feltételek – vagy akár az egyéni ízlés. De legtöbbször így együtt.

Sajnos nem szoktunk odafigyelni szervezetünk élettani szükségleteire. Nyáron és ősszel táplálékaink vitaminban gazdagabbak, a nyomelemek előfordulása azonban tájanként is igen változatos és szinte sohasem harmonikus. Így hát még ilyenkor is tanácsos korrigálni a változó mértékű hiányokat, a téli – kora tavaszi vitaminhiányos időszakban pedig valóban elemi fontosságú.

Nem tudom tanácsolni, hogy egy-két összetevőt tartalmazó több készítmény párhuzamos használatával próbáljon valaki "saját receptet" kialakítani. Ma már több olyan korszerű multivitamin-készítmény van forgalomban, amelyeket a szervezet igényei szerint állítottak össze, számos nyomelemet is tartalmaznak. Elsősorban ezek alkalmasak a részleges hiányállapotok megelőzésére.

Most pedig nézzük, hogy kik azok, akiknek feltétlenül javasolt multivitaminok szedése. Számtalan készítmény létezik, amelyik speciálisan az ő szükségleteiket elégítik ki.

Elsőként a gyermekeket említeném, akik minden igyekezetünk ellenére többnyire csak a fogukravalót válogatják ki az ételből, s így képesek még egészségesen

összeállított étrend mellett is egyoldalúan táplálkozni.

Terheseknél a vitamin- és nyomelemhiány a magzat fejlődését károsan befolyásolja, és akár fejlődési rendellenességet is okozhat.

50 év felett mindig gondoljunk arra, hogy mennyire szeretnénk az öregedéssel járó káros élettani folyamatokat minél későbbre halasztani.

Sokan fogyókúráznak, de csak kevesen gondolnak a fogyókúra veszélyeire. A sport, az intenzív testmozgás helyett legtöbbször a teljes koplalást, esetleg az egyoldalú táplálkozást választják. Ez bizonyítottan a különböző hiánybetegségek kialakulásához, a szervezet sejtjeinek következményes sorvadásához vezethet. Multivitamin- és nyomelemkészítmények szedésével ezek az állapotok jórészt elkerülhetők. No meg a fogyókúrázó könnyebben betartja a diétáját, hiszen csak a fehérje-, zsír- és szénhidráthiány miatti éhséget és nem még 20-25 vitamin és ásványi anyag hiánya okozta gyötrelmet kell elszenvednie.

Kérdés, hogy olcsóbbá tehető-e a multivitamin és nyomelemek rendszeres pótlása? Igen.

Érdemes kikérni a gyógyszerész tanácsát is a csábító reklámokon látott készítményekhez hasonló jóval kedvezőbb áron is tudnak ajánlani. Sokat lehet spórolni azzal is, ha nyáron és ősszel, a vitaminokban dúsabb zöldségfélék szezonjában – amikor a nyomelemek és egyes vitaminok beviteléről változatlanul mindennap gondoskodnunk kell – a téli-tavaszi időszekekre javasolt napi tabletta helyett megelégszünk a felével.

⁴ Dr. Magyarné Németh Rozália, Természetgyógyász magazin 1999.3.

Vitamin-teszt

1. *Eszik-e friss gyümölcsöt és zöldségeket?*

- a) naponta
- b) hetente többször
- c) ritkán

2. *Dohányzik?*

- a) soha
- b) naponta legfeljebb 5 cigaretta
- c) naponta több mint 5 cigaretta

3. *Fogyaszt-e alkoholt?*

- a) mindennap
- b) hetente többször
- c) ritkán/soha

4. *Milyen gyakran eszik teljes őrlésű gabonából készült ételeket?*

- a) mindennap
- b) hetente többször
- c) soha

5. *Szed-e antibébi-tablettát?*

- a) igen
- b) nem

6. *Milyen gyakran eszik húst?*

- a) hetente többször
- b) néha
- c) soha

7. *Eszik-e újramelegített ételt?*

- a) soha
- b) néha
- c) majdnem mindennap

8. *Milyen gyakran érzi magát kimerültnek, fáradtnak?*

- a) állandóan
- b) alkalmanként
- c) soha

PONTÉRTÉKEK:

1. a) = 2	2. c) = 0	4. b) = 1	6. b) = 1	8. a) = 0
1. b) = 1	3. a) = 0	4. c) = 0	6. c) = 0	8. b) = 1
1. c) = 0	3. b) = 1	5. a) = 0	7. a) = 2	8. c) = 2
2. a) = 2	3. c) = 2	5. b) = 2	7. b) = 1	
2. b) = 2	4. a) = 2	6. a) = 2	7. c) = 0	

11–16 pont

Gratulálunk! Ön remek állapotban van, semmilyen vitaminban nem szenved hiányt. Továbbra is ügyeljen a kiegyensúlyozott étkezésre, a rendszeres gyümölcs- és zöldségfogyasztásra.

6–10 pont

Bizonyára önnek is feltűntek a vitaminhiány első jelei: fáradtság, a koncentrálókéesség csökkenése, a gyakori fertőzések stb. Ajánljuk, hogy egyen több friss zöldséget és gyümölcsöt. Elsősorban a kész- és félkész ételeket száműzze étrendjéből. Fogyasszon olykor vitaminkészítményeket.

0–5 pont

Ön súlyos vitaminhiányban szenved!
Gondolja meg alaposan, hogyan tudna
étkezési szokásain lépésről lépésre
változtatni. A legfontosabb, hogy a
legnagyobb vitaminpusztítókról, az

alkoholról és a cigarettáról leszokjon.
Egyen friss élelmiszereket, minél több
gyümölcsöt, zöldségfélét, hüvelyeset, teljes
őrlésű gabonát és tejterméket. Feltétlenül
szedjen vitaminkészítményeket!

Vitaminforrások

A-vitamin (béta-karotin): vaj, margarin, narancssárga gyümölcsök, sárgarépa, spenót, brokkoli, leveles zöldségek, máj, csukamájolaj.

B₁-vitamin: hús, máj, gabona, hüvelyesek, burgonya.

B₂- vitamin: tojás, burgonya, gabona, hús, hal, tej, tejtermék.

B₆- vitamin: baromfi- és sertéshús, gabona, burgonya, káposzta, zöldbab, lencse, saláta, banán, gabonacsíra.

B₁₂-vitamin: máj, hús, tej, tojás, savanyú káposzta, hal.

Biotin: máj, vese, tojássárgája, szójabab, mogorófélék, zabpehely, karfiol, csiperkegomba, lencse.

C-vitamin: fekete ribizli, paprika, citrusfélék, zöldfőzelékek, burgonya, csipkebogyó.

D-vitamin: tojássárgája, hal, máj.

E-vitamin: növényi olajok, vaj, margarin, zabpehely, tojás, máj, tej, zöldségek.

Folsav: spenót, káposzta, brokkoli, édesköménymag, gabona, búzacsíra, mogorófélék, máj, tojás, tej, tejtermékek.

K-vitamin: gabona, burgonya, gyümölcs, tojás, hús, tejtermékek, tej, zöldségek.

Niacin: hús, hal, máj, tej, tojás, gabona.

SZÖVEGFELDOLGOZÓ FELADATOK

1. A szöveg alapján feleljen a kérdésekre!

Mik az okai táplálkozásunk egyhangúságának?

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....

Mi jellemző a táplálkozásunkra?

tavasszal: .....

nyáron: .....

ősszel: .....

télen: .....

Kiknek és miért ajánlatos multivitamin-készítményt fogyasztani?

1 .....

2 .....

3 .....

4 .....

2. A kifejezések magyarázatai közül válassza ki az igazit!

ideális étrend

- (a) az elképzelt étkezés
- (b) a legmegfelelőbb étkezés
- (c) a példátlan étkezés

rohanó tempó

- (a) sietség
- (b) a futó sebessége
- (c) támadó ritmus

tanácsos korrigálni

- (a) tanácsot adni
- (b) a tanács szerint javítani
- (c) helyes javítani

elemi fontosságú

- (a) elektromos komolyságú
- (b) alapvetően fontos
- (c) a legkisebb alkotórész szerepű

forgalomban van

- (a) lehet kapni az üzletekben
- (b) mozog
- (c) forog

a betegségek megelőzése

- (a) a betegeknek gyorsabban való haladás
- (b) az egészségesek gyorsasága
- (c) a betegségek kialakulásának a megakadályozása

károsan befolyásolja

- (a) kárt okoz neki
- (b) rosszul hat rá
- (c) rossz irányba folyik

intenzív testmozgás

- (a) érzelmekben való gazdagság
- (b) erős testű, nagydarab
- (c) rendszeres, erős sportolás

teljes koplalás

- (a) null-diéta
- (b) teljesen elveszti a haját
- (c) tilos tejet inni

gyötrelem

- (a) szörnyű szenvedés
- (b) nem erős bántás
- (c) nyelés

csábító reklámok

- (a) szerelemre ingerlő reklámok
- (b) kedvezőnek látszó reklámok
- (c) vonzó reklámok

kedvező ár

- (a) rokonszenves pénzben adott érték
- (b) kedves folyam
- (c) nem túl magas ellenérték

vitaminok bevitele

- (a) vitaminok behordása
- (b) vitaminok fogyasztása
- (c) vitaminok beszerzése

gondoskodnunk kell vmiről

- (a) törődnünk kell vmivel
- (b) szükséges a problémánkról szólni
- (c) tűnődnünk kell vmiről

EGYÉB FELADATOK

1. Párosítsa!

a)

brassói	szelet
bécsi	palacsinta
somlói	kifli
erdélyi	aprópecsenye
szegedi	galuska
hortobágyi	rakottkáposzta
pozsonyi	halászlé

b)

francia-	méz
székely-	ponty
rác-	saláta
orosz-	bifsztek
angol-	káposzta
tatár-	szalonna
török-	krémtorta

c)

túró-	hús
bor-	tojás
korhely	béles
madár	gombóc
rabló	leves
tükör	leves
varga	tej

2. Egészítse ki!

Mikor Noé az özönvíz _____ a bárkára menekült, bort is vitt maga... . Unta maga... erősen az öreg, s unalma... a bor... hatféle állat vér... keverte.

Először oroszlánvér... kevert. Aztán tigrisvért. Ez sem volt elég, kevert _____ még medve-, disznó-, majom- meg galambvért is.

No, de meg is látszik ezek... az állatok... a vére azok... az emberek... , aki... egy pohár... több bort isznak.

Van _____ ember, aki a bor... büszke, _____ az oroszlán.

Olyan is van, aki kegyetlen, _____ a tigris.

Némely ember dülöngél , _____ a medve.

Más ember a sár... fetreng, akár a disznó.

Némelyik minden... nevet, _____ a majom.

De van olyan is, aki olyan szelíd a bor..., akár a galamb.

Benedek Elek (1859–1929) Magyar mese- és mondavilág, Téka, 1989.

3. *Főzzünk együtt!*⁵

FEJTETTBAB-LEVES

- *Hozzávalók:*

30-35 dkg tisztított fejtett bab, 1 fej vöröshagyma, 1 gerezd fokhagyma, 1 db zöldpaprika, 1-2 db paradicsom, 3 db sárgarépa, 1 db fehérrépa, 10-15 dkg füstölt hús vagy húsos szalonna, 1 karalábé, 1 csomó zöldpetrezselyem, 1 szál zeller zöldje, 1-2 babérlevél, 1 kávéskanál olaj, 1 kávéskanál liszt, 1-1 mokkáskanál édes és csípős paprika, só, tejföl, csipetke.

- *Készítése:*

a fejtett babot az egészben hagyott hagymával, fokhagymával, a karikákra vágott sárgarépával, fehérrépával, a zeller zöldjével, a babérlevéllel, a zöldpaprikával, a paradicsommal és a húsfélével feltesszük főni. A teljes puhulás előtt 10-15 perccel berántjuk; a rántás csak ürügy az apróra vágott petrezselyem átforrósításához, amelyre rátesszük a piros paprikát, felöntjük 1-2 dl vízzel, felforraljuk és beletesszük a levesbe, melybe egy tojásból csipetkét szaggatunk. Tejföllel is tálalhatjuk.

RÉGI CSEMEGE

Egy marék darabos diót, 5 dkg darált diót, 3-4 gerezd péppé nyomott fokhagymát és 3-4 evőkanál mézet összekeverünk, és legalább fél napig állni hagyjuk. Furcsán hangzik ez a három anyag együtt, de jóízű, frissítő hatású. (Több évszázaddal ezelőtről ismert falusi gyógyédesség, sokáig eláll.)

4. *Írjon le egy receptet, melyet átadhat egy tanuló társának, aki elkészítheti! Kölcsonösen cserélhetnek recepteket.*

Rippl-Rónai József: Gyümölcsök. 1910

⁵ Lásd az ¹ jegyzetet!

NYELVTAN

1. Határozott tárgy esetén

tárgyas ragozás	mégis alanyi ragozás
1. <i>Tulajdonnév</i> Ismerd meg Budapestet!	<i>Ha köznévi értelemben használjuk:</i> Egy új Petőfit látnak benne.
2. <i>a/az + névszó + t</i> Szeretem a tavaszt. <i>de! mindig határozott tárgyként szerepel a névelőtlen szegényt forma.</i> Nem ismertük meg szegényt.	
3. <i>Birtokos személyragos vagy birtokjeles szó a tárgy</i> A páromat várom. Megismertük Laciét.	<i>Birtokos jelzős szó szerkezet vagy összetétel:</i> Petrezselyem zöldjét vett a piacon.
4. a) Ezt, azt, ugyanazt stb. b) az -ik végű névmások: melyiket? mindegyiket stb. c) (Sok virág van a boltban.) Valamennyit (=mindet) kérem. <i>Ingadozik a nyelvhasználat:</i> Mindnyájunkat meghívták.	Újságot olvasol? Én is azt (=olyat) olvasok. Azt (=olyat, ill. abból) adj! Azt (= olyat) tesz, amit akar. Másikat kérek. Valamennyit (= néhányat) megveszek. Mindnyájunkat meghívtak.

Ha több tárgy van, és határozottság tekintetében különböznek, az ige ragozása a legközelebb álló tárgyhoz igazodik.

A hó maga alá temetett egy autót és négy utasát.
Egy autót és négy utasát maga alá temette a hó.

1. Válassza ki a megfelelő ragozású igét!

Ha lehet kapni metrótérképet, azt is vegyünk/vegyük.
Évának súlyos gondjai vannak. Sajnállok/sajnálom szegényt.
Nem tetszik ez a cipő. Másikat akarok/akarom.
Mást fogsz/fogod csinálni ezután?
Tisztelik/tisztelnek egymást.
Kelkáposztafőzelék lesz ebédre. Péter ki nem állhat/állhatja.
Engem nem befolyásolnak/befolyásolják a reklámok.
Titeket befolyásolnak/befolyásolják?
Melyiket választotok/választjátok?
Mindegyiket szeretnék/szeretném.
Másikat kaptunk/kaptuk.
Mindnyájunkat várnak/várják.
Rengeteg sütemény van. Ha nem is vagy éhes, valamennyit meg tudsz/tudod enni?
Nagyon tetszenek ezek a képek. Ezért valamennyit kiteszek/kiteszem a falra.
Tojássárgáját tett/tette a levesbe.
Azt csinálsz/csinálsz, amit akarsz/akarod.

2. Fejezze be a mondatot!

- 1. A ház lakóit és sok szomszédot.....
- 2. Két vendéget és az étterem három pincérét .....
- 3. A város nevezetességeit és egy kis vendéglőt.....
- 4. Őt is, engem is .....
- 5. Téged és a húgomat .....
- 6. Őket, titeket és minket is .....
- 7. Minket, titeket és őket is.....
- 8. Titeket és a barátomat.....

2. Sajátos szavak

A. főnév

α

„A sírhatnék bennem úgy mászik, mint egy undorító állat.”

Esterházy Péter: A szív segédigéi

alhatnék(om, alhatnékod, alhatnékja, alhatnékunk, alhatnékotok, alhatnékuk)
beszélhetnék(em...)
ehetnék(em...)
futhatnék(om...)
ihatnék(om...)
indulhatnék(om...)
mehetnék(em...)
nevethetnék(em...)
ordíthatnék(om...)
sírhatnék(om)
táncolhatnék(om...)
vitakozhatnék(om...)stb.

(van,volt)
(támad)

Ilyen főnevet általában bizalmas előbeszédben használunk.

β

Nincs merszem belépni. = Nem merek belépni.

A tudtom nélkül nem mehetsz el. = Anélkül, hogy tudnék róla...

Birtokos ragozásuk teljes (merszed, mersze, merszünk, merszetek, merszük)

Bennem van a félsz*. = Félek.

Ez a főnév nem ragozható. (De: benned/benne/bennünk/bennetek/bennük van a félsz.)

χ

vminek/vkinek a(z)	(el)hunyta	jötte	tudta
	fogyta	(le)járta	veszte
	holta	nyugta	volta

δ

napkelte
napnyugta
lapzártá*

*Általában névutóval használjuk.

B. melléknév

α	botcsinálta (költő)	madárlátta (ennivaló)
	ebadta (kölyök)	rozsdamarta (kard)
	egérrágta (szúrágta) (bútor)	széljárta (temető)
	emberlakta (táj)	szélfúttá (haj)
	istenadta (ördögadta) (tehetség)	vízmosta (part)
β	(egy) ültő (helyében)	
χ	nemtörődöm (ember)	

C. határozószó

α	alkalomadtán (telefonál)	
	kutyafuttában (nézi meg)	
	inaszakadtáig (dolgozik)	
	röptében (elkapja)	
	postafordultával (válaszol)	
	hozomra (vásárol)	
	találomra (választ)	
β	ájultából (magához tér)	<i>ragozható</i>
	fektéből (felugrik)	
	futtában (nézte át)	<i>Pl.:</i> jártamban, jártadban, jártában, jártunkban, jártatokban, jártukban
	jártában	
	jártában-keltében	
	(tapasztalta)	
	nevettében	
	siettében	
	tudtára (ad)	
	ültében (elalszik)	
	vesztébe (rohan)	
χ	vkinek/vminek a láttán/láttára	
	vminek a hallatán/hallatára	
δ	lóhalálában	

1. Fejezze ki másképpen a mondatokat!

1. Amikor ezt a zenét hallom, mindig sírhatnék kom támad.

.....

2. Alig tudtuk leplezni a nevethetnékünket.

.....

3. Rémes, a fiaimnak állandóan ehetnékjük van!

.....

4. Látom már, nagyon indulhatnékotok van.

.....

5. Kamasz, azért van mindig vitatkozhatnékja.

.....

6. Ködös, szürke, esős időben mindig alhatnék kom van.

.....

7. Ha elfogja a mehetnék a kiskutyát, azonnal el kell vinni sétálni.

.....

2. Fejezze ki a következő gondolatokat az A. α pontban felsorolt szavakat használva!

A vendégek el akartak indulni.

.....

A vonaton a néni nagyon szívesen beszélt.

.....

Amikor megláttad a rendőrt, szívesen elfutottál volna.

.....

Amikor az orrunk előtt bezárult a metróajtó, legszívesebben ordítottunk volna.

.....

Tegnap este nagyon szívesen mentem volna táncolni.

.....

3. Ragozza végig az A. β pontnál található mondatokat egyes és többes számban!

4. Válassza ki a megfelelő szót!
elhunyta, jöttödre, holta, lejárta, vesztetet, nyugtuk, tudtom, nyugtával, volta

- 1. Egész délután a _____ vártam.
- 2. Csontváryt csak _____ után több évtizeddel kezdték nagyra értékelni.
- 3. Fogadja részvétemet apósa _____ alkalmából!
- 4. Az ügy sürgős _____ miatt hívlak ilyen korán.
- 5. Túl vidám vagy. Talán a _____ érzed?
- 6. A _____ nélkül ne hívj ide vendégeket!
- 7. _____ dicsérd a napot!
- 8. (nekik) Egy pillanatra se volt _____ tőle.
- 9. Ezt a konzervet még a _____ előtt el kellene fogyasztani.

5. Fejezze ki másképpen az A. & pont alatti szavak felhasználásával!

Korán reggeltől estig a szőlőben dolgoztak.
.....
Kérem, amint megkapja a levelet, válaszoljon.
.....
Miután a nyomdába vitték a megszerkesztett lapot, jött a hír, hogy megszületett a döntés.
.....

6. Melyik a megfelelő jelző? A B. & pontban levő mellékneveket használja!

..... dió	..... vasmacska
..... lombok	..... doktor
..... kenyér	..... vidék
..... tisztás	..... zsenialitás
..... gyerek	..... gát

7. Melyik jó?

<u>Lóhalálában</u> rohan orvosért.	Csak <u>kutyafuttában</u> olvastam el a levelet.
a) állatorvosért ment	a) kutyasétáltatás közben
b) nagyon sietve	b) a parkban, miközben a kutya futott
c) lovon ment orvosért	c) felületes gyorsasággal

Találomra rábökött egy névre.

- a) sokáig keresgélve
- b) a véletlenre bízva a dolgot
- c) talán álmában

Egy ültő helyében megevett 20 palacsintát.

- a) anélkül, hogy elmozdult volna
- b) növények között
- c) vmi mást evett meg, nem 20 palacsintát

Alkalomadtán hívjatok fel!

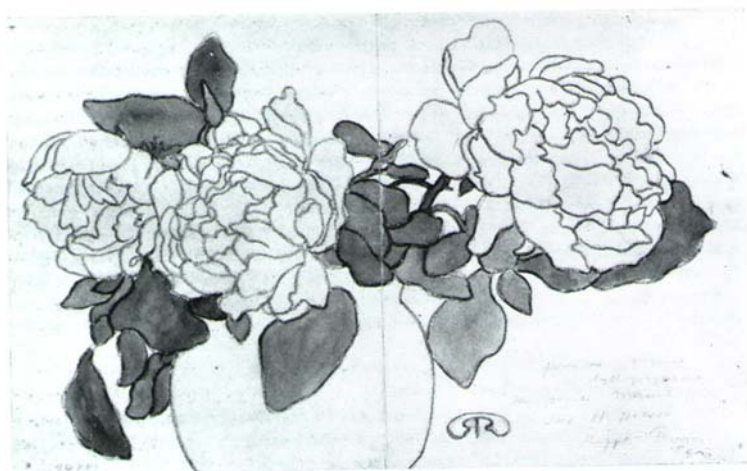
- a) ünnepkor
- b) néha
- c) sohasé

8. Alkosson mondatokat!

Ájultából	gyűjtötte a képeslapokat.
Fektéből	rohan ez az ember, mintha nem törődne a következményekkel.
Hozomra	kell adnunk ezt a hírt akkor is, ha kellemetlen.
Jártában-keltében	dolgozott a mezőn, nem volt segítsége.
Inaszakadtáig	elkapja a legyet.
Röptében	felugrott a csöngetésre.
Tudtára	el tud aludni, olyan fáradt.
Ültében	magához tért a hideg víz hatására.
Vesztébe	vásárolhatsz ebben a boltban, mert régóta ismernek.

9. Egészítse ki a mondatokat a C.β. pontban található határozószókkal!

Budapesten _ _ _ _ _ látogass meg!
_ _ _ _ _ sok érdekes emberrel találkoztak.
_ _ _ _ _ még a könnyünk is kicsordult.
A macska _ _ _ _ _ kapta el a rigót.
_ _ _ _ _ otthon felejtettem az esernyőmet.

Rippl-Rónai József: A párizsi világkiállítás menükártyájának terve. 1900.

ÖSSZEFOGLALÓ FELADATOK

1. Alanyi vagy tárgyas ragozás? (100 pont).

1. Egy kis lisztet meg sót kinn felejt... (ők, *múlt i.*) a langyos esőn.
2. Egyik ismerősünk 14 éve minden nap, amint hazaér... a munkából, kissé ijedt szemrehányással megkérdez... a feleségét: "leves van?"
3. Aki lusta levest főzni, ráfog..., hogy fölösleges.
4. Aki cukros üdítő italokon tart... a gyerekeit, arra hivatkoz..., hogy nem esz... meg a levest.
5. A kert, a piac összes zöldféléjét tekint... (mi) levesalapanyagnak!
6. Az a fontos, hogy jó íze (van) _____ , és hogy minél többféle zöldséget (eszik)_____ .
7. Minél zsengébb zöldséget használ... (mi) hozzá, annál kevésbé érdemes előre megfőzni.
8. Iható, betét nélküli leveseket adhat... (mi) csészében.
9. Közvetlenül a főzés befejezése után ne (mi, tesz)_____ asztalra a levest.
10. Mielőtt levest főz... (mi, *feltételes m.*), gondol... (*felszólító m.*) végig, milyen ízjellegű és milyen színű étel következik... majd utána.
11. Egyszer majd főz... (én) magának. Vadasat.
12. Volna szilva is, ne fél... (ő).
13. Anna szeret... azt a kis lakást, ott kezd... az életüket, azon a negyvennyolc négyzetméteren, amit mindvégig ötvenkettőnek tart....., mert ötvenkettőnek (vesz)_____ , csak eladáskor mér... le, s lett negyvennyolc – amiből, hogy egy puha fordulattal él... (mi, *felszólító m.*) , már nem enged....
14. Ha most visszagondol... az asszony erre az időre, lát... magukat ott a harmincas év fordulóján, erősek, ez a nyugodt, jó érzés, terveik van..., rengeteget dolgoz..., minden napnak ragyogása van, sokan jár... hozzájuk.
15. Valahogy mindenki vár...(*múlt i.*) mindenkitől valamit, valami jót, hogy az is majd valami jót fog... tenni a világban, Anna finomakat főz..., fiatal férfiak és nők hajlong... a nyári estében.
16. Néhány napja szerez... (én) bélszínt, lerak... hagymás olajba érni. És aztán keres... (mi) ehhez embereket. Ezeket vár... (mi).
17. Most, evvel a lánnyal (ő, érez)_____ , hogy végre-valahára az, akinek lennie kell, olyan, amilyennek gondol... magát.
18. Aztán egyszer megköszön... a feleségének, hogy az összehajtogat... az ingeit
19. Az író próbál... kitalálni, ki az idegen férfi.
20. Kis szünet után megkérdez... (ő, *múlt i.*), mi lesz a levelekkel.
21. Emerenc szemmel láthatólag a munkában él... ki magát, szeret... dolgozni, nem tud... mit kezdeni az üres órákkal.
22. Megérdeklőd... (ő, *múlt i.*), óhajt... -e (én), hogy segít... (ő).

23. Nem titkol... (ő), nem kíván... az állandó visszajelzést, ne (dicsérget) _ _ _ _ _ (mi), ő nagyon is tisztában van a teljesítményével.
24. Ha zivatar közeled... , levág... , ami volt a kezében, bejelentés és magyarázat nélkül hazarohan... , és elbúj... az otthonában.
25. Hatra, negyed hétre ér... (én) haza, attól függ, hogy kap... -e (mi) sorompót, mert nincs felüljáró, és rengeteget kell várni, hogy átenged... .
26. Vacsora után olvas... (én), rádiót hallgat... , lefeksz... .
27. Andrea előbb-utóbb megun... ezt az egyhangúságot.
28. Régebben lát... (mi) a *Konvoj*-t, az sokkal jobban tetszett.
29. (van) _ _ _ _ _ egy családi házam, három szoba összkomfort, többet nem akar... !
30. Andrea marad... (*feltételes m.*) az állásában, mert szeret... nagyon, ezért is akar... befejezni az iskolát.
31. A jó családapa törőd... a gyerekeivel, nem szigorú hozzájuk, nem is kényeztet... el őket, és türelmes.
32. Nem úgy gondolkoz..., mint a többiek – vagy ők nem úgy gondolkoz... , mint én.
33. Nyolcból négy gyerekem Etyeken lak... .
34. Szeret... egymással dolgozni, egymásnak segíteni.
35. Ő készít... a fotókat a könyveimhez, ő dokumentál... a nyári alkotótáborainkat.
36. Szövést tanul... a legkisebbik, azzal (vesz) _ _ _ _ _ fel az iparművészetre, de abbahagy... , mert férjhez (megy) _ _ _ _ _ egy francia trubadúrhoz.
37. Ezt a bútort, az apjukkal együtt, többen farag... .
38. Van, amikor váratlanul érkez... ketten-hárman, és szétnéz... , hova vackol... el.
39. Azt akar... (mi) , hogy a gyerekeink úgy nő... fel, mintha a reneszánsz korban él... .
40. Egyik tanítványom programfejlesztő apját (rávesz, mi) _ _ _ _ _ , hogy csinál... (mi) számítógépes szövejtéket.
41. Aztán a fiúk épít... maguknak szobát a padláson.
42. Elég régóta házon belül tanít... (én), a kézműves táborokat is a kertben csinál... (mi).
43. Fölszáll... (ő, *múlt i.*) az ötvenhatos villamosra, amelynek a számozását húsz évvel ezelőtt változ... meg nyolcvanegyesről, egy külföldi politikus miatt.
44. Jó, ha az illet tud... az ember a városáról.
45. Mond... , (észrevesz) _ _ _ _ _ már maguk is, hogy Budapest házai olyanok, akár az öreg csavargó, aki a lábára új cipőt talál... ?

2. Néhány jellegzetes magyar étel receptjét olvashatja itt. Találja ki, mi a nevük?

1. *Hozzávalók:* 30 dkg marha- vagy sertéshús (esetleg vegyesen), 15 dkg leveszöldség, 50 dkg burgonya, hagyma, só, pirospaprika, csövespaprika, köménymag, babérlevél, 2 evőkanál olaj vagy 3 dkg zsír.

Pörköltnek való húst veszünk, és két cm-es kockákra vágjuk. Az apróra vágott hagymát a zsiradékban fedő alatt megpirítjuk, beletesszük a pirospaprikát és hozzáadjuk a húst. Megsózzuk és vízzel felengedjük. Ha a hús puhulni kezd,

megtisztítva és kettéhasítva tesszük bele a leveszöldséget. Amikor a hús majdnem készen van, hozzáadjuk a kockára vágott burgonyát és azzal lassú tűzön puhára főzzük. Nyáron zöldpaprikával, télen száraz csöves paprikával vagy lecsóval, illetve paprika- és paradicsomkrémmel s tetszés szerint köménymaggal meg babérlevéllel ízesítjük.

2. *Hozzávalók:* 4 szelet rostélyos, 6 dkg zsír, 1 kis fej hagyma, 15 dkg vegyes zöldség, 3 dkg liszt, 1 ½ dl tejföl, 1 babérlevél, mustár, só, cukor, zöldpetrezselyem

A rostélyos szeleteket gyöngén kiverjük, sózzuk borsozzuk. A zsiradékon megpirítjuk az apróra vágott hagymát, majd a húsokat rárakjuk, hirtelen átsütjük és kevés vízzel fedő alatt pároljuk. Amikor a hús félig megpuhult, hozzáadjuk a vékony metéltekre vágott vegyes zöldséget, kevés pirospaprikát, babérlevelet. Ha a zöldség egészen megpuhult, hozzáadunk – ha van – ½ dl fehér bort, és a húst zsírjára sütjük. Meghintjük liszttel, elkeverjük és a tejföllel felengedjük. Egy kanál mustárral, csipetnyi cukorral ízesítjük, és ha szükséges, még adunk hozzá vizet. A mártásnak sárga színűnek kell lennie. Tálaláskor megszórjuk apróra vágott zöldpetrezselyemmel.

3. *Hozzávalók:* személyenként ¼ csirke, legész tojás (egy csirkéhez), liszt, zsemlemorzsza, só, sütéshez bőven olaj vagy zsír.

A megtisztított csirkét ½ órára áztassuk hideg vízbe, azután daraboljuk fel 8 részre. A máját és zúzáját dugjuk a szárnycsontok közé. Gyengén sózzuk meg és deszkára téve szikkasszuk a nedvességtől. Egy tojást jól verjünk fel pici sóval, a húsdarabokat lisztbe, tojásba és finom zsemlemorzsába forgassuk meg. Forró, de nem túlhevített, bő zsiradékban süssük az első oldalát fedő alatt, másikat fedő nélkül aranyasárgára. Mérsékelt tűzön, kellő ideig végezzük a sütést, hogy belül se maradjon nyers. A májas szárnya sütésénél vigyázzunk nagyon, mert a máj fröcsköl és égési sebeket okozhat. Ajánlatos a májas szárnyakat egyszerre sütni és a lábast lefedni. Szokták a májat sütés előtt megszurkálni, hogy ne fröcsköljön, de ez nem mindig használ.

A visszamaradt zsírban jó csomó, bokrétába kötött zöldpetrezselymet hirtelen süssünk át, és a tálaláshoz díszítsük. A rántott csirkét petrezselymes újbургonyával, fejes salátával vagy uborkasalátával tálaljuk.

4. *Hozzávalók:* 30 dkg liszt, 2 egész tojás, vagy 25 dkg kész csuszatészta; 30 dkg túró, 2 dl tejföl, 10 dkg szalonna, 2 evőkanál olaj

Jó kemény tésztát gyúrunk a liszttel és a tojással, vékonyra kinyújtjuk. ha már kissé szikkadt, apró levélkéket szaggatunk belőle. Jó bő vízben főzzük ki, amelybe borsónyi zsírt vagy kiskanál olajat teszünk, hogy a tészta ne tapadjon össze. Ha kifőtt, meleg vízzel leöblítjük. Meleg zsiradékba szedjük ki és jól átforrósítjuk. Átmelegített tálra tálaljuk, megszórjuk elmorzsolt túróval, meglocsoljuk gyengén megmelegített tejföllel, majd kockára vágott és üvegesre kiolvasztott szalonnával a tetejét meghintjük, esetleg a szalonna zsírjával zsírozzuk. Legfontosabb a forró tálalás, mert a hideg túró könnyen lehűtheti a tésztát.

5. Középnagyságú uborkát két végét levágjuk, kissé megszurkáljuk vagy behasítjuk, üvegbe helyezzük, langyos, sós vízzel leöntjük. Kaprot, fokhagymát teszünk hozzá. Egy darab pirított kenyeret tüllzacskóba téve a tetejére, a levébe helyezünk, és három napig langyos helyen (napon) tartjuk. Azután a kenyeret kivesszük belőle, és az üveget hideg helyre visszük. Leve is üdítő, egészséges ital, ételek savanyítására is alkalmas.

6. Szolgáltatások

Ottlik Géza¹

A szájsebész

A háború harmadik évétől kezdve a budapesti telefon egyik kedvenc hibája az volt, hogy a hívott szám helyett egy tökéletesen más számot kapcsolt; s ebben azután makacsnak bizonyult, nem úgy, mint egyéb tréfáiban, sajátságos sivításaiban, oktalan „mással beszél”-jelzéseiben vagy abban, hogy két vagy három állomással kötötte össze az embert. Ezt mind türelemmel ki lehetett bőjtölni. De ha lakásomat délután ideges férfihang csöngette fel, s Mucurka kisasszonyt kérte a telefonhoz, akkor hiába magyaráztam meg neki, hogy itt nem a Magyar Fésűipar beszél, s ő hiába csapta le szó nélkül a kagylót, bizonyos lehettem benne, hogy néhány napig sok százan fogják keresni telefonomon a Fésűipart.

Különösen keserves volt felhívni az olyan számokat, mint például a pályaudvarok tudakozó irodája. A menetrend azonban naponként változott. Egy este táviratot hoztak. Rokonom küldte Kassáról, s csak annyi állt benne, hogy az esti gyorsvonattal érkezik. Rá kellett szánnom magam, hogy felhívom a vasutat.

Elszántan tárcsáztam a Keleti Pályaudvar számát. Háromszor nem kapcsolt, negyedszer részvétlen hápogással jelezte a „foglalt” vonalat, de váratlanul ötödszörre csengetni kezdett a készülék.

„Halló” – mondta egy férfihang. Kissé meglepettem a gyors sikeren.

„Halló – mondtam –, mikor érkezik, kérem, a kassai gyors?”

Egyetlen ütemnyi szünet. Azután ezt mondja a hang:

„A kassai? Mindjárt megmondom.”

Hosszabb szünet. Majd így szól:

„Huszonegy óra, vagyis kilenc óra és tíz ... Nem!”

Újabb szünet.

„Munkács–Kassa–Budapest? – kérdi. – Huszonhárom óra huszonöt. Ez az, kérem?”

„Hát maga nem tudja? – kérdeztem.

„Dehogynem tudom. Huszonhárom, azaz tizenegy óra és huszonöt perckor érkezik, mondom.”

„No de bizonyos ez?”

„Halló, halló!”

„Mi tetszik?” – kérdi kelletlenül a hang.

„Nincs tévedés?”

„Nincsen. Tessék már békén hagyni.”

Valami nem tetszett nekem, bosszankodtam.

„Elvégre – mondtam ingerülten – ez a mestersége. Azért vasutas ...”

„Dehogy vagyok én vasutas, kérem. Sztomatológus vagyok.”

„Sztoma...?”

„Igen, kérem – mondta a hang fáradtan. – A telefonom összekapcsolódott a Keleti pályaudvarával. Legkevesebb, ha ötvenszer hívnak fel naponta tévesen. Ha én most azt mondtam volna önnek, hogy téves kapcsolás, akkor legjobb esetben bocsánatot kérünk egymástól, és ön egy perc múlva újra felhív engem. Tehát : tizenegy óra huszonöt perc. Tessék elhinni. Itt van előttem: ma reggel írtam ki magamnak az összes vonatok érkezését és indulását. Mégiscsak így a legegyszerűbb. Noha nem vagyok vasutas, hanem sztomatológus, ami annyit tesz: szájsebész! Jó estét.”

¹ Ottlik Géza (1912–1990): Próza, Magvető, 1980.

Elhültem kissé, azután nevettem, de a vonat csakugyan akkor érkezett. Nemrégiben aztán fogorvosra lett volna szükségem, és eszembe jutott ismeretlen telefonos sztomatológusom. Sajnálni kezdtem, hogy annak idején nem kérdeztem meg a nevét. Valamiért az a makacs gondolatom támadt, hogy nem lehet rossz szájsebész. Egészen kitűnő szájsebész lehet.

SZÖVEGFELDOLGOZÓ FELADATOK

1. Melyik jó?

A tökéletesen odaillő szín keresésé

-nél

-ben

-en

makacs

-nak

-ra

-hoz

bizonyult.

Nemsokára elérkezik a nagy nap. Ezt már

türelem

-nek

-ből

-mel

ki lehet böjtölni.

Rossz volt a vonal, nem értett egy szót sem ezért dühösen

el-

be-

le-

csapta a kagylót.

Mindenképpen beszélnünk kellett, ezért kerestelek

telefon

-ban

-on

-nál

.

Most érkezett egy fax. Kíváncsi vagyok, mi áll

rajta

benne

nála

.

Vonat

-ra

-ba

-tal

érkeztetek?

Nem tudtam

rá-

meg-

fel-

szánni magam, hogy ebben az esőben elinduljak.

Meg-

El-

Rá-

szántan

kereste a labirintusból kivezető utat.

Váratlanul érte, ezért hökkent

el

fel

meg

a gyors sikeren.

Gyakran bosszankodik

	azon	
	arra	
	abba	

, hogy hiába beszéltek meg a teendőket, mégsem úgy történik.

Be

	-be	
Ki	írtam a menetrend	-ben
Le		-ből

 a Füredre menő vonatok indulási idejét.

2. Gyűjtse össze a szövegből a telefonnal kapcsolatos kifejezéseket!

3. Keressen a következő melléknevekhez szinonimákat!

keserves .....

résztvétlen .....

elszánt .....

ingerült .....

4. Olvassa el a szán ige jelentéseit!

szán t ige

1. (választékos): *sajnál vkit, vmít*
Szánja szegényt.
Szánom-bánom bűnömet.
2. vkinek ~ vkit, vmít: *vkinek akarja adni*
Neked szántam a könyvet.
3. vminek ~ vkit, vmít: *eltervezi, hogy mi lesz belőle*
Ádámot orvosnak szánták a szülei, de ő a nyelveket szerette, és végül tolmács lett.
Ezt az épületet színháznak szánják.
4. vkit, vmít ~ vmire: *vmilyen célra fel akarja használni*
A pénzt téli ruhára szánták.
Itt van egy érdekes cikk. Szánj rá néhány percet!
5. vmire (rá)~ja magát: *eltökéli magát vmire, vállal vmít*
Rászánta magát, hogy végére járjon a dolognak.
6. vmiül ~: *vmilyen célra akarja adni*
Segítségül szánta azokat az élelmiszereket.

megszán (kissé választékos)

7. ~ vkit, vmít (irodalmi): *megkönyörül vkin*
Megszánta a bűnöst, mert nem szándékosan követte el a tettét.

8. számalomból megsegít vkit

Megszánta a koldust, mert úgy érezte, tényleg bajban van.

elszánja magát vmire

9. Fontolgatás után elhatározza, hogy megkísérel vmely veszélyes dolgot.

Elszánta magát az ugrásra.

Feleljen a kérdésekre a szán ige valamelyik alakjával, és ne feledkezzen meg a vonzat(ok)ról sem!

1. Adott valamit a koldusnak? Igen, ...
2. Elhatározta, hogy elköltözik a városból? Igen, ...
3. Érdemes ezzel a kérdéssel foglalkoznunk? Igen, ...
4. Ezer Ft-ot adsz erre a célra? Igen, ...
5. Keményen megbüntette az igazgató azt a diákot, aki betörte az ablakot? Nem, ...
.....
6. Kinek akarta adni ezt a könyvet? .....
7. Miért alakítják át ezt a házat? .....
8. Milyen foglalkozást szerettek volna neked a szüleid? .....
9. Mire akarták költeni a pénzt? .....
10. Sajnálod a beteg szomszédodat? Igen, ...

5. Gyűjtse össze a szán ige szócsaládjába tartozó szavakat! Használja az Értelmező Szótárt!

6. Feleljen a kérdésekre!

Szeret telefonálni? Indokolja meg a választ!

Volt-e valamilyen érdekes félrekapcsolása? Ha igen, mesélje el!

Mi a véleménye a mobiltelefonról? Mik az előnyei s a hátrányai?

Az első telefonvonalat Amerikában, Boston és Cambridge között építették ki 1876-ban. Milyen egyéb kapcsolattartási lehetőségek voltak a telefon feltalálása előtt?

El tudja képzelni az életét telefon nélkül? Miért?

Ön szerint milyen irányba fejlődik tovább a telefon?

Az üzenetrögzítőkről sokféle üzenet hallható. Gyűjtsön ilyen bejelentkezéseket!

Írjon Ön is egy bejelentkezést!

Janikovszky Éva²

Nem vagyunk itthon!

Az idősebb hölgyek (régén: öregasszonyok) fülének bizonyára ismerősen cseng az a mondat, amely most írásra ösztökél. Így hangzik: *Hát úgyis otthon tetszik lenni, nem?*

Persze így, a szituációból és a szövegkörnyezetből kiragadva nehezen érthető, hogy hallatán miért bugyborékol bennem az ingerültség a forrpontig, miért van az, hogy szinte válaszolni sem tudok, amikor például Lali, a fusiban dolgozó ezermester (egy hete kergetem) vagy Robi, a tévészerelő (három könyörgést hagytam az üzenetrögzítőjén) végre visszahív, és arra a kérdésemre, hogy mikorra várjam, azt válaszolja, hogy ha lesz egy félórája, felugrik ma este 9-ig, ha nem, akkor holnap reggel 7 és délután 5 között. Hát úgyis otthon tetszik lenni, nem?

Anélkül, hogy az idősebb egyedülálló hölgyek (régiesen: öregasszonyok) felhatalmaztak volna erre, hadd válaszoljam messzehangzóan azt, hogy: Nem! Nem vagyunk egész nap itthon!

Bár kétségtelen, hogy kicsit elpirulunk, mint akit rajtakaptak egy csínytevésen, amikor a huszoneves gázóraleolvasó jóságosan megfedd minket (tegnap is itt jártam már, mamika, nem voltunk itthon!), de a szabad lakáshagyás jogához, míg járni tudunk, ragaszkodunk.

Réber László rajza

A fiatal szerelő, kézbesítő, csomagkihordó, újságos, küldönc szemszögéből ez persze érthetetlen. Mert ugyan mi dolga lehet egy nyugdíjas nénié? Hiszen már nem dolgozik. Ül otthon. Elvan, mint a befőtt. (Szellemes hasonlat, tetszik nekem, bár annyiban sántít, hogy kieszelője, soha nem tett el befőttet, mert különben tudná, hogy az az sem az örökkévalóságnak készül, mert egy idő után összetöpped, megaszalódik, esetleg megpenészedik.)

Nos, hadd kürtöljem világgá (aki hallja, adja át!), hogy az egyedülálló idős hölgyek (nénikék, mamikák) is kimozdulnak néha meleg otthonukból. Előfordul, hogy kedvtelésből (pl. meglátogatják barátnőjüket, kimennek a temetőbe, megnézik az új bevásárlóközpontot), de többnyire kényszerítő szükség folytán: mert hogy enniük kell, noha már nem aktív dolgozók. Ehhez meg kell venniük a kenyeret, a csirkeaprólékot, a krumplit, a hagymát, a parizert, a módosabbaknak a tejterméket is. Mindez piacokon olcsóbban kapható. Néha vesznek egy-két narancsot, almát, banánt, kivit, ugyanott. Mert falánkok ám az idős hölgyek.

Aztán meg orvoshoz, szakrendelőkhöz járnak. Ott lebzselnek órák hosszat a röntgen, a reumatológia, a fogászat, a szemészet, a fül-orr-gége előtti kopott, kényelmetlen padokon. Panaszkodnak, sóhajtoznak, várakoznak. Órákat képesek így eltölteni, és közben persze nincsenek otthon.

² Janikovszky Éva (1926): *Mosolyogni tessék!* c. kötetéből, Móra könyvkiadó 1998.

Aztán ügyintézőnek. Vannak áttekinthető, megszokott személyes ügyeik (cipész, harisnya-szemfelszedő, posta, patika, nagy néha fodrász), ám vannak érthetetlen, félelmetesnek tűnő ügyek, s ha ilyen adódik, akkor segítségre, felvilágosításra szorulnak. (Adóbevallás, bankügyletek, felszólítás az önkormányzattól, rendkívül előnyös befektetési ajánlat megmaradt kárpótlási jegyükre, rendőrségi idézés – persze csak tanúként, de akkor is! – és egyéb szorongásra okot adó tennivalók.)

Az idős hölgyek általában messze laknak mindezen hivataloktól, hatóságoktól, ahol dolguk lenne. És félfogadási idő is van. És néha meg nincs.

Nekiindulni a hosszú útnak fölöslegesen? Dehát ezért van a telefon – mondják ilyenkor gyerekeik – , előbb telefonálni kell.

Igazuk van, teljesen igazuk van, de az idős hölgyeknek már a telefon is olyan, mint maga a hivatal. Lássunk egy példát. Azt szeretnék megkérdezni egy brókercegtől (mi az?), hogy valóban vehetnek-e részvényt a kárpótlási jegyükért. (Igaz, hogy a kárpótlási jegyüket letétbe helyezték annál a másíknál, ahol az a kedves szőke asszonyka azt mondta, hogy bármikor visszakaphatják, ha nem jön be a nagy üzlet, szóval most éppen nincs a kezükbe, de talán jobb volna érte mégis részvényt venni, mert az Ili, aki két éve részvényt vett, most azzal dicsekszik, hogy nemsokára az osztalékból fog vásárolni egy fél malacot.)

Hivatalos helyre telefonálni csak csúcsidőben lehet. Az idős hölgyek megkísérlik. A hívott számon egy nyájas gépi hang üdvözlí a jelentkezőt, majd kéri, hogy billentyűzze be a kívánt mellékállomás számát. (Hogyan kell bebíllentyűzni és mi a szám?) Ha netán nem tudja – folytatja a nyájas hang –, várjon a kezelőre. S már fel is csendül a zene. Koncertet hallgatnak, közben néha az órára pillantanak, telik az idő, hány forint is most egy perc? A nyájas gépi hang további türelmet kér, zúdul a fülükbe a boleró, a szamba, esetleg Vivaldi, Liszt, zsidbad a fülük, az agyuk, Istenem, nem a kaputelefon szólt? Levágják a kagylót, még látják a kapun kiforduló csomagkihordó postást, feltépik az ablakot, utána kiabálnak, de már indul is a kocsi, és az előszobában ott az értesítés az *újbol* megkísérelt kézbesítésről. Most már mehetnek érte, biztosan a Józsiék küldtek disznótoros kóstolót, holnaptól este 8-ig átvehető a postán, fél óra oda, fél óra sorban állás, fél óra vissza cipekedéssel, és mi az, hogy „újbol”?

Na mindegy, ez van.

Most meg szól a telefon, Lali, a szerelő jelentkezik, hogy délután 6 és 7 között jön, talán megcsinálja a leszakadt rolót.

És – csak el ne felejtsük mondani! – felmászik a létrára is, és kicseréli az égőt a fürdőszobában, de hát azt akkor most meg kellene venni, és kólát is, mert Ági unokája azt mondta, hogy ma valamikor estefelé felugrik egy verseskönyvért, mert holnap dolgozatot írnak, és neki nincs meg, és úgyis otthon tetszik lenni, nem?

De igen, te kis Ágica, itthon leszünk, persze, mind a százezren. És ha pontosan jössz, és nem kell az előszobában strázsálni, hogy meghalljuk a kaputelefont, még meg is köszönjük. De sajnos késni fogsz. És Lali is késni fog.

De hát úgyis itthon vagyunk.

SZÖVEGFELDOLGOZÓ FELADATOK

1. Gyűjtse össze a fenti írásból a különböző szakmák képviselőit!

2. A következő szavak első jelentését adjuk meg. Keresse meg a szövegben, és értelmezze az ottani jelentését!

bugyborékol: a forrásban levő víz loccsanásokra emlékeztető hangokat ad.

sántít: egy oldalra erősen elhajolva (pl. mert fáj az egyik lába) jár

kürtöl: egy fúvós hangszeren, a kürtön játszik

zsibbad: kéz v. láb vérkeringési zavar miatt tompán bizsergő érzéssel járó állapotban van

kifordul: úgy fordul, hogy vmiből kiesik

3. Olvassa el a szavak magyarázatait, majd egészítse ki a mondatokat!

fusiban dolgozik = engedély nélkül végzi a munkát

disznótoros kóstoló = disznóvágás után adják az ismerősöknek: kolbász, hurka stb.

cipekedik = nehéz csomagokat visz

roló = redőny. Ablakra vagy ajtóra szerelt felhúzható és leereszthető elzáró vagy elsötétítő berendezés.

égő = villanykörte

Kérlek, engedd le a _____, mert zavar az erős fény.

A szomszédom a kert végében álló műhelyében _____, cipőt javít.

A költözés borzalmas volt, mert rengeteget kellett _____.

A fürdőszobában kiégett az _____. Sajnos nincs itthon tartalék.

Elrontottam a gyomromat, annyit ettem a _____.

Az üzletben korábban lehúzták a _____, ezért nem jutottam már kenyérhez.

4. hadd (hsz) + 1. vagy 3. személyű felszólító módú ige (mindig nyomatékos)

1. Kérés, óhajtás kifejezésére

Hadd menjen ő is!

2. Ráhangya, megengedés kifejezésére

Hadd menjen, ha akar.

3. A cselekvés, történés erősen kíváncs voltának a kifejezésére

Hadd lássa mindenki!

Alakítsa át a mondatokat úgy, hogy használja a hadd szót!

1. Azt szeretném válaszolni messzehangzóan, hogy: Nem!

.....

2. Szívesen világgá kürtölném, hogy az egyedülálló idős hölgyek is kimozdulnak néha meleg otthonukból.

.....

3. Engedd meg a gyerekeknek, hogy elmenjenek biciklizni, hiszen nagyon jó idő van.

.....

4. Szeretnénk megkérdezni, hogy mikor várható az érkezése!

.....

5. Nem félek a jövőtől. Jöhet, aminek jönnie kell.

.....

5. Bizonyos szavakat kicseréltünk a szinonimájával. Olvassa el így a szöveget!

Aztán meg orvoshoz, szakrendelőbe gyakran mennek. Ott töltik az idejüket dologtalanul órák hosszat a röntgen, a reumatológia, a fogászat, a szemészet, a fül-orr-gége előtti színehagyott, kényelmetlen padokon. Keseregnek, sóhajtoznak, várakoznak. Órákat tudnak így eltölteni, és közben persze nincsenek otthon.

Majd ügyintézőnek. Vannak világos, megszokott személyes ügyeik (cipész, harisnya-szemfelszedő, posta, gyógyszertár, nagy néha fodrász), ám vannak érthetetlen, félelmetesnek látszó ügyek, s ha ilyen adódik, akkor segítségre, felvilágosításra van szükségük. (Adóbevallás, bankügyletek, felszólítás a helyhatóságtól, nagyon jó befektetési ajánlat megmaradt kárpótlási jegyükre, rendőrségi berendelés – persze csak tanúként, de akkor is! – és egyéb félelemre okot adó feladatok.)

Az öreg nők általában messze laknak mindezen irodáktól, hatóságoktól, ahol dolguk lenne. És fogadóóra is van. És néha meg nincs.

Nekiindulni a hosszú útnak hiábavalóan? Dehát ezért van a telefon – mondják ekkor gyerekeik – , előbb telefonálni kell.

Írja a szavak, kifejezések mellé a szövegben használt szavakat, kifejezéseket!

gyakran mennek:	helyhatóságtól:.....
dologtalanul töltik az idejüket:.....	nagyon jó: .....
színehagyott:	berendelés:.....
keseregnek:	félelemre:.....
tudnak:	feladatok:.....
majd:	öreg nők:.....
világos:	irodáktól: .....
gyógyszertár:.....	fogadóóra:.....
látszó:	hiábavalóan:.....
van szükségük:	ekkor:.....

TeleBANK Center

Bankügyek soron kívül!

Telefonon is intézheti bankügyeit. Hívja a *-os telefonszámot és válassza a megfelelő menüpontot.

Szolgáltatások:

- 1.** Számlaegyenleg lekérdezése **2.** Telekód megváltoztatása
- 3.** Limitmaradvány lekérdezése **4.** TeleBANK Center
- 5.** Átutalási megbízás (TeleBank-on keresztül ingyenes!)
- 6.** Átutalási megbízás visszavonása **9.** Általános tájékoztató a TeleBank szolgáltatásairól és a Bank termékeiről
- 0.** Kártyaletiltás – bármikor, bárhol, akár külföldről is. (Ha nem emlékszik a kártyaszámra és a Telekódra, hívja a Help Desk *-es vagy 06-40-**-es telefonszámait!)

TeleBANK Center

- Hívja a *-os telefonszámot.
- Helyezze a telefonkészüléket touch tone (dallamkódos) állapotba.
Amennyiben tárcsás készüléket használ, akkor a tone dialer készüléket tegye bekapcsolt állapotban a telefonkagyló mikrofonjára.
- Válassza a 4-es menüpontot, a TeleBANK Center ügyintézői szolgáltatását.
- Adja meg 10 jegyű azonosítóját, 3 jegyű Telekódját és 7 jegyű ellenőrző kódjából a gép által kért 3 számot.
- Ha a szolgáltatás-kód, az azonosító, a Telekód, illetve az ellenőrző kód begépelése közben hiba történt, akkor a gomb benyomásával tudja megszakítani a kódok bevitelét, és újratekesheti a kívánt tranzakciót.

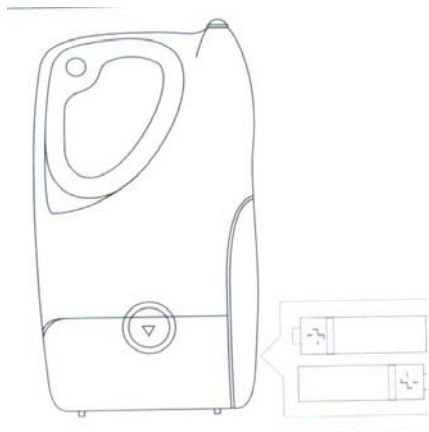
SZÖVEGFELDOLGOZÓ FELADATOK

- 1. *Húzza alá a nem magyar szavakat, kifejezéseket a fenti ismertetőkből!
Fogalmazza meg magyarul!***
- 2. *Jelölje meg a bankszakmában használatos szavakat, kifejezéseket!***
- 3. *Van bankkártyája? Ha igen, írja le részletesen, hogyan kell kivenni pénzt bankautomatából!***

Kezelési útmutató

ELEMEK

- Nyissa ki az elemtartó fedelét és a jelzésnek megfelelően helyezzen be két darab R6, UM3 vagy AA típusú tartóselemet!
- Vegye ki az elemeket, ha kimerültek, vagy ha hosszabb ideig nem szándékozik használni a készüléket.

RÁDIÓVÉTEL

- A **VOL/OFF** gombot az óramutató járásával egyező irányban csavarva kapcsolja be a rádiót!
- A **VOL/OFF** gombbal állítsa be a hangerőt!
- Az egyszemélyes műsorhallgatáshoz csatlakoztasson 3,5 mm-es csatlakozójú fejhallgatót a bemenetbe! A hangszóró ilyenkor nem szól.
- A **BAND** választóval állítsa be a frekvenciasávot: FM/MW (AM).
- A **TUNING** gomb forgatásával hangoljon a kívánt rádióadóra!
  - Ha az FM frekvenciasávot választotta, húzza ki a teleszkóppantennát! Tolja kicsit beljebb, ha az FM-jel túl erős (nagyon közel van egy átjátszóadó).
  - Az MW(AM) frekvenciájú jelek vételéhez a készülékbe be van építve egy antenna. A készüléket elforgatva állítsa be a legjobb vételt!
- Ha a készüléket ki akarja kapcsolni, csavarja addig a **VOL/OFF** gombot az óramutató járásával ellentétes irányba, míg nem hall egy kattantást. Ekkor ki van kapcsolva a készülék.

Általános tudnivalók

ÉSSZEL HASZNÁLJA FEJHALLGATÓT

Biztonságos műsorhallgatás

Ha fejhallgatóval használja a készüléket, soha ne állítsa nagyra a hangerőt! A hallásvizsgálatokkal foglalkozó szakértők véleménye szerint tartós halláskárosodást okozhat az, ha folyamatosan nagy hangerővel hallgatja a készüléket fejhallgatóval.

Biztonságos közlekedés

Gépkocsivezetés közben soha ne használja a fejhallgatót! Közlekedési balesetet okozhat, és több országban tilos is. Ha olyan a fejhallgatója, melyet szabadban is lehet használni, hogy ott is élvezhesse a zenét, akkor is úgy állítsa be a hangerőt, hogy hallja, mi történik Ön körül.

KARBANTARTÁS

- Óvja a készüléket az esőtől, nagy páratartalomtól és olyan erős hőhatástól, amilyen egy melegítőtest közelében vagy a napon parkoló autó belsejében lehet.
- A készülék dobozának tisztításához enyhén megnedvesített szarvasbőrt használjon! Soha ne használjon erős vagy korrodáló hatású anyagot, például oldószert, benzint stb., mivel ezek károsíthatják a készüléket.

KÖRNYEZETVÉDELMI SZEMPONTOK

- 1 A készülék csomagolása főleg csomagolóanyagokat nem tartalmaz. Mindent megtettünk annak érdekében, hogy a csomagolást könnyen szét lehessen választani két egymáshoz nem tartozó anyagra:
  - karton (doboz)
  - polietilén (zacskók, védőlap)Kérjük, hogy a csomagolóanyagokat a helyi előírások figyelembe vételével helyezze a hulladékgyűjtőbe.
- 2 A készülék olyan anyagokból áll, melyek újrahasznosíthatók, ha a szétszerelést egy hozzáértő cég végzi. Kérjük, hogy a kiöregedett készülékeket a helyi előírások figyelembe vételével helyezze a hulladékgyűjtőbe.
- 3 A kimerült elemeket ne tegye a háztartási szemét közé! A helyi előírásoknak megfelelő hulladékgyűjtőbe tegye őket!

Hibakeresés

Ha bármilyen hiba előfordul, mielőtt javítani vinné a készüléket, ellenőrizze az alább felsoroltakat! Ha a felsorolt javaslatok alapján nem tudja megoldani a problémát, akkor forduljon a forgalmazóhoz vagy a szervizhez!

Figyelmeztetés

Semmilyen körülmények között se próbálja önmaga megjavítani a készüléket, mert ebben esetben megszűnik a garancia.

PROBLÉMA

- Ok
- Megoldás

Nincs tápfeszültség

- Az elemek rossz polaritással vannak behelyezve.
- Helyezze be előírászerűen az elemeket!
- Az elemek kimerültek.
- Cserélje ki az elemeket!

Nincs hang (lásd még: Nincs tápfeszültség)

- A hangerő kicsire van beállítva.
- Állítsa nagyobbra a hangerőt!

Erős bűgás vagy zajos vétel

- Az FM antenna nincs teljesen kihúzva.
- Húzza ki teljesen az FM antennát!
- A készülék túl közel van televízióhoz, képmagnóhoz vagy számítógéphez.
- Vigye távolabb a készüléket a televíziótól, képmagnótól vagy számítógéptől!

Rossz a hangminőség / csak az egyik csatorna működik

- A fejhallgató csatlakozója nem lett teljesen bedugva.
- Dugja be teljesen a csatlakozót!

A készülék megfelel az Európai Közösség rádiófrekvenciás zavarra vonatkozó előírásainak. A típuszám a készülék alján, a gyári szám pedig az elemtartóban található.

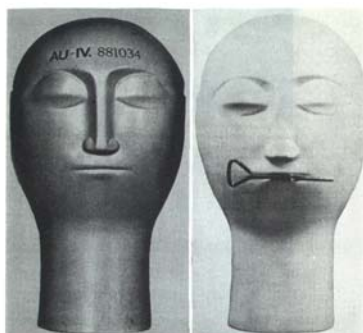
SZÖVEGFELDOLGOZÓ FELADATOK

1. Mely készüléknek a kezelési útmutatóját olvashatja a fentiekben?

2. Készítsen hasonló felépítésű útmutatót

- kenyérpirítóhoz vagy
- vízforralóhoz (kávé- és teafőző) vagy
- az ön által választott készülékhez

3. Helyzetgyakorlat: egy mobiltelefonüzletben vagyunk. Az eladó a vásárló kérdéseire válaszolva elmagyarázza a készülék használatát. Írja le a beszélgetést vagy játssza el tanuló társával!

Kass János: AU IV. 881034

Konzumtársadalom

Mióta létezik kukacjel?

„Keressenek bennünket bátran az interneten is, elektronikus levél-címünk: Nagyon komoly intézmény, kukac, szolgáltató neve, pont hu.” Bizarr, amikor ezt hallja az ember, de még nem sikerült jobbat kitalálni.

Magyarországon kukacnak nevezik azt a jelet, amely az elektronikus levélcímben a címzett nevét és az e-mail szolgáltatást nyújtó céget választja el egymástól. Leírva a kukac – mint tudjuk – a következőképpen fest: @.

A The Wall Street Journal szerint Dél-Afrikában majomfaroknak, Olaszországban csigának, Kínában kisegérnek nevezik az információs korszak hajnalának ezen apró jelét, amely mind több ember napi életében, munkájában bukkan elő. Miért éppen @? Sokak számára rejtély, hogy ez a szimbólum, ami csak az elektronikus posta kapcsán jött divatba, mit is keresett oly régóta fölöslegesen az írógépek, majd a számítógép-klaviatúrák billentyűi között.

Kezdetben volt az „ad”, vagyis a „-hoz, -hez, -höz” jelentésű latin szó. A középkor elején drágán lehetett csak beszerezni a pergament, és a kódexmásolóknak minden négyzetcentiméterrel jól kellett gazdálkodniuk. Sok kicsi sokra megy, a gyakran előforduló szavakat lerövidítették, még az olyan rövid szavacskákat is, mint az „ad”. Így született az @, amit továbbra is 'ad'-ként ejtettek. Állítólag már a nyolcadik században használták ezt a jelet.

Az angol nyelv szerencsésnek mondhatja magát: az „at” szócska hasonló, leginkább „-nál, -nél” jelentéssel bír, illetve – miként temérdek más, nagyon rövid angol szó – egy csomó mindent jelenthet, függően a szöveggörnyezettől. Így jelenti azt is, hogy mennyi az egységára valaminek. „10 dresses , taffeta@13.00”, vagyis „10 tafruha, darabja 13 dollárért”, olvasható egy házhoz szállítással is foglalkozó amerikai konfekciós kereskedő cég 1923-as számla-formanyomtatványán.

E jelentésnek köszönhetően a @ felkerült az írógépekre, és bár idővel ilyen értelmű használata kiment a divatból, a karakter megszokásból ottmaradt, és Csipkerózsika-álomba merült.

A Massachusetts állambeli Cambridge-ben 1971-ben egy ködös, téli estén (ekkor már létezett az internet, vagy legalábbis annak csírája) a Bolt Beranek és Newman számítástechnikai vállalat irodájában egy Rab Tomlinson nevű, 30 éves fiatalember töprengett Model-33 Teletype gépének billentyűi előtt, milyen címet adjon a rendelkezésére álló két darab, fagyasztószelektény méretű (Digital PDP-10 típusú) számítógépnek, ha ezek közt üzenetet akar közvetíteni, és a címen belül világosan el akarja különíteni egymástól a konkrét gépet, illetve helyet, ahol a gép megtalálható.

Ekkor tévedt rá ujja a „Shift,2” billentyűkombinációra, amely a @ karaktert varázsolta a képernyőre. A világtörténelem első olyan felépítésű e-mail címe, amit ma is használnak, így Tomlinsoné volt.

Kárpáti János

Veszprém Megyei Napló,
2000. január 17., 5.1.

1. Kakukktójs. Melyik szó nem illik az oszlopba?

bizarr	előbukkan	édektelen	vminek a kapcsán
furcsa	előtűnik	temérdek	vminek a révén
szokatlan	koppan	töméntelen	vmivel összefüggésben
változatos	megjelenik	rendkívül sok	vmivel kapcsolatban

egy csomó vmi	vminek a része	csodákat művel
nagyobb számú	vminek a csírája	csodál vmit
egy daganat	vminek a kezdeti állapota	átváltoztat vmit
jókora mennyiségű	vminek a születése	varázsol vmit

2. A következő kifejezésekhez írjon magyarázatot, és/vagy alkosson velük mondatot!

- a) vki megszokásból tesz vmit .....
- b) vmi kimegy a divatból .....
- c) az információs korszak hajnala .....
- d) sok kicsi sokra megy.....
- e) Csipkerózsika-álomba merül.....

3. A keres szó jelentéseit olvassa el!

- keres t ① megtalálni igyekszik vmit, ami elveszett
vkin keres vmit: elveszett dolgot követel tőle
- ② találni igyekszik vmit
- ③ igyekszik kitalálni vmit
- ④ tudakozódik vki után, mert találkozni, beszélni akar vele
- ⑤ érdeklődik vmi felől, mert meg szeretné venni
- ⑥ Mit keres vki vhol? a) Miért van ott?
b) Hogy kerül oda?
- ⑦ munkájával rendszeres jövedelemre tesz szert

Melyik jelentésnek felelnek meg a következő mondatok? Írja utánuk a megfelelő számot!

- A. A doktor urat keresem – mondta egy női hang a telefonban.
- B. Befejezve az egyetemet az internet segítségével keresett állást.
- C. Indulás előtt lázasan keresi a szemüvegét.
- D. Megoldást kerestünk arra a problémára, hogy miként tudnánk segíteni nekik.
- E. Mit keres itt ez a gyufa?
- F. Rajtam kereste az óráját, de én tényleg nem tudom, hova tette.
- G. Szerintetek milyen foglalkozásúak keresnek a legjobban?
- H. Mit keresel itt? Azt hittem, már rég elutaztál!
- I. Volt egy szabad délelőttöm, bementem a városba cipőt keresni.
- J. Téged keresnek!
- K. Ürügyet keresett a találkozáshoz.

4. A számítógép elterjedésével sok új fogalom és szó is született. Egy részük átvétel, mások saját alkotások. Az idegen szavakat általában magyar helyesírással írjuk. Tudja, mit jelentenek?

fájl	beszúrás	egér
billentyűzet	karakter	mentés
képernyő	dokumentum	kilépés
nyomtató	megnyitás	súgó
testreszabás	táblázat	kivágás
programok	mappa	másolás
sorkizárás	félkövér	beillesztés
sorköz	dőlt	böngésző
oszlop	aláhúzott	betűtípus

Gyűjtsön Ön is idegen eredetű szavakat, kifejezéseket!

Haszna is lehet a korrupciónak?

Értelmiségi fórum az örök életű jelenségről

Korrupció volt, van és mindaddig lesz is, míg ember és vagyon együtt él a földön – röviden így lehetne egyetlen mondatban összefoglalni annak a hét végén rendezett tanácskozásnak a lényegét, amelyet a Nemzeti Értelmiségi Klub a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem, valamint az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészkarja rendezett Budapesten. Vásárhelyi Mária kutató például azt mondta, egy közvélemény-kérdőíráshoz tapasztalataira hivatkozva, hogy a megkérdezettek egyharmada pozitív előjellel vélekedett a korrupció bizonyos dimenzióiról. A hivatali ügyintézés felgyorsítására gyakorolt áldásos hatása miatt például a megkérdezettek közül sokan kifejezetten hasznosnak tartották.

A berlini székhelyű Transparency International rendszeresen közzéteszi például az országok korrupció-sorrendjét, amelyben Magyarország jó néhány éve a közepesen korrupt kategóriába tartozik. A 85 országra kiterjedő felmérés szerint hazánk a középmezőnyben Mauritiuszal és Tunéziával a 33–35. helyet foglalja el. Az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (EBRD) tavaly húsz kelet-közép-európai ország több mint háromezer vállalatánál végzett vizsgálódást korrupcióügyben, és azt a megállapítást tette, hogy a térség gazdaságában az állami irányítás helyét a megvesztegetés váltotta fel. A megvesztegethető cégek aránya Azerbajdzsánban az EBRD szerint 59,3, Csehországban 23,9, Magyarországon 31,3 százalék. E listák nem voltak ugyan a tanácskozás témái, de – még ha elhisszük is, hogy az EBRD közgazdászai megtalálták azokat az eszközöket, melyekkel egyértelműen számszerűsíteni lehet a korrupció mértékét – több aggályos kérdést vetnek fel.

A konferencián többen is felvetették: miként lehet a korrupcióról anyagot és adatokat gyűjteni. Manchin Róbert (Magyar Gallup Intézet) és Sík Endre szociológus több tudományosnak mondható módszert hozott szóba, de ők is úgy vélekedtek: a korrupció leginkább csak becsülhető. Kránitz Mariann kriminológus, az Országos Kriminológia Intézet munkatársa viszont bemutatott olyan grafikonokat, amelyek egyértelműen jelzik például, hogy a közéleti tisztaság ellen elkövetett és ismertté vált bűncselekmények száma a rendszerváltás első két évében volt a legalacsonyabb, s a nagy történelmi korszakváltás utáni évtizedben sem érték el a hetvenes-nyolcvanas évek számarányait. Mint mondta: 1965 és 1980 között az ismertté vált korrupciós bűncselekmények az összes ismertté vált bűncselekmény alig egy százalékát tették ki, 1981 és 1998 között még egy ezrelékét sem.

Szigethy András

Népszabadság,
2000. február 28. 8. l.

SZÖVEGFELDOLGOZÓ FELADATOK

1. Feleljen a kérdésekre!

Mely intézmények szervezték a konferenciát? .....

Hol rendezték a konferenciát? .....

Mi volt a konferencia témája? .....

Mi volt a közvéleménykutatás eredménye? .....

.....

Mindenki elítélte a korrupciót? .....

Melyik fajtáját tartották elfogadhatónak? .....

Melyik országban működik a Transparency International? .....

Hány országban végeznek felmérést? .....

Hol helyezkedik el Magyarország ezen a listán? .....

Hány nemzetközi felmérésről van szó ebben a cikkben? .....

Mely térségben folytatott vizsgálatot az EBRD? .....

A konferencia elfogadta az EBRD megállapításait? .....

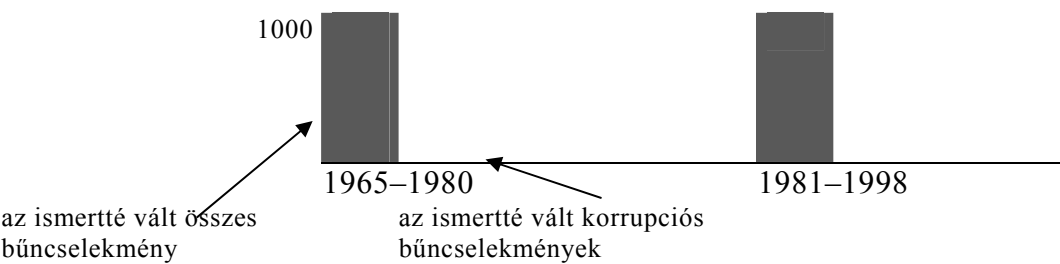
.....

Mi a tudósok véleménye a korrupció vizsgálatáról? .....

.....

Mely időszakban volt magasabb a korrupció? Napjainkban vagy a hetvenes-nyolcvanas években? .....

Rajzolja be a korrupciós bűncselekményeket az alábbi ábrába!

2. Írjon egy újságcikket, melyben összehasonlítja a hazájában és Magyarországon szerzett tapasztalatait a korrupcióról!

3. Mit csinál, hova fordul,

ha parkoló kocsijához visszatérve észreveszi, hogy betörték az ablakát és elvitték a kocsiban levő táskáját? .....

.....

ha a tartózkodási engedélye lejárt?.....

.....

ha süket a telefonja?.....

ha nem tudja, hol lehet parkolójegyet venni? .....

ha másik lakást szeretne bérelni? .....

.....

ha Pécsre akar utazni és a menetrendre kíváncsi?.....

.....

ha az esti tévéprogramokról szeretne többet tudni? .....

.....

ha valamilyen nem túl drága, de ízletesen főző családi vendéglőt keres? .....

.....

ha ellopták a bankkártyáját?.....

.....

ha elromlott a néhány napja vásárolt rádiója? .....

.....

ha egy téli reggelen nem tudja beindítani a kocsiját? .....

.....

ha valami szép ajándékot akar venni a szüleinek? .....

.....

ha az orvosi rendelőben régóta vár? .....

.....

ha a pályaudvaron nem érti, amit a hangosbemondó mond? .....

.....

ha a mozgólépcsőn utazva észreveszi, hogy a mögötte álló ember belenyúl az ön táskájába?

.....

ha szombat este megfájdul a foga? .....

.....

ha becsapódik a lakás ajtaja, mialatt ön a szemetet kiviszi? .....

.....

ha a szomszéd kuttyájának az ugatása önt nagyon zavarja? .....

.....

Mit csinál a barátja/barátnője, ha ..... ?

.....

ha..... ?

.....

NYELVTAN

Gyakoribb rövidítések

FŐKÉNT ÍRÁSBAN HASZNÁLJUK			
adj.	adjunktus	ind.	indulás
áll.	állami	int.	intézet
Bp.	Budapest	kb.	körülbelül
cs.	csomag, csomó (pl.retek)	kiv.	kivéve
db	darab	kk.	kávéskanál
de.	délelőtt	kp.	késpénz
doc.	docens	Kr.e.	Krisztus előtt
du.	délután	Kr.u.	Krisztus után
ea.	előadó/előadás	krt	körút
ek.	evőkanál	l.	lásd
em.	emelet	ltp	lakótelep
eng.	engedély	mh.	megállóhely
érk.	érkezik	min./max.	minimum/maximum
eü.	egészségügy(i)	pl.	például
fogy.ár	fogyasztói ár	prof.	professzor
folyt.köv.	folytatása következik	pu.	pályaudvar
ford.	fordította	r.u.	rövid ujjú
fsz.	földszint	sk.	saját kezűleg
gazd.	gazdasági	stb.	stb.
h.	helyettes	szig.biz.	szigorúan bizalmas
h.u.	hosszú ujjú	társ.tud.	társadalomtudomány
hiv.	hivatal(os)	tart.	tartalom
hsz.	házszám	u.	utca
i.e.	időszámítás előtt	ún.	úgy nevezett
i.u./i.sz.	időszámítás után/szerint	uo.	ugyanott
ig.	igazgató	ü.	üveg
ig.h.	igazgatóhelyettes	vá.	végállomás
ill.	illetve	vö.	vesd össze

Csoportosítsa a rövidítéseket a megadott témakörök szerint!

lakcím	beosztás
ruházat	történelem
utazás	hivatalos/tudományos szöveg
üzlet	időszak

**Alkalmilag bármit lehet rövidíteni, ha az adott szövegben gyakran előfordul.
Pl. a szótárakban, lexikonokban megadják az általuk használt rövidítéseket.
Idézzé fel az 1. leckében levő rövidítéseket!
Keressen maga is ilyen rövidítéseket!**

BESZÉDBEN IS HASZNÁLJUK SZÓKÉNT OLVASVA			
ÁFA	általános forgalmi adó	KEOKH	Külföldiek Ellenőrző Hivatal
AIDS	ejtsd: édsz	Közgáz	Közgazdasági Egyetem
APEH	Adó- és Pénzügyi Ellenőrző Hivatal	MAHART	Magyar Hajózási Részvénytársaság
BEAC	Budapesti Egyetemi Atlétikai Club	MALÉV	Magyar Légiközlekedési Vállalat
ELTE	Eötvös Loránd Tudományegyetem	MATÁV	Magyar Távközlési Vállalat
ENSZ	Egyesült Nemzetek Szervezete	MÁV	Magyar Államvasutak
EU	Európai Unió	MOL	Magyar Olaj(ipari vállalat)
FÁK	Független Államok Közössége	NATO	Észak-Atlanti Szövetség
gyed	gyermekgondozási díj	SOTE	Semmelweis Orvostudományi Egyetem
gyes	gyermekgondozási segély	USA	ejtsd: usa (!)

1. Keressen olyan újságcikket, melyben előfordul a fenti rövidítések közül néhány!
Értelmezze a jelentését!
2. Keressen olyan rövidítéseket, amelyek a fentiekhez hasonló módon keletkeztek!
3. Írja le, hogy az ön nyelvén milyen rövidítésekre van mód! Pl. személyneveket, cégek nevét, pártok nevét stb. rövidítik-e, s ha igen, hogyan?

BESZÉDBEN IS HASZNÁLJUK BETŰZVE		
	kiejtése	feloldása (magyarázata)
BKV	békává	Budapesti Közlekedési Vállalat
BM	béem	Belügyminisztérium
BME	béeme	Budapesti Műszaki Egyetem
BRFK	béerefká	Budapesti Rendőrfőkapitányság
bt.	bété	betéti társaság (vállalkozási forma)
CD (lemez)	cédé	compact disc
EB	ebé	Európa-bajnokság (sport)
FTC	eftécé	Ferencvárosi Torna Club (sportegyesület)
HM	háem	Honvédelmi Minisztérium
HVG	hávégé	Heti Világgazdaság (hetilap)
kft.	káefté	korlátolt felelősségű társaság (vállalkozási forma)
kp.	kápé	késspénz
MNB	emenbé	Magyar Nemzeti Bank
MSZ	emesz	Magyar Szabvány
MTI	emtéi	Magyar Távirati Iroda (hírugynökség)
MTK	emtéká	Magyar Testgyakorlók Köre (sportegyesület)
MTV	emtévé	Magyar Televízió
NSZK	eneszká	Német Szövetségi Köztársaság
OSZK	oeszká	Országos Széchenyi Könyvtár
OTP	otépé	Országos Takarékpénztár
PB gáz	pébé-gáz	propán-bután gáz
rt.	erté	részvénytársaság
TB	tébé	társadalombiztosítás
vb	vébé	világbajnokság (sport)

Válasszon 10 rövidítést, és mondjon velük 1–1 mondatot!

ÖSSZEFOGLALÓ FELADAT

Tegyed a megfelelő helyre a szöveg jobb oldalán található szavakat!

„Euro-tízparancsolat kezdőknek”

Nyugat-Európa történelmének egyik legnagyobb pillanatára _____ : az EU-tagországok többségében nemsokára ugyanazzal a közös pénzzel _____ majd. Tizenegy ország (és később minden bizonnyal még _____) a gyakorlatban is összeköti a sorsát – minden egyes kifli, virágcsokor vagy éppen nagyvállalat megvásárlásakor. A _____ pénzt, az eurót még ott is kevesen ismerik, pedig az alábbi képzeletbeli tízparancsolatot _____ árt majd a valóságban betartani – és az unióba készülőknek is _____	fizetnek készül közös megismerni nem több
1. _____ az eurót! Mivel a közös valutát most már mindenképpen bevezetik, jobb idejében megkedvelni. Egyébként is sok _____ lesz: Nyugat-Európában utazgatva ezentúl nem kell a határátlépéseknél pénzt _____ és az átváltási költséggel a bankokat gazdagítani, az árakat pedig rendkívül egyszerű lesz _____	előnye összehasonlítani szeresd váltani
2. Készülj a nagy _____ ! Jövő januártól az élet Nyugat-Európa tizenegy országában alaposan _____ , és ez az oda látogatókat is érinti. Már most kezdj el _____ , hogy az euro érkezése ne érjen _____ ! Ha nem értesz valamit, elég, ha _____ az újságok euróról szóló cikksorozatait, szerzel egyet a bankok és _____ ingyenprospektusaiból, felhívod az információs telefonvonalak ingyenszámain. Amiatt sem kell _____ , hogy nem sikerül átszámolnod az _____ euróra: nemsokára elkezdik (többnyire ingyen) _____ azokat az apró számológépeket, amelyek egyetlen gombnyomásra bármilyen összeget átkalkulálnak az _____ pénznemre.	aggódnod árakat elolvasod készülnödni megváltozik nagyvállalatok osztogatni pillanatra új váratlanul
3. Türelemesen várd az eurót! 2002. január 1-jéig a közös pénz csupán _____ , a banki műveletekben és a vállalatok közötti kereskedelembe _____ , a papír- és a fémpénzek csak ezután jelennek meg. Nagyjából _____ néznek majd ki mindenütt, ám egy kis részükre minden tagállam olyan _____ rak, amelyet _____ . Lesz öt-, tíz-, húsz-, ötven-, száz-, kétszáz- és ötszázeurós _____ , meg egy-, két-, öt-, tíz-, húsz- és ötven-„filléres”, _____ egy- és kéteurós érme.	akar bankjegy illetve létezik mintát papíron ugyanúgy
4. Figyeld az árakat! A legfeltűnőbb _____ az lesz, hogy bemész az üzletbe, és az árcédulákon új összegeket _____ . Némi könnyítés: 1999 és 2002 _____ az árakat még a nemzeti fizetőeszközben és közös pénzben egyaránt _____ . Jól figyelj: a kereskedők kénytelenek _____ kerekíteni, de nem szabad, hogy ezt a te károdra tegyék! Amikor egy összeget átszámolnak euróra, az első két tizedesjegyet megtartják, _____ így: 2,96. Ha átváltáskor a harmadik tizedesjegy 0 és 4 között van, lefelé, 5 és 9 között pedig felfelé _____	kerekítenek kiírják között látsz lesznek például változás

5. <i>Ne aggódj a fizetésed</i> _____ ! Ne félj, ha Nyugat-Európában keresed a kenyeredet, a fizetésed nem fog kevesebbet _____ (sajnos többet sem) attól, hogy euróban kapod. 1999 és 2002 között még _____ választhatsz, 2002 után már mindenképpen euróban _____ a munkádért. A politikusok _____ kecsegtetnek, hogy a közös pénz kedvez a _____ stabilitásnak és a munkahelyteremtésnek, s a nemzetközi szintén _____ Európa versenyképességét.	azzal érni erősíti fizetnek gazdasági miatt te
6. <i>A bankban légy ésnél!</i> Néhány hónap _____ te döntöd el, hogy nyugat-európai bankszámládat az eddigi pénznemben vagy euróban akarod-e _____. Ha a közös valuta mellett döntesz, a _____ átváltják a vagyonodat euróra. A legtöbb pénzintézet az átváltásért és az egyszerűbb műveletekért nem számol fel pluszköltséget, de például a külföldi _____ esetleg már igen.	átutalásokért bankban múlva vezetni
7. <i>Tiszteld az Európai Központi Bankot!</i> Az euro stabilitására a frankfurti _____ Európai Központi Bank ügyel. A tagállamok kormányaitól független bank Európa, sőt a _____ egyik legbefolyásosabb pénzintézete lesz. Az új intézmény páratlan gazdasági – és így politikai – _____ mutatja, hogy az EU-tagok _____ heveséssel hajba kaptak azon, ki _____ az elnöke. Végül a holland Wim Duisenberg lett, de ő nyolcéves mandátumának _____ önként lemond, és átadja a _____ egy franciának.	felénél hatalmát helyét legyen meglepő székhelyű világ
8. <i>Húzd meg a nadrágszíjat!</i> Ha olyan országban _____ is, amelynek sikerült beverekednie _____ a pénzügyi unió tagságának első körébe, ne _____, hogy most már lazítani _____ a nadrágszíjon! A jelszó továbbra _____ a költségvetési szigor. Aki nem tartja be a szigorú _____, kemény pénzbüntetésre számíthat, hála a németek _____ kitalált stabilitási paktumnak.	által élsz feltételeket hidd is lehet magát
9. <i>Drukkolj a kívül maradóknak!</i> Aki csak _____ bevezetni a közös pénzt, de nem elég jó a gazdasági _____, még nálad is keményebb évek elé néz (például a görögök és a kelet-európaiak). Főleg _____ érdemes drukkolni; a britek, a dánok és a svédek önként mondtak le az euróról, ők meggondolhatják _____, amikor jónak látják. Addig is kívül rekedt EU-tagok _____ létrehozták a Európai Pénzügyi Rendszer B változatát, ügyelve arra, hogy a belépésig ne zsonglörködjenek a _____.	bizonyítványa fizetőeszközeikre 1 magukat nekik számára szeretné
10. <i>Várd ki a _____!</i> Majd meglátod, a pénzügyi unió nem csupán _____ áll, hogy euróval fizetsz a fűszeresnél. A gazdaságpolitikák mind _____ egyeztetése (ha pontosabbak akarunk _____ : összekötése) előbb-utóbb óhatatlanul szorosabb politikai unióhoz is _____ . Az euroországok nemcsak az EU gazdasági, _____ politikai kemény magját is alkotják: a legtöbben _____ igyekeznek annyira, hogy bekerüljenek _____. Ez azért még nem az Európai Egyesült Államok; vélhetően _____ nem is fogunk ott tartani. Úgyhogy dőlj hátra, és térj _____ a második parancsolathoz!	abból ezért hanem közéjük lenni sokáig szorosabb végét vezet vissza

Brüsszel, 1998. augusztus

Pócs Balázs
Népszabadság, 1998. augusztus 27. 6.l.

Megoldások

1. Nyelv, nyelvtanulás

8.lap,4.gyakorlat: jellemzi, abban a tudatban, kimutatható, játékosan, kissé, tekintette, döntőbb, tanulságos, pillanatnyi lelkiállapotunk, kérdést intéz, nem bűvöl el, be kell vallanunk, összeállít, merőben, fölfogjuk vminek, vmi mellett döntött

12.1.2.gy.: kever/i a kártyát, botrányt, vízzel a bort, a kétféle módszert, maltert az építkezéshez; kavarja a szél a port, keveri/kavarja a rántást

12.1.3.gy.: forgatagában, förgeteg, fergeteges, forgatagában, förgeteg

13.1.4.gy.: átfagytam, befagyott, lefagytak, kifagyott, lefagy, megfagy, lefagy, szétfagyott, felfagyott, lefagyott

14.1.5.a.gy.: agyon-, fenn-, ide-, létre-, meg- **b.** tönkremegy, hozzámegy, nekimegy, belemegy, összemegy, félremegy, felmegy, lemegy, felmegy, végigmegy, rámegy, átmegy, belemegy, odamegy, elmegy, hazamegy, keresztülmegy, kimegy, kiment, odamegy, szétmegy, továbbmegy, túlmegy, visszamegy, rámegy, szembemegy, tönkre/szétmegy

15.1.7.gy.a.: megérkeztek, tegnap délután, a vendégek, kocsin **b.:** Ide ne merj jönni!

20.1.2.gy.a: 1d, 2f, 3e, 4a, 5c, 6g, 7b, **b.:** 1f, 2g, 3e, 4a, 5c, 6d, 7b

20.1.3.gy.: c, a, a, b, c, b, a, c, b, a, c, b

22.1.1.gy.: Tudsz így beszélni? Nem. Hát így? Így se. Akkor nem tudunk beszélgetni. Bizony.

23.1.1.gy.:

MÉLY		MAGAS			
ajakkerekítések		ajakkerekítések		ajakréses	
rövid	hosszú	rövid	hosszú	rövid	hosszú
u	ú	ö	ő	i	í
o	ó	ü	ű	e	é
a	á	—	—	—	—

23.1.2.gy.: kemény-kemény(a háztetőn a füst elvezetésére), bál-bal(ellentéte: jobb), öt-öt(szám), kor-kór(betegség), sétálok-sétálók(akik sétálnak), török-török(éles kések)-török(akik törnek), házat-házát(az ő épületét)-házát(az ő szülőföldjét)

24.1.3.gy.: b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, r, s, t, v, z; cs, dz, gy, ly, ny, sz, ty, zs; dzs

24.1.4.gy.: hason-hasson, eset-esett, megy-meggy, tol-toll, játszunk-játsszunk, kel-kell, ál-áll

25.1.6.gy.: ág, angol, anya, arany, cukor, csermely, csók, édes, egyedül, fuvola, gyöngy, hegyfok, hullám, kard, láng, lé, levél, nap, ősz, sir, szív, szűz, tiszta, tó, vér

25.1.7.gy.: Apám megállt egy kert előtt, kivette az utolsó cigarettáját, az üres dobozt pedig kidobta az ablakon. Egy idősebb nő felvette és megkérdezte: – Magának ez nem kell? Nem – válaszolt apám. – Hát nekünk sem – kiáltott az asszony és visszadobta a dobozt az autóból.

25.1.8.gy.: 1.hiba: mondatba, 2. három, 3. csak két hiba van, ezért hibás a jelentése. Igaz.

26.1.9.gy.: hangok,betűk

27.1.10.a.gy.: Nehéz kérdésre nehéz a válasz. Annyit ért hozzá, mint tyúk az ábécéhez. Ajándék lónak ne nézd a fogát. Ég a keze alatt a munka. Egy hajszálon függ az élete. **b.:** Ritkán hazudik, aki igazat mond. Ki szelet vet, vihart arat. Értetek egymás nyelvén. Az ablakon szórja ki a pénzt. A számból vette ki a szót. **c.:** Mindennek megvan a maga ideje. Mi fán terem? Ki korán kel, aranyat lel. Amilyen a mester, olyan a tanítványa. Annyira szegények sose voltak, hogy ne ígértek volna.

28.1.11.gy.: sör-sár-tár-táj-tej, láb-lát-fát-fáj-fej, víz-víg-vég-jég

29.1.13. a.gy.: A magánhangzók és a mássalhangzók aránya kedvező, a mássalhangzók jó része zöngés, azaz zenei elemet is tartalmaz. Eloszlásuk is kedvező. Kettőnél több mássalhangzó torlódása viszonylag ritka, két mássalhangzó azonban eléggé gyakran találkozunk, s így az egy magánhangzó – egy mássalhang-

zó kissé egyhangú sorozata igen kedvezően meg-megtörik. Nyelvünk azon igen kevés számú élő nyelvek közé tartozik, melyekben az időmértékes verselés lehetséges, sőt e verselés a magyarban éppoly tökéletességre emelkedett, mint a görögben vagy a latinban.

b.: forin-tért, dél-után, fel-adat, vas-út, job-bágy, Péte-rék, ugyan-az, húsz-szor

30.1.1.gy.A.: vki bizonygat vmit vmivel; vki, vmi kapaszkodik vmibe; vki eltűnődik vmin; vki küszködik vmivel; vki fél vmitől; vki, vmi tartozik vmik közé; vki, vmi függ vmitől; vmi több vminél; vki hivatkozik vmire; vkinek van tehetsége vmihez

B.gy.: 1. kérdést, jeleseihez; 2. viszonyától, lelkiállapotunktól; 3. játéknak, kérdést, rá; 4. nyelvünkön; 5. rajta; 6. fülünkre; 7. gyönyörűnek, légiesnek, ezt a szót; 8. közé; 9. megkülönböztetésének; 10. egyhangúságát, megkülönböztetésére; 11. kettőnél; 12. szótagjára; 13. képzőanyagán, lehetőségein; 14. értékeit, ócsárlásával; 15. tárgyból, kitűnőt; 16. antitalentumnak; 17. fizikához, kémiahoz, szakára; 18. mentőövként, nyelvbe; 19. regényből, nyelvet; 20. nyelvvel; 21. országába, tolmácsként, nyelvből; 22. kedvvel, játékként; 23. amelyikről; 24. mástól; 25. lustaságra; 26. időre, megtanulásához; 27. szövegekre

32.1.2.gy.: új ház, fiatal ember; rossz ebéd, durva anyag; tompa szín, nyugodt gyerek; tréfás ember, könnyű sérülés; édes paprika, gyenge férfi; vastag fal, kövér nő; zajos utca, hangos beszélgetés; sűrű erdő, gyakori név; alapszó, tanulatlan ember; részeg ember, elfogult vélemény

2. Család

36.lap,2.gyakorlat:lyány, ballag, koldus, szabódik

37.1.3.gy.: 1f, 2h, 3i, 4g, 5e, 6a, 7d, 8b, 9c

37.1.4.gy.: tűzkigyót rajzol: a sötétben egy égő bottal a levegőben rajzol; madárlátta kenyér: az útra elvitt, és onnan hazahozott ennivaló; eltörődött test: nagyon fáradt; porlepett ing: poros; gondzúzó pipa: pihentető; függenek a szaván: nagyon figyelnek arra, amit mond

38.1.5.gy.: fejte meg, lesz, az apjuk, letette, aludni, nyugtassa, gyere közelebb, fogadnánk be, visszajön, kislány, anyjuk, hívja, közelebb, előbb, éhségüket, idősebb, előbbre, éppen

39.1.8.gy.: rajzol, lássa, kapkod, próbálgat

41.1.1.gy.: egyáltalán, szerencsés, nem már, dehogy, mert, magányos, a következő év

42.1.2.gy.: 1l, 2g, 3i, 4c, 5d, 6a, 7j, 8f, 9h, 10b, 11k, 12e

42.1.3.gy.: b, a, c, b, a, c, b, c, a, c, a

43.1.4.gy.:	nagyszüleim:	nagymamám	nagypapám
	szüleim:	anyám	apám
	testvéreim:	húgom	nővérem
	házastársam:	feleségem	őcsém
	gyermekem:	lányom	bátyám
		fiam	
	a gyermekem gyermeke:	unokám	
	a házastársam apja:	apósom	
	a házastársam anyja:	anyósom	
	a házastársam fiútestvére:	sógorom	
	a házastársam lánytestvére:	sógornőm	
	a lányom házastársa:	vejem	
	a fiam házastársa:	menyem	
	az egyik szülöm fiútestvére:	nagybátyám	
	az egyik szülöm lánytestvére:	nagnéném	
	a szüleim testvérének gyermeke:	unokatestvérem	

45.1.1.gy.:	Családi neve:	Herman
	Utóneve:	Ottó
	Születési helye:	Breznóbánya
	Állampolgársága:	magyar
	Apja foglalkozása:	„kamarai chirurgus”: orvos és madarász
	Anyanyelve:	német
	Nyelvismerete:	magyar
	Iskolai végzettsége:	gimnázium
	Szakképzettsége:	lakatos
	Katonai szolgálatának helye és időtartama:	Dalmát tengerpart, 5 év
	Foglalkozása:	természettudós, író, a Madártani Intézet megalapítója
	Munkahelyei:	Kőszegen fényképész, Kolozsváron preparátor, Budapesten a Nemzeti Múzeumban
	Lakhelyei:	Miskolc, Bécs, Kőszeg, Kolozsvár, Budapest
	Művei:	Magyarország pókfaunája, A magyar halászat, A magyar pásztorok nyelvkinése
	Egyéb tevékenysége:	aktív politizálás, Természettudományi Füzetek megalapítója, előadásokat tartott
	Halálának oka:	baleset

51.1.1.gy.: az éji bogár koppan, a denevér csapong, a bagoly rikoltoz, a borsó zörgős héjú, a kapa pendül, az apró nép sikolt, a szegény vándor zörget, a macska dorombol, a szalma zizeg

51.1.2.gy.: suttog, ásít, hüppög, zihál, dünnög, köhög, tüsszent, kortyol, pisszeg, zihál, horkol, dúdol, dörmög, sikít, mormol, szisszen, jajgat

51.1.3.gy.: hahotázik4, kacag5, heherész2, vihog3, nyert6, kuncog1

52.1.4.gy.: harsog, pereg, süvít, peng

52.1.5.gy.: a. zörög, dörög, csörög; b. csobban, koppan, dobban, lobban; c. csattan, kattan, pattan; d. kattog, csattog, pattog; e. csikorog, nyikorog; f. süvít, ásít, sikít

53.1.6.gy.: 3.,4.,5. 1c, 2b, 6c

53.1.7.gy.:tyúk, madár vagy csirke, kacs, liba, varjú, kecske, bárány, kutya, tehén, tyúk

54.1.1.gy.: Battyányi, Császár, Dezsőfi, Egresi, Kosút, Tököli, Zicsi, Tarcsai, Ördög, Bacsányi, Kazinci, Szécsényi

55.1.1.gy.: Kiről fog beszélni? Mi a neve? Mettől meddig élt? Hol tanult? Mikor kezdett dolgozni? Melyik egyetemen tanított? Mit jelent: ELTE? Csak tanított? Volt más tisztsége is? Az apja is fizikus volt? Hogy hívták? Mikor élt? Ő hol tanult? Kivel találkozott? Részt vett a tudományos munkában? Mit csinált a forradalom előtt? Részt vett a kormányban? Részt vett a harcban? Visszatért a kiegyezés után? Még miről híres?

56.1.2.gy.: c, b, a, d, d, b

3. Lakóhely

58.lap,1.gyakorlat: 4, 11, 2, 7, 5, 1, 6, 12, 3, 8, 10, 9

58.1.3.gy.: visszamegy, visszaköltözik; észrevesz, meglát; megért, nyugtáz; eltesz, félretesz; kontrollál, felülvizsgál, cserélget, variál

60.1.1.gy.:	UTCA (12)	HÁZ (6)	LAKÁS (2)
	a sarkon	-tömbök	porrongy
	árnyékos betonoszlop	egy cé	sarokablak
	drótváz	rom	
	járda	tégla	
	megálló	vakol vmit	
	parkol	vakolat	

60.1.2.gy.: piros: alma, alsó, pont, ceruza, festék, kréta, lámpa, paprika, pipacs, zokni, tojás, toll, –fehér–zöld; vörös: bor, haj, hagyma, szakáll, szőnyeg, zászló, -kereszt, posztó; az arc a. vörös, b. piros; a szem: a. vörös, b. piros; a fül: a. piros, b. vörös; az orr: a. piros, b. vörös

- 61.1.3.gy.:** elkékül, kéklík, megkékül; szürkül, megszürkül, elszürkült; sötétedik, elsötétedett, besötétítjük, besötétedett, besötétítik, elsötétült; tarkállik, tarkítja; kifakult, kifakítja, megfakulnak
- 63.1.1.gy.:** Nem színominák: lesütött szemmel jár, tarkít, átlagos, tudott; csavargó, makulátlan, rongyos, vigasztalan; korai, sarki; csúcs, haláli, remek; ideig-óráig, közben, mostanában, nemigen; hajnalodik, kelkáposztát vásárolna, tartozik; belevág, bevág, bever, vizet ereszt
- 63.1.2.gy.:** 1d, 2a, 3i, 4b, 5k, 6e, 7g, 8h, 9c, 10f, 11l, 12j
- 64.1.3.gy.:** 1; 3,1; 1, 2; 2
- 67.1.1.gy.a.:** azonos foglalkozást űző emberek, csintalan képzelet, hajdani élet, írói jubileum, jámbor városatyák, közgyűlési jegyzőkönyv, lehangulatossabb tér, maradandó emlék, szeszélyes sorrend; **b.** közgyűlési előterjesztés/határozat, jámbor óhaj/tehén, szeszélyes április/időjárás, csintalan kölyök/viselkedés
- 67.1.2.a.:** felépítenek, behálóz, őszintén beszél, átad egy levelet, jól akar teljesíteni, véletlenül kinyit vmit, véletlenül rámutattak, lelkesít, szimpatizál; **b.:** Igen, ráböktek egy névre. Igen, rokonszenvezem vele. Ellenkezőleg, két hónap alatt fölhúzták a házat. Igen, én kézbesítettem. Nem, az érzéseiről is vallott. Igen, ki akart tenni magáért. Nem, egy központi térből indulva pókhálószerűen szövi át a várost. Dehogy, nagyon is buzdítottak. Dehogy, fölütöttem a könyvet.
- 70.1.2.gy.:** 1. kényelmes mellékhelyiségekkel, meleg vízzel ellátott, központi fűtésű lakás; 2. emeletes; 3. folyosók; 4. konyha, mosókonyha, vasalószoba; 5. fürdőszoba, vécé; 6. nagyon kicsi; 7. erkélyszerűen épített, nyitott folyosó; 8. működés, tevékenység, szerep; 9. a lakás építésének a minősége; 10. a kellenél bővebben, nem takarékosan használ vmit.
- 70.1.3.gy.:** 1. reprezentatív ház; 2. komfort nélküli; 3. belváros; 4. többszintes/emeletes; 5. korlátlan
- 71.1.5.gy.a.:** a tyúk ólban, a ló istállóban, a juh akolban, a kacska ólban, a disznó ólban, a tehén istállóban, a kecske ólban, a kutya ólban; **b.** 1d, 2c, 3a, 4b, 5f, 6e
- 74.1.1.gy.:** Tükörsima Ø tengeren áll a hajó, mi pedig a fedélzetről figyeljük azt a sötét csikot, amely az Isztriai-félsziget irányából közeleg felénk. Sem a hegyek mögül lezúduló bőra, sem a keleties jugo nem jöhet arról, csak a csendben meginduló parti Ø szél borzolja az Adria hullámain. Az arcomon érzem a szél hűvös Ø érintését, s mikor megzizzennek a fedélzetre eresztett Ø vitorlák, szinte automatikusan tesszük, amit kell. Elöl az árbocnál Ø Józsi Ø kezében surran a felhúzókötel, magam pedig a kormánynál lassan a távoli part felé fordítom a Szent Jupát Ø orrát. Arrafelé, amerre Ø Opatija Ø kikötőjét sejtjük. Figyeljük, mikor bukkan fel a párából a szárazföld, de azt Ø hiszem, egyikünk Ø szeme sem azt látja most, amit néz. Ø két évvel ezelőtt is a fedélzetről szemléltük a Rijekai-öböl tengeri Ø táját, a távolodó partot. A föld körüli út Ø első mérföldjeit tettük meg akkor, az önbizalom és a szorongás Ø vegyes érzésével gondolva az előttünk álló Ø útra. Hetvenzer Ø kilométer. Felfoghatatlan távolság volt ez Ø akkor számunkra, s a felkészülés éveiben bármily sokszor néztük is át a térképeken minden mérföldjét. Ø tengereken és Ø óceánokon keresztül jelöltük ki ezeket a mérföldeket, s a világot körülölelő Ø útvonal megtervezése éppoly Ø izgalmas feladat volt, mint azoknak a pillanatoknak az elképzelése, amikor a kis hajó Ø fedélzetéről először lépünk majd Ø Afrika, Ø Ausztrália és Ø Dél-Amerika földjére
- ...
- 74.1.2.gy.a.:** – Ott jön egy gyerek. ismeretlen , – Ott jön a gyerek. a mi gyerekünk; **b.** Egy asszony lett az üzlet vezetője. Egy nő vezeti az üzletet. Asszony lett az üzlet vezetője. Férfihez ment az üzlet vezetője.
- 75.1.3.gy.:**
Egyszer	<u>egy</u> az 0	ember és	<u>a</u> 0	fia elindultak	<u>a</u> 0	vásárba. Vezettek	<u>a</u> 0	szamarat, hogy
eladják.		Nagy meleg volt, nagy	<u>egy</u> a 0	hőség,	<u>egy</u> a 0	gyermek alig tudott menni. Ahogy mennek,		
megpillantanak	<u>egy</u> a 0	földön	<u>egy</u> a 0	krajcárt. Azt mondja	<u>egy</u> az 0	édesapa:		
Egy			<u>egy</u> a 0	krajcár, gyorsan vedd fel!				
– Az		fiam, ehol van	<u>egy</u> a 0					
Egy							<u>egy</u> a 0	krajcárért ilyen
<u>A</u> 0		fiú nem akarta felvenni, azt mondta, hogy neki nem kell, ő nem hajol le	<u>egy</u> a 0		<u>Egy</u> a 0	fiú felült	<u>egy</u> a 0	szamár hátára,
melegben. Az édesapja felvette	<u>egy</u> a 0		<u>egy</u> a 0	krajcárt, és mentek tovább.	<u>Egy</u> a 0		<u>egy</u> a 0	
fáradt volt. Ahogy mennek, szembejön	<u>egy</u> az 0		<u>egy</u> a 0	asszony	<u>egy</u> a 0	kosár cseresznyével. Azt kérdi tőle	<u>egy</u> az 0	
ember:		– Hogy adja	<u>egy</u> a 0	cseresznyét?	<u>Egy</u> A 0	kiló	<u>egy</u> a 0	krajcár.
Na, mindjárt vett is	<u>egy</u> az 0	ember	<u>egy</u> a 0	kiló cseresznyét,	<u>egy</u> az 0	asszony kitöltötte	<u>egy</u> a 0	
zacskóba, és mentek tovább.	<u>Egy</u> a 0		<u>egy</u> a 0	gyermek szeretett volna	<u>egy</u> a 0	cseresznyéből enni, de	<u>egy</u> az 0	

apja nem adott neki, nem is nézett	egy a 0	fiára. Közben ledobott	egy a 0	földre	egy a 0	szem cseresznyét.
Ahogy visszapillantott, látta, hogy	egy a 0	fiú leszállt	egy a 0	számárról, felvette	egy a 0	cseresznyét, és
befalta. Megint ledobott	egy a 0	szem cseresznyét,	egy a 0	fia azt is fölvette. Úgyhogy	egy a 0	kiló
cseresznyét	egy a 0	szemenként	egy a 0	földre ejtette, és	egy a 0	fiú mindannyiszor lehajolt, és felvette.
Annyiszor, ahány	egy a 0	szem cseresznye volt	egy a 0	kilóban. Akkor azt mondja neki	egy a 0	apja:
– Látod,	egy a 0	fiam,	egy a 0	krajcárért lusta voltál lehajolni, de lehajoltál százszor	egy a 0	szem cseresznyéért.

78.l.a.: 1m, 2a, 3r, 4b, 5p, 6h, 7g, 8s, 9t, 10l, 11n, 12j, 13q, 14c, 15o, 16f, 17d, 18k, 19i, 20e.

78.l.b.: jobbra, balra; farkasnak, kutyát; cipőt, magamnak; után; mélyére, dolognak; elé; körülra; apámra; nagyot; mereven; húszevesnek

79.l.c.: 1megnézni, 2láttam, 3meglátni, 4látsz, 5néztek, 6látom, 7nézz, 8megnézni, 9láttam, 10néztem, 11néz, 12látták, 13látom

80.l.d.: végignézte; felnézett; nézett; látsz; látja, néz; látja; néző

80.l.2.gy.: 1hallottam, 2hallgat, 3hallgat, 4hallottam, 5hallgat, 6hallgass, 7hallani, 8hallok, 9hallgat, 10hallgattál, 11hallgat, 12hallottátok, 13hall

4. Munka

83.l.1.gy.:	felkiáltó mondatok	hangutánzó szavak	kijelentő mondatok✓
	fokozás avult (régies) formák használata✓	hatásos címek	konzervativizmus✓
	bonyolult mondatok✓	idézetek	rokon értelmű szavak
	elvont tartalmú névszók✓	képszerűség	szólások
	kérdő mondatok	szóhalmozás✓	

84.l.5.gy.:	1 ✓ úgy viselkedni	2 ✓ másik ember	3 ✓ a teste sértetlenségét
	4 ✓ pénzbeli veszteségét	5 ✓ kedvezőtlen ítéletét	6 ✓ ne okozza

85.l.6.gy.: (2) c, g, h; (3) e, f, h, i, j, k

87.l.1.gy.: ¹Elképzelhető volt, ²hogymint látjuk egész nap, ³éjjel tizenegykor viszont megjelenik, ⁴be ugyan nem jön, ⁵de hajnalig konyhát, kamrát takarít, ⁶az is megeshetik, ⁷hogymint másfél napig nem használhatjuk a fürdőszobát, ⁸mert a kádba beáztatta a szőnyegetek.

87.l.2.gy.: 1c, 2b, 3a, 4c; 1b, 2a, 3c, 4c, 5d

88.l.3.gy.: 1Nem, kivédtem az ajánlkozását. 2Nem, váratlanul állítottam be. 3Azért, mert sokat kért. 4Levágta, ami a kezemben volt. 5Nem, mert nem tudtam mit kezdeni az üres órákkal. 6Nem, rázta a fejét.

88.l.4.gy.: dolgozat, vasal, napfogyatkozás, rettegés

91.l.2.gy.: 1. állunk-e az elhaladó vonat miatt, 2. délután dolgozó, 3. nem főtt étel, 4. az élelmiszerüzletben, 5. kevés időnk van szórakozásra, 6. szigorúak velünk, 7. elég rossz volt, 8. kb. 10 órákor, 9. a fűtéssel foglalkozni, 10. a takarékoskodás véget érjen, 11. minden rendben lesz, 12. nagyon szeretném, 13. most, 14. nagy dologra vállalkoznék, 15. szakközépis-kolát, 16. nem akarom szégyellni magam, 17. néha elmentünk, 18. Pestre érkezett vidékről egy fiatalabb ismerősöm

91.l.3.gy.: pl. kaja, rizsa, lefekszek

94.l.2.gy.: műteremben: a festő, a szobrász, a többi műhelyben

94.l.3.gy.: csupa por, élet, figyelem vagyok, szív ember

94.l.4.gy.: 1. Akkora tömeg volt a metróban, hogy leszakadt a kabátomról az egyik gomb. 2. Azok a kedves, kis tuskés állatok – a sünök – késő ősszel elvackolnak száraz levelek között. 3. A két papagájomat el kellett rekesztenem egymástól, mert állandóan csipkedték egymást. 4. Nem jól erősítettük fel a mennyezetet a csillárt, ezért egy szép nap óriási zajjal leszakadt. 5. Nehezen tudta rávenni a barátját arra, hogy kísérje el egy kellemetlen megbeszélésre. 6. Ez egy nagyon határozott fiatalember. Nem hallgat az idősebbekre.

95.l.5.gy.: 1d,k; 2a; 3b; 4e,h,l; 5c,g,j; 6f,i

95.l.6.gy.: adóalany: az adóhatóság előtt; állampolgár: a törvény előtt; alkalmazott: munkahelyen; barát: jóban, rosszban; eladó: üzletben; ellenfél: játékban, sportban; ellenség: harcban, háborúban; előfizető: újságot megrendel a lakására; gyalogos: az úton, járdán, zebrán; hallgató: a rádió előtt; hívó: a telefonnál; hívott: a telefonnál; idegen: egy lezárt területen; károsult: a biztosítónál; látogató: kórházban, múzeumban; néző: színházban, moziban; olvasó: könyvtárban; pályázó: munkahelyen, ösztöndíjért; szurkoló: sporteseményen; tag: egyesületben, pártban; turista: hegyek között, városokban; utas: tömegközlekedési járműveken(busz, metró, trolí, villamos), repülőn, vonaton, hajón; utazó: bárhol a világon utazás közben; ügyfél: irodában; vendég: vendéglátó helyen (étteremben, szállodában, kempingben), lakásban; vevő: üzletben; vezető: munkahelyen.

96.l.7.gy.: a: asztalos; b: börműves; c: virágkertész; d: esztergályos; e: kereskedő; f: kozmetikus; g: molnár; h: ötvös; i: villanyszerelő

99.l.1.gy.: Süt a nap./? Mit csinálsz? Nem értem. Bárcsak itt lennél! Valóban ezt akarjátok? Milyen finom ez a gyümölcs! Induljunk?! Menjek? Nem érted./? Jöjjön ide! Visszamenjünk? Jaj de jó, hogy itt vagy! Ugye hazajössz estére? Hogy-hogy nem kaptad meg? Szeretnék mondani valamit. Csak jönne már!

100.l.: 1a; 2a; 3a; 4a,c,a; 5a,a; 6a,c,c; 7a,b; 8d; 9a,b,b; 10d; 11b; 12b; 13b; 14d,a; 15c; 16a,d,d,d; 17a; 18a; 19a; 20c.

102.1.1.gy.: EZ JÓ. GRATULÁLOK.

103.1.2.gy.: van (csak intr.), örül (nincs tr. párja), lenéz (lehet tr. is), tanul (csak tr.), túlél (tr.)

103.1.3.gy.: végigfutja a pályát, átfutja a levelet, bejárja az országot, túlélte a katasztrófát, átalussza az éjszakát, elsieti a férjhezmenést, átússza a medencét, végigüli a tárgyalást

103.1.4.gy.: a: átaludtam az éjszakát, b: végigjártam az üzleteket, c: kijártuk az iskolát, d: rábeszéli a barátját az utazásra, e: átúszták a tavat, f: elállja az utat, g: kipihenem magamat, h: megállok a helyed, i: kialusszuk magunkat

104.1.5.gy.: meggyógyította, meggyógyult, gyógyulása, gyógyításával; készül, készíttetek, készítését, készülés; öltözz fel, öltöztess fel; adócsökkentés, csökkent, csökkentik, csökkenését; kezd, kezdődik, kezdés, kezdet; nyílik, nyíss, nyitás, nyílása; sült, sütés, sülés, sütöttem

105.1.gy.: Igyunk kávé! Az enyémbe nem teszek cukrot. A tiedbe tegyek? Állandóan új ötleteitek vannak A tiedről már hallottam, de a barátaidról jó lenne beszélni. Éva és Ádám levelei az asztalon vannak. Az ő leveleik tegnap érkeztek. Éva válaszlevelei gyorsan elkészülnek, Ádáméi viszont nagyon lassan születnek meg. A tanár kiosztja a feladatokat. Katiéit nem tudnám megoldani, de Istvánéival én is boldogulnék. Az ő terveik megvalósultak. Mi újság a tieitekkel? Sehol sem találok az uszodabérletemet. A tied megvan? Nálunk volt Ádám. Itt maradt egy sál. Biztos az övé. A ti fényképeiteket már megnéztük, most megmutatnám a mieinket. Elintéztük a mi ügyünket, a titek most következik, az övékre ma már nem kerülhet sor.

106.1.1.b.gy.: Ott van a szomszédunk fia. Az a kutya a szomszédunk fiáé. Ott vannak a szomszédunk fiai. Azok a kutyák a szomszédunk fiáiéi. Arra vagyok kíváncsi, hogy a barátainak miért van annyi szabad idejük. A város utcainak a felújítása lassan halad. Nem jut eszedbe annak a filmnek a címe? A barátnőmnak szép a ruhája. A barátaimnak nincs problémájuk. A szüleimnek nincsenek súlyos anyagi gondjaik, nekik elég nyugodt életük van. Hol vannak a kulcsaim? Éva nagyon szereti az édesanyját. Az ikrek szívesen játszanak az apjukkal. Emilnek és Róbertnek van egy közös lakása. Nekik van lakásuk. Nekik vannak bútoraik. A fiúk bútorai nem újak, de kényelmesek. Eredetileg Emilé volt több bútor. Róberté volt viszont a tévé. Itt van két ember. Ők Róbert szülei. Nekik négy gyerekük van. A(z ő) gyerekeik gyakran meglátogatják őket.

106.1.c.gy.: 1b,2c,3c,4b,5a,6c,7b,8b,f, 9a * 10a, 11a, 12a,d, 13a, 14a, 15b, 16a,c, 17b

108.1.2.gy.: 1. Szeretnék találkozni önnel. 2. Ma este felhívhatom? 3. Mikor látogatja meg a testvérét? 4. Meglátogatják a barátai? 5. Ne haragudjon rá! 6. Ki segít önnek? 7. Elkísérem? 8. Ezt meg akarom beszélni önnel. 9. Nem ezt vártam magától. 10. Megengedik, hogy rágyújtsak? 11. Figyeljenek rám! 12. Elmentek a koncertre? 13. Önöknek mindig sikerül. 14. Mi hír van a családjáról? 15. Kíváncsi vagyok a véleményükre. 16. Jöjjön be! 17. Igyanak egy pohárral! 18. Egészségére! 19. Megvárom. 20. Megkérdezhetem, hogy hány éves? 21. Ön szerint ez elég lesz? 22. Van egy hely maga mellett? 23. Beszéljen magáról! 24. Hánykor indulnak? 25. Legyen szíves, adja ide! 26. Kérem, olvassa el ezt a mondatot! 27. Itt írja alá! 28. Ne nevéssenek! 29. Álljon meg! 30. Kérdezze meg az orvosát!

109.1.1gy.:

1	n	y	o	m	d	á	s	z	
	2	á	p	o	l	ó	n	ő	
3	m	ű	s	z	e	r	é	s	z
4	r	e	n	d	e	z	ő		
5	n	y	o	m	o	z	ó		
	6	k	ő	n	y	v	k	ő	t
7	f	é	n	y	k	é	p	é	s
	8	k	o	v	á	c	s		
9	ű	z	l	e	t	k	ő	t	ő
10	s	z	ű	l	é	s	z	n	ő
11	j	e	g	y	s	z	e	d	ő
	12	r	e	s	t	a	u	r	á
	13	t	e	t	ő	f	e	d	ő

110.1.2.gy.:

			1	ű	v	e	g	e	s
		2	k	á	l	y	h	á	s
		3	k	ő	m	ű	v	e	s
	4	k	á	r	p	i	t	o	s
5	z	ő	l	d	s	é	g	e	s
6	k	ő	n	y	v	t	á	r	o
	7	f	ő	l	d	m	ű	v	e
	8	a	s	z	t	a	l	o	s
	9	f	u	v	a	r	o	s	
	10	l	a	k	a	t	o	s	

5. Étkezés

112.1.1.gy.: a kávé langyos, a tó vize sekély, a mártás savanykás, a levest bekanalazza, a leves cseréptányérban, a gyümölcs friss.

112.1.2.gy.: a: lelkes kijelentés, b: szemtől szembe kifejezi a rosszallását, c: régimódi, már nem divatos, d: igazolásul mondja, e: óvatosan, finoman nyúl hozzá, f: nagyon szeretem a levest, g: alaptalanul gyanúsítja azzal, hogy már nem kell, h: az gondoljuk, hogy nem lesz finom, de megesszük

112.1.3.gy.: Rántás: a magyar konyhát jellemzi. A körülöttünk lévő országokban alig használják, s most már mi is kezdjük elhagyni. Barbár dolog, de bizonyos magyar ételekhez illik. Például a paradicsomos káposztához, kelkáposztához vagy a

szárazbaleveshez. Így készítem (én): Kevés zsiradékot melegítek, és lisztet szórak bele állandó kavargatás mellett világosra vagy halványbarnára pirítom. A krumplileveshez a világos rántás illik, a köménymagleveshez a kimondottan sötét, jól megbarnított rántás, különben ragadós lesz.

A forró rántást hideg vízzel engedjük fel, a hideget meleg vízzel, és állandóan kevergetjük, mert ha nem, csomós lesz. Ha már simára oldottuk, akkor keverjük az ételhez. (...)

A levesbe kevesebb rántást teszünk, főzelékbe többet. Egyes magyaros ételeket úgy készítünk, hogy a fokhagymát, vöröshagymát vagy a köménymagot a piruló rántásba keverjük. Így jobban érvényesül az íze. De aztán kevergesd ám! A pirospaprikát viszont mindig az utolsó pillanatban add a zsiradékhoz, mert színét és ízét nagyon hamar elveszti, viszont a pillanatnyi zsiradék hatására kapja meg a ragyogó színét. Egészen más, mintha főzővízbe (tesz) tennénk. Ez a magyar konyha egyik titka. (...)

Az ételnek a rántással 4–5 percig kell még főnie, hogy nyers ízét elveszítse, de tovább nem, mert akkor meghígul.

117.1.1.gy.: menő: divatos, elismert, kapós, kurrens, nagyhírű, nagynevű, népszerű, neves, sikeres, ügyes; üde: derűs, egészséges, élénkítő, fiatal, fiatalos, friss, hamvas, hűvös, pihent, üdítő.

118.1.2.gy.: elismert szakember, népszerű műsorvezető, nagynevű zongoraművész, sikeres rendező, divatos cipő, kapós áru, neves tudós, ügyes kereskedő; pihent arc, hamvas őszibarack, fiatal menyecske, derűs személyiség, egészséges bőr, fiatalos szem, hűvös levegő, friss illat, üdítő szellő, élénkítő forrásvíz

118.1.3.gy.: 1. Kettő; 2. Bohumil Hrabalnak; 3. 1979 kora őszen; 4. 48 m²-es, nagy ablakos; 5. Négyen; 6. Egy dombon; 7. 30 körül; 8. 10 évvel később; 9. A loggiára ültek ki; 10. Csak Anna és a postás; 11. Az író férj, mert kikézbésített egy levelet; 12. Nappal könyvtárakban, éjjel otthon.

121.1.1.gy.: 1. a rohanó tempó, 2. a sok gond, 3. a nem megfelelő feltételek, 4. az egyéni ízlés; tavasszal: vitaminhiányos, nyáron: vitaminban gazdagabb, ősszel: vitaminban gazdagabb, télen: vitaminhiányos; 1. gyermekeknél: csak azokat az ételeket eszik meg, amit szeretnek; 2. terheseknél: vitamin- és nyomelemhiány miatt; 3. 50 év felett: az öregedési folyamatot szeretnék későbbre halasztani; 4. fogyókúrázók: koplalás vagy egyoldalú táplálkozás.

122.1.2.gy.: ideális étrend (b), rohanó tempó (a), tanácsos korrigálni (c), elemi fontosságú (b), forgalomban van (a), a betegségek megelőzése (c), károsan befolyásolja (b), intenzív testmozgás (c), teljes koplalás (a), gyötrelme (a), csábító reklámok (c), kedvező ár (c), vitaminok bevétele (b), gondoskodnunk kell vmiről (a).

123.1.1.a.gy.: bécsi szelet, hortobágyi palacsinta, pozsonyi kifli, brassói aprópecsenye, somlói galuska, erdélyi rakottkáposzta, szegedi halászlé. **b.** törökméz, rácponty, franciasaláta, tatárbifsztek, székelykáposzta, angolszalonna, oroszkrém-torta. **c.** rablöhús, tükörtojás, vargabéles, túrógombóc, borleves, korhelyleves, madártej.

123.1.1.a.gy.: Mikor Noé az özönvíz elől a bárkára menekült, bort is vitt magával. Unta magát erősen az öreg, s unalmában a bort hatféle állat vérével keverte. Először oroszlánvért kevert. Aztán tigrisvért. Ez sem volt elég, kevert bele még medve-, disznó-, majom- meg galambvért is. No, de meg is látszik ezeken az állatoknak a vére azokon az embereken, akik egy pohárral több bort isznak.. Van olyan ember, aki a bortól büszke, mint az oroszlán. Olyan is van, aki kegyetlen, mint a tigris. Némely ember dülöngél, mint a medve. Más ember a sárban fetreng, akár a disznó. Némelyik mindenen nevet, mint a majom. De van olyan is, aki olyan szelíd a bortól, akár a galamb.

126.1.1.gy.: vegyünk, sajnálom, akarok, fogsz, tisztelik, állhatja, befolyásolnak, befolyásolnak, választjátok, szeretném, kaptunk, várnak/várják, tudsz, kiteszem, tett, csinálsz, akarsz

126.1.2.gy.: 1. ismerem, 2. ismerem, 3. látogattunk meg, 4. szeretnek, 5. várom, 6. várnak, 7. várják, 8. várom.

129.1.1.gy.: 1. Amikor ezt a zenét hallom, mindig sírni volna kedvem. 2. Alig tudtuk leplezni, hogy nevetnünk kell. 3. Rémes, a fiaim állandóan enni szeretnék! 4. Látom már, nagyon szeretnétek indulni. 5. Kamasz, azért szeret vitatkozni. 6.

Ködös, szürke, esős időben szívesen alszom. 7. Ha a kiskutya nyugtalan, mert ki akar menni, azonnal el kell vinni sétálni.

129.1.2.gy.: A vendégeknak indulhatnánk volt. A vonaton a néninek beszélhetnékje volt. Amikor megláttad a rendőrt, fúthatnád támadt. Amikor az orrunk előtt bezárult a metróajtó, ordíthatnánk volt. Tegnap este táncolhatnánk volt.

130.1.4.gy.: 1. jöttödre, 2. holta, 3. elhunyt, 4. volta, 5. vesztet, 6. tudtom, 7. nyugtával, 8. nyugtuk, 9. lejárta

130.1.5.gy.: Napkeltétől napnyugtáig a szőlőben dolgoztak. Kérem, postafordultával válaszoljon. Lapzártá után jött a hír, hogy megszületett a döntés.

130.1.6.gy.: egérrága dió, szélfűtta lombok, madárlátta kenyér, széljárta tisztás, ebadta gyerek, rozsdamarta vasmacska, botcsinálta doktor, emberlakta vidék, istenadta zsenialitás, vízmosta gát

130.1.7.gy.: löhalálában (b), kutya-futásban (c), találomra (b), egy ültő helyében (a), alkalomadtán (b)

131.1.8.gy.: Ájultából magához tért a hideg víz hatására. Fektéből felugrott a csöngetésre. Hozomra vásárolhatsz ebben a boltban, mert régóta ismernek. Jártában-keltében gyűjtötte a képeslapokat. Inaszakadtáig dolgozott a mezőn, nem volt segítsége. Röptében elkapja a legyet. Tudtára kell adnunk ezt a hírt akkor is, ha kellemetlen. Ültében el tud aludni, olyan fáradt. Vesztébe rohan ez az ember, mintha nem törődne a következményekkel.

131.1.9.gy.: Budapesten jártadban látogass meg! Jártukban-keltükben sok érdekes emberrel találkoztak. Neveztünkben még a könnyünk is kicsordult. A macska röptében kapta el a rigót. Siettemben otthon felejtettem az esernyőmet.

132.1.1.gy.: 1. felejtettek; 2. hazaér, megkérdezi; 3. ráfogja; 4. tartja, hivatkozik, eszik; 5. tekintjük; 6. legyen, együnk 7. használnunk; 8. adhatunk; 9. tegyük; 10. főznénk, gondoljuk, következik; 11. főzők; 12. féljen; 13. szerette, kezdték, tartottak, vették, mérték, élünk, engedtek; 14. visszagondolt, látta, vannak, dolgoznak, járnak; 15. várt, fog, főzött; 16. szereztem, leraktam, kerestünk, vártuk; 17. érzi, gondolja; 18. megköszönte, összehajtogatta; 19. próbálta; 20. megkérdezte 21. élte, szeretett, tudott; 22. megérdeklődte, óhajtom, segítsen; 23. titkolta, kívánja, dicsérgessük; 24. közeledett, levágta, szarohant, elbújt; 25. érek, kapunk, átengedjenek; 26. olvasok, hallgatok, lefekszem; 27. megunja; 28. láttuk; 29. legyen, akarok; 30. maradna, szereti, akarja; 31. törődjön, kényeztetni; 32. gondolkozom, gondolkoznak; 33. lakik; 34. szeretnek; 35. készíti, dokumentálja; 36. tanult, vették, abbahagyta, ment; 37. faragták; 38. érkeznek, szétnéznek, vackoljanak; 39. akartuk, nőjenek, élnek; 40. rávettük, csináljunk; 41. építettek; 42. tanítok, csináljuk; 43. fölszállt, változtatták; 44. tud; 45. mondják, észrevették, talált.

133.1.2.gy.: 1: gulyás, 2: Eszterházy rostélyos, 3: rántott csirke, 4: túrós csusza, 5: kovászos uborka

6. Szolgáltatás

136.1.1.gy.: keresésében makacsnak, türelemmel, lecsapta, telefonon, benne, vonattal, rászánni, elszántan, hökkent meg, bosszankodik azon, kiírtam, menetrendből

- 137.I.2.gy.:** hívott szám, számot kapcsol, „mással beszél”, lecsapta a kagylót, tárcsázgat, „foglalt” vonal, csengetni kezdett a készülék, halló.
- 137.I.3.gy.:** keserves: leverő, szomorú, bajos, fájdalmas; részvétlen: érzéketlen, közömbös, rideg, fásult; elszánt: eltökélt, elhatározott, hajthatatlan, állhatatos; ingerült: indulatos, haragos, dühös, bosszús
- 138.I.4.gy.:** 1. Igen, megszánta. 2. Igen, rászántam magam. 3. Igen, szánjunk rá néhány percet. 4. Igen, segítségül szánom. 5. Nem, megszánta a gyereket. 6. Neked szántam. 7. Valamilyen üzletnek szánják. 8. Orvosnak szántak. 9. Új műszerekre szánták. 10. Igen, szánom szegényt.
- 140.II.gy.:** ezermester, tévészerező, gázóraleolvasó, szerelő, kézbesítő, csomagkihordó, újságos, küldönc, cipész, harisnya-szemfelszedő.
- 141.I.3.gy.:** rolót; fusiban dolgozik; cipekedni; égő; disznótoros kóstolóból; rolót
- 141.I.4.gy.:** 1. Hadd válaszoljam messzehangzóan, hogy: Nem!, 2. Hadd kürtöljem világgá, hogy az egyedülálló idős hölgyek is kimozdulnak néha meleg otthonukból. 3. Hadd menjenek el a gyerekek biciklizni, hiszen nagyon jó idő van. 4. Hadd kérdezzük meg, hogy mikor várható az érkezése! 5. Hadd jöjjön, aminek jönnie kell.
- 142.I.5.gy.:** járnak, lebzselnek, kopott, panaszkodnak, képesek, aztán, áttekinthető, patika, tűnő, szorulnak, önkormányzatról, rendkívül előnyös, idézés, szorongásra, tennivalók, idős hölgyek, hivataloktól, felfogadási idő, fölöslegesen, ilyenkor
- 144.I.1.gy.:** rádió
- 147.I.1.gy.:** változatos, koppan, érdektelen, vminek a révén, egy daganat, vminek a része, csodál vmit
- 147.I.2.gy.:** a) rutinból, automatikusan csinálja; b) már nem divatos, régimódi, elavult; c) az információs (internet, mobiltelefon stb.) korszak kezdetén; d) sok kicsi összegyűlik nagy mennyiséggé; e) vmi úgy látszik, mintha nem működne, nem történne vele semmi
- 147.I.3.gy.:** A4, B2, C1, D3, E6, F1, G7, H6, I5, J4, K3
- 156.I.:** készül, fizetnek, több, közös, nem, megismerni; 1. szeresd, előnye, váltani, összehasonlítani; 2. pillanatra, megváltozik, készülődni, váratlanul, elolvasod, nagyvállalatok, aggódnod, árakat, osztogatni, új; 3. papíron, létezik, ugyanúgy, mintát, mintát, akar, bankjegy, illetve; 4. változás, látsz, között, kiírják, lesznek, például, kerekítenek; 5. miatt, érni, te, fizetnek, azzal, gazdasági, erősíti; 6. múlva, vezetni, bankban, átutalásokért; 7. székhelyű, világ, hatalmát, meglepő, legyen, felénél, helyét; 8. élsz, magát, hidd, lehet, is, feltételeket, által; 9. szeretné, bizonyítványa, nekik, magukat, számára, fizetőeszközeikkel; 10. végét, abból, szorosabb, lenni, vezet, hanem, ezért, közējük, sokáig, vissza.